

Tilaaaja
Hämeenlinnan kaupunki

Asiakirjatyyppi
Raportti

Päivämäärä
4.1.2024

Lahdensivuntien vanha kampus

Rakennushistoriallinen selvitys

Ramboll Finland Oy
Y-tunnus 0101197-5, ALV rek.
Kotipaikka Espoo

Kuvaus
Päivämäärä
Laatija
Tarkastaja
Hyväksyjä
Hyv.pvm.

Rakennushistoriallinen selvitys
4.1.2024
Kaisa Lintula, Niina Uusi-Seppä
Niina Uusi-Seppä

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	4
1.1	Selvityksen kohde ja yleiskuvaus	4
1.2	Selvityksen tarkoitus ja käytetyt menetelmät	5
2.	KOHTEEN STATUS MAANKÄYTYSSÄ JA ARVOTETUSSA KULTTUURIYMPÄRISTÖSSÄ	7
2.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	7
2.2	Maakuntakaava	7
2.3	Yleiskaava	9
2.4	Asemakaava	10
3.	ALUEEN HISTORIA JA RAKENTUMINEN	11
3.1	Alueen rakentumisen vaiheet	11
3.2	Kohteen suunnittelijat Risto-Veikko Luukkonen ja Maunu Kitunen	15
4.	ALUEEN OMINAISPIIRTEET	16
4.1	Nykytila	16
4.2	Suhde ympäröivään kaupunkirakenteeseen	17
5.	RAKENNUSKOHTAINEN INVENTOINTI	19
5.1	Ainola	19
5.1.1	Valmistuminen	19
5.1.2	Muutokset	19
5.1.3	Nykytilanne Ulkotilat	26
5.1.4	Nykytilanne Sisätilat	30
5.2	Tapiola	37
5.2.1	Valmistuminen	37
5.2.2	Muutokset	42
5.2.3	Nykytilanne Ulkotilat	44
5.2.4	Nykytilanne Sisätilat	48
5.3	Metsola	50
5.3.1	Valmistuminen	50
5.3.2	Muutokset	55
5.3.3	Nykytilanne Ulkotilat	62
5.3.4	Nykytilanne Sisätilat	68
5.4	Ilmarila	78
5.4.1	Valmistuminen	78
5.4.2	Muutokset	82
5.4.3	Nykytilanne Ulkotilat	86
5.4.4	Nykytilanne Sisätilat	90
6.	ARVOT JA LUOKITUSPERUSTEET	93
6.1	Arvojen määrittely	93
6.1.1	Arkkitehtoniset ja rakennustekniset arvot	93
6.1.2	Historialliset arvot	93
6.1.3	Maisemalliset arvot	94
6.2	Säilyneisyys	94
7.	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	95
7.1	Alueeseen liittyvät arvot	95
7.2	Rakennuksiin liittyvät arvot	95
7.3	Suosituksset	96
8.	LÄHDELUETTELO	99

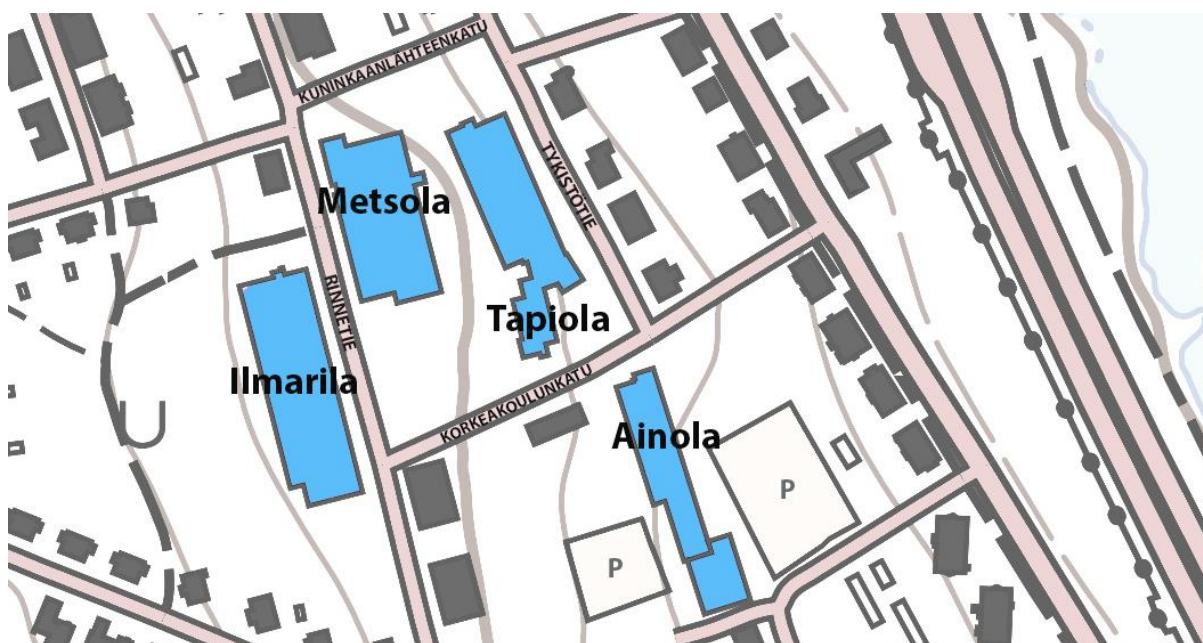
1. JOHDANTO

1.1 Selvityksen kohde ja yleiskuvaus

Selvityksen kohteena on Hämeenlinnan kaupungin Myllymäessä sijaitseva Lahdensivuntien vanha kampus. Kampus kattaa kolme kiinteistöä: 109-7-57-1, 109-7-54-1 ja 109-7-56-2, sekä osia niitä yhdistävistä katualueista. Suunnittelualueen koko on 3,33 ha. Kiinteistöjen osoitteet ovat Rinnetie 58 (109-7-54-1, "Metsola" ja "Tapiola"), Korkeakoulunkatu 3 (109-7-56-2, "Ainola") ja Rinnetie 53 (109-7-57-1 "Ilmarila"). Rakennukset ovat valmistuneet eri vuosikymmenillä ja ne sijoittuvat alueelle ikäjärjestykseen: vanhin rakennus, Ainola, on rakennuksista itäisin ja uusin Ilmarila läntisin.

Kuva 1. Lahdensivuntien vanha kampus Maanmittauslaitoksen kartalla. Koulun sijainti merkitty sinisellä nuolella. Lähde: Paikkatietoikkuna

Kuva 2. Kampusalue sijoittuu Rinnetien ja Korkeakoulunkadun ympärille. Kuvassa on esitettyä Kalevalan mukaan nimetyt rakennukset.

Kuva 3. Ilmakuva Kampuksesta pohjoisen suunnasta.

1.2 Selvityksen tarkoitus ja käytetyt menetelmät

Lahdensivuntien kampuksen alueelle on suunnitteilla asemakaavamuutos, jossa tutkitaan täydennysrakentamista ja olemassa olevien rakennusten suojelutarvetta. Selvitys kattaa kolme kiinteistöä ja neljä rakennusta. Tässä yleispiirteisessä rakennushistoriallisessa selvityksessä tutkitaan rakennusten mahdolliset kulttuurihistorialliset ja rakenteelliset arvot. Selvityksessä kartoitetaan kampusrakennusten muuntojoustavuutta ja arvioidaan rakennusten mahdollisen purkamisen vaikutukset kulttuuriympäristöön.

Kampusrakennukset ovat poistuneet opetuskäytöstä, ja niistä suurin osa on tällä hetkellä vailla käyttöä. Rakennukset ovat siirtyneet Hämeenlinnan kaupungin omistukseen vuonna 2018. Alueen kehittämiseksi kartoitetaan olemassa olevien rakennusten soveltuvuutta uuteen käyttötarkoitukseen, ensisijaisesti asumiseen. Viime vuosina Ilmarila, Metsola ja Tapiola ovat toimineet lähialueiden koulujen väistötiloina. Lisäksi Tapiolan asuntolasiivessä on majatalotoimintaa. Kaikki rakennukset ovat kuitenkin jäämässä tyhjilleen lähiaikoina.

Selvityksen lähdeaineistona on käytetty Hämeenlinnan kaupunginarkiston rakennuslupapaperustuksia ja -selityksiä, valokuvia ja erilaisia kirjallisia lähteitä. Selvitystä varten on saatu erilaisia materiaaleja, kuten korjaustarveraportit Hämeenlinnan Tilapalveluilta vuodelta 2014. Valokuva- ja rakennuspiirustusaineistoa on saatu kaupunginmuseolta ja -arkistosta.

Maastokäynti tehtiin syyskuun 2023 viimeisellä viikolla (Kaisa Lintula). Sen yhteydessä tutustuttiin rakennusten sisätiloihin ja rakennukset valokuvattiin sisältä ja ulkoa. Samalla arvioitiin rakennusten nykytilaa ja säilyneisyyttä sekä merkitystä osana ympäristöä.

Selvityksen lopuksi on arvioitu rakennusten rakennushistoriallisia, historiallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja. Raportoinnista vastasivat avustava suunnittelija Kaisa Lintula ja rakennetun kulttuuriympäristön asiantuntija Niina Uusi-Seppä. Hämeenlinnan kaupungilta yhteyshenkilöinä olivat Anni Kauhainen ja Tuija Aaltonen.

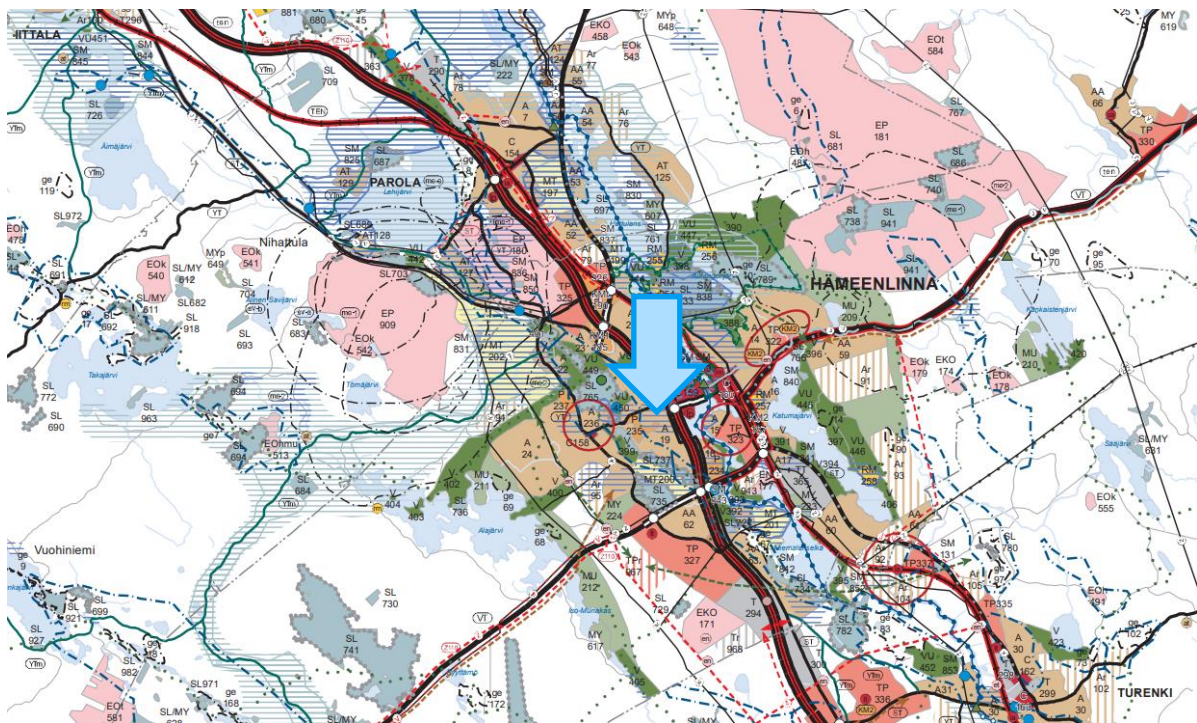
2. KOHTEEN STATUS MAANKÄYTÖSSÄ JA ARVOTETUSSA KULTTUURIYMPÄRISTÖSSÄ

2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää maakunta-, yleis- ja asemakaavojen ohella. Tavoitteiden ensisijaisena tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kestävä käyttö toteutuu turvaamalla niiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus. Suomalaisen kulttuuriympäristön kokonaisuus perustuu viranomaisten laatimiin valtakunnallisiin inventointeihin, jotka koskevat valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja valtakunnallisesti merkittäviä arkeologisia kohteita. Alueidenkäytössä on tarpeen tunnistaa ja huomioida nämä alueet siten, että niiden arvot turvataan.

Lahdensivuntien kampusta lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on *Suomen kasarmit* noin puolen kilometrin etäisyydellä alueesta. Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on *Vanajaveden laakso ja Aulanko*, jonne on matkaa noin 1.5 kilometriä.

2.2 Maakuntakaava

Kuva 4. Ote Kanta-Hämeen maakuntakaavasta. Kohteen likimääräinen sijainti osoitettu kuvaan sinisellä nuolella. Lähde: Hämeen liitto.

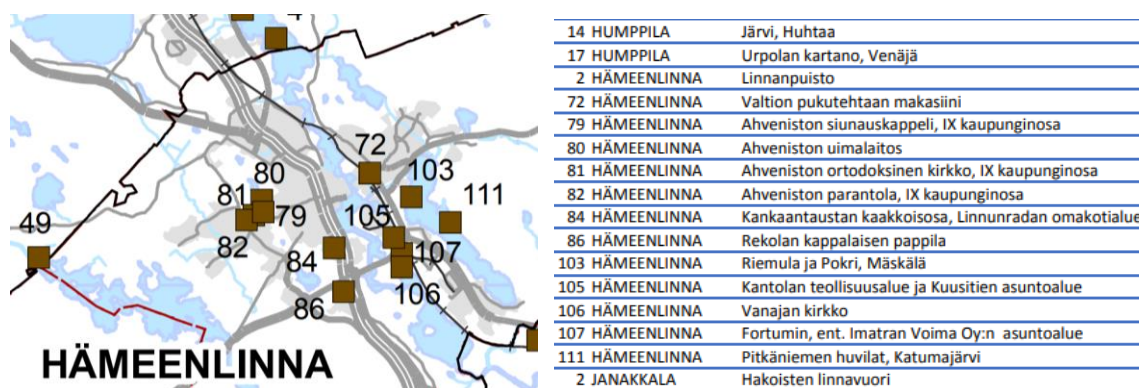
Alueella on voimassa Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040. Maakuntakaava 2040 on saanut lainvoiman 21.10.2021. Myllymäen alue on osoitettu maakuntakaavassa Taajamatoimintojen alueeksi (A). Merkinnällä osoitetaan yksityiskohtaista suunnittelua edellyttäviä asumiseen, palvelu- ja työpaikka

sekä muihin taajamatoimintoihin varattavat rakentamisalueet. Merkintä sisältää tarvittavat taajamien sisäiset liikenneväylät, ulkoilureitit, kevyen liikenteen väylät, yhdyskuntateknisen huollon alueet, paikalliskeskukset sekä virkistys- ja puistoalueet.

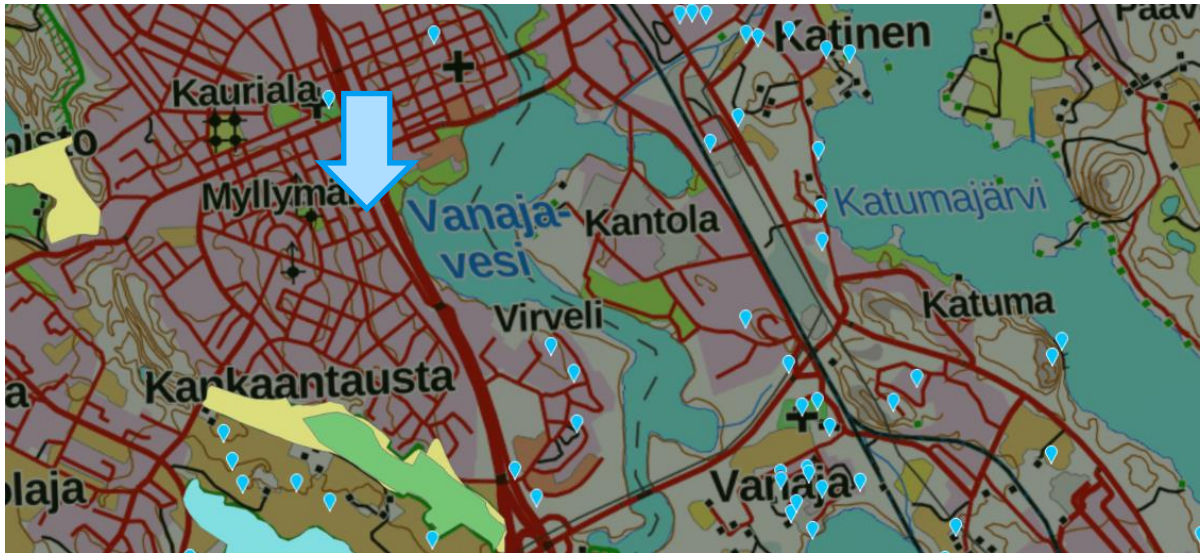
Aluetta koskee merkintään liittyvä suunnittelumääräys: *Aluetta suunnitellaan asumisen, palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneena alueena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta huolehtimalla joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn liikenneverkkojen kattavuudesta, sujuvuudesta ja turvallisuudesta. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovittava ympäristöönsä tavalla, joka ottaa huomioon alueen luontaiset ominaisuudet ja piirteet. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon.*

Kiinteistöjen alueella on maakuntakaavassa myös maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö -merkintä. Merkinällä osoitetaan sellaiset kohteet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää. Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö -oikeusvaikutteisessa liitekartassa ilmenee, että kulttuuriympäristörasterilla viitataan Ahveniston julkisiin rakennuksiin ja Kankaantaustan Linnunradan omakotialueeseen, eikä kohteena ole viitattu koulurakennuksiin. Vanhan kampuksen lähietäisyydellä sijaitseva Valtatie 3 on merkitty maakuntakaavassa merkittävästi parannettavaksi tieyhteydeksi. Hämeenlinnan alueen vuorokautisen ajoneuvoliikenteen arvioidaan lähes tuplaantuvan vuoteen 2040 mennessä. Myös kohdealueen meluhaittamäärän voidaan olettaa lisääntyvän liikennemäärien kasvun myötä. (Lähde: Maakuntakaava 2040 selostus)

Kuva 5. Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen kohdekartta ja -luettelo. Lähde: Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040

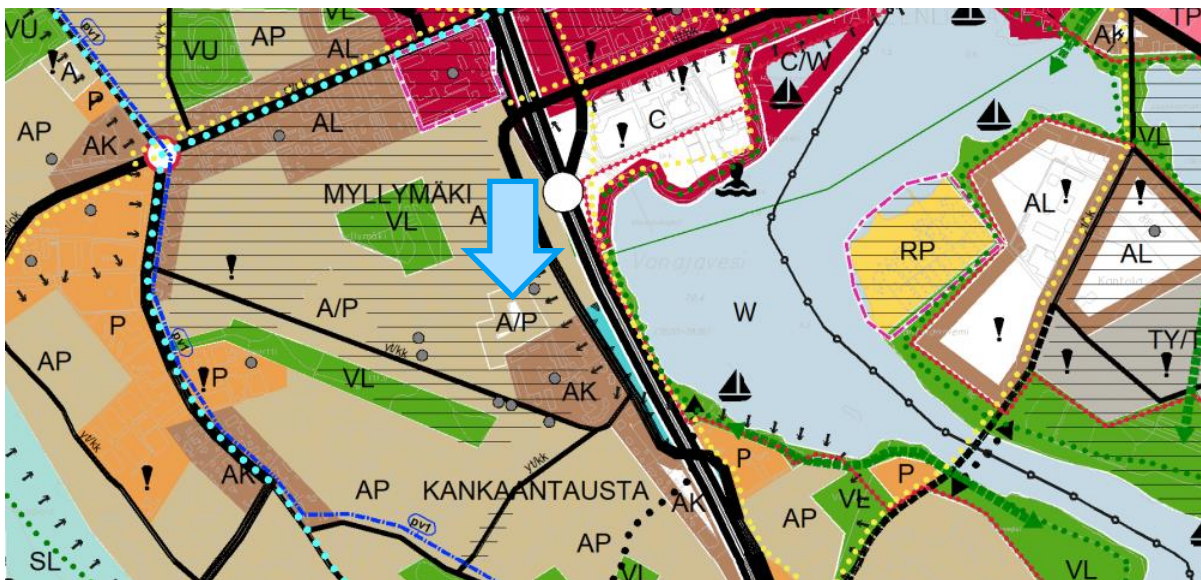
Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole muinaisjäännöksiä tai luonnonsuojelualueita. Lähin muinaisjäännosalue on vajaan kilometrin etäisyydellä sijaitseva Vanha hautausmaa. Noin kilometrin etäisyydellä sijaitseva Hattelmalan harju kuuluu Natura2000-verkoston.

Kuva 6. Myllymäessä ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä (siniset merkinnät). Lähin luonnonsuojelualue on Hattelmalanharju (keltavihreä alue). Lähde: ArcGIS Pro -aineisto.

2.3 Yleiskaava

Yleiskaavassa Lahdensivuntien vanhan kampuksen tontti on osoitettu merkinnällä A/P. Merkinnässä A tarkoittaa asumista, P palvelujen ja hallinnon aluetta. Kampuksen rakennusten välissä on omatonttinen, asumiskäytössä oleva kerrostalo. Muutakin asumista on aivan kampusrakennusten yhteydessä. Ainola -rakennus sijoittuu AK-yleiskaavamerkinnän alueelle, joka on pääasiallisen kerrostalorakentamisen alue. Säilytettävät rakennukset on merkitty kaavaan harmaalla ympyrällä. Yleiskaavassa esitetään kampusrakennuksista säilytettäväksi Ainola. Nuolet osoittavat tiivistämistarpeen alueella, vaakaviiva -rasteri osoittaa arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön.

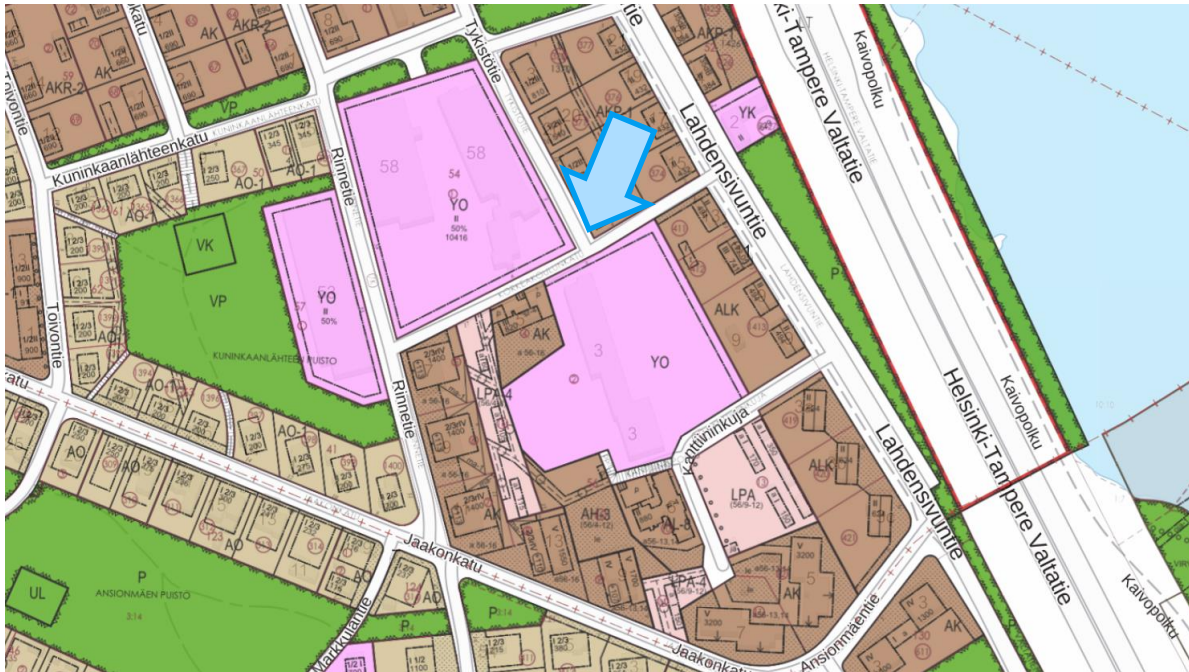

Kuva 7. Ote Hämeenlinnan kantakaupungin yleiskaavasta. Kohteen likimääräinen sijainti osoitettu kuvaan sinisellä nuolella. Lähde: Hämeen liitto.

2.4 Asemakaava

Alueella on voimassa asemakaava vuodelta 1986. Asemakaavassa koulun alue on osoitettu sinipunaishalla värillä, opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (YO). Alueelle ei kohdistu suojelumerkintöjä. Nykyiset rakennukset ovat kiinni tonttien rakennusalojen rajoissa. Opetustoiminnan tontteja ympäröivät asumiseen osoitetut alueet (osoitettu ruskean sävyillä) ja puistoalueet (VP).

Kuva 8. Ote voimassa olevasta asemakaavasta. Kohteen likimääräinen sijainti osoitettu kuvaan sinisellä nuolella. Lähde: Hämeenlinnan kaupungin kaavoituskatsaus

3. ALUEEN HISTORIA JA RAKENTUMINEN

3.1 Alueen rakentumisen vaiheet

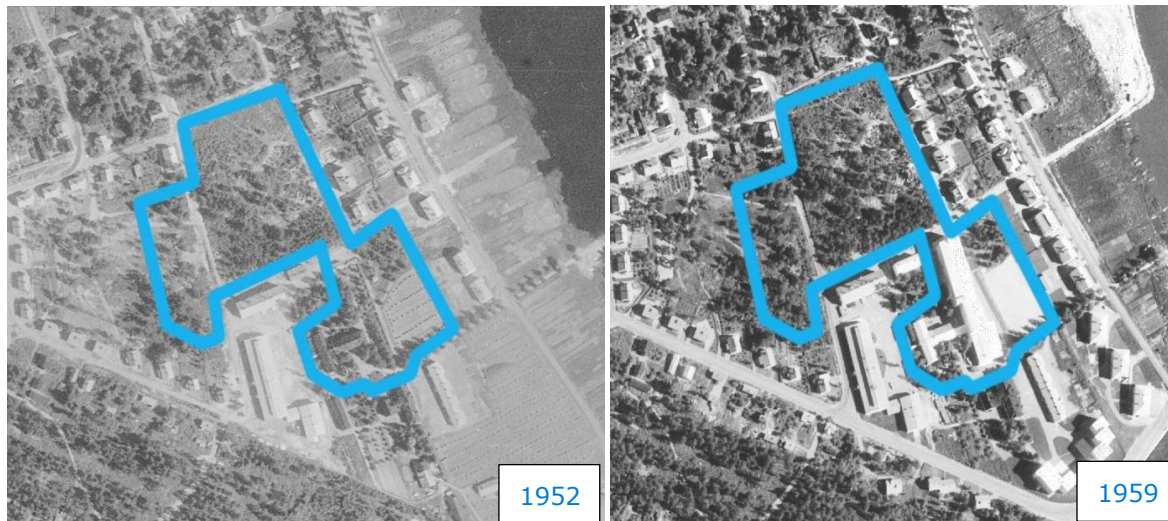
Myllymäen alueella on ollut nimensä mukaisesti kaupungin myllyjä jo 1700-luvun lopulla. Asuinalueeksi se alkoi muodostua vähitellen 1820-luvusta alkaen. Myllymäeltä vuokrattiin tontteja köyhälistön asuinalueiksi ja se onkin Hämeenlinnan ensimmäinen selkeästi yhteiskuntaluokan mukaan eriytynyt alue. 1800-luvun lopulla Myllymäkeen rakennettiin Suomen kasarmit, kansallisen asevelvollisuuslain tultua voimaan. Nykyisenkaltaiseksi asuinalueeksi Myllymäki alkoi muodostua toisen maailmansodan jälkeen, rintamamiestalojen noustessa alueelle. Kerrostaloja on rakennettu Myllymäkeen lähinnä 1980- ja 1990-luvuilla. Lahdensivuntien ja Rinnetien välinen Korkeakoulunkatu on alkuperäiseltä nimeltään Ammattikoulunkatu. Ammattikoulunkatu oli noin nykyistä lyhyempi katu: se on kulkenut Lahdensivuntieltä kohti itää, ja päättynyt Tykistötien risteysten jälkeen.

Kuva 9. Myllymäen kaupunginosan korttelit. Lähde: Kantakaupungin yleiskaava 2035 Täydennysrakentamisen selvitys. 2017.

Alueen rakentumisen vaiheita on tarkasteltu historiallisista ilmakuvista vuosilta 1952–1997 ja peruskartoista vuosien 1961–1996 välillä. Kampusalue on alun perin ollut jatketta Hämeen ammattikoulun kampusalueelle, johon ovat kuuluneet Ainolan tontilla sijainneet Pohjola, Louhela, Juna ja Kanttiini. Ensimmäisenä näistä valmistui Martti Riihelän suunnittelema Pohjola, vuonna 1950. Toinen työpajarakennus, Louhela, valmistui vuonna 1952, R V Luukkosen suunnitelmien mukaan. R V Luukkosen on suunnitellut myös päärakennus Ainolan.

Päärakennus Ainolan rakentaminen aloitettiin alkuvuodesta 1953. Kuusikerroksiseen rakennukseen valettiin betoniset pilarit ja välipohjat, julkisivumateriaaliksi valittiin rapattu Siporex -kevytbetoni-harkko. Rahoitusongelmat viivästyttivät rakennusprojektia ja aiheuttivat muutoksia rakennussuunnitelmiin: esimerkiksi peltikatto korvattiin sementtitiilellä. Ensimmäinen Ainolan rakennusosa valmistui vuonna 1954 ja eteläinen juhlasalisiipi vuonna 1956. Ainolan länsipuolella sijainnut vanha kunnalliskodin puurakennus oli peräisin 1900-luvun alusta. Se kunnostettiin ammattikoulun käyttöön, eikä ole varsinaisesti ollut osa Ainolan toimintaa.

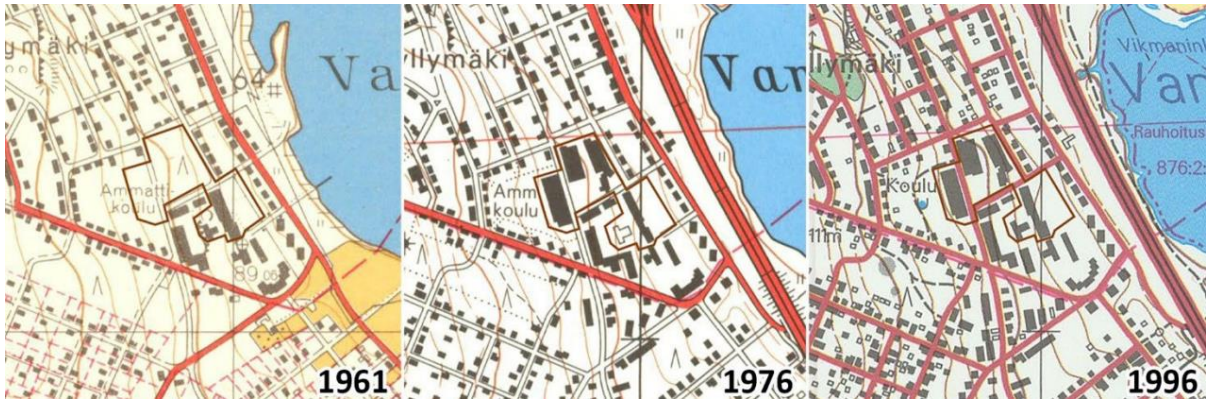

Kuva 10. Alueen kehitys ilmakuvissa vuodesta 1952 vuoteen 1959. Ensimmäinen ammattikoulun rakennus, Ainola valmistui vuonna 1954.

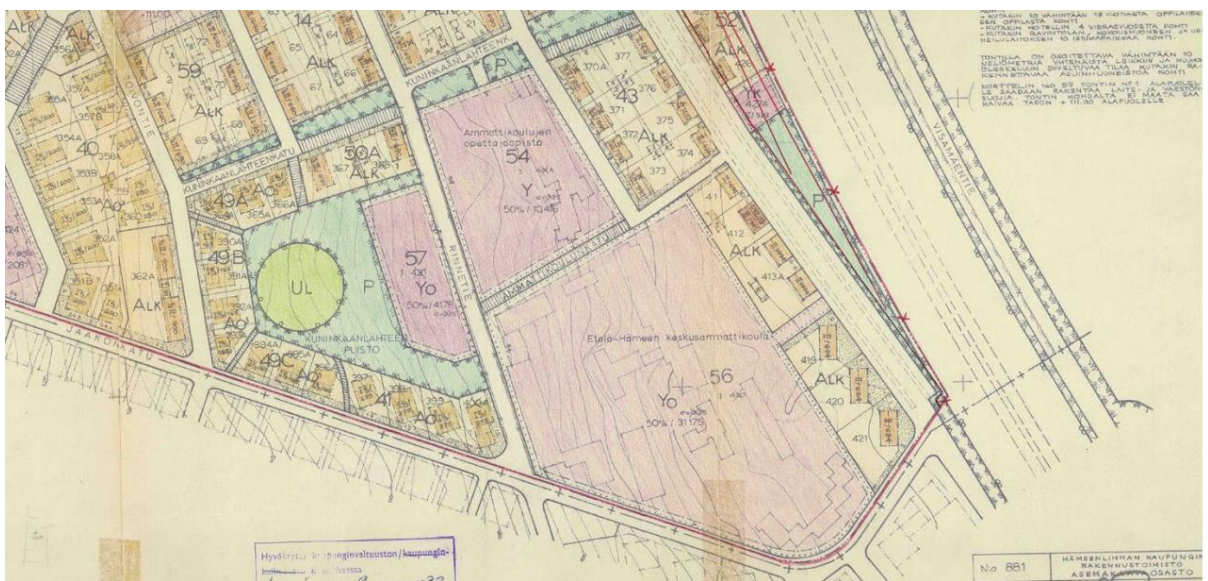
Opettajaopistolle valmistui uudet tilat Tykistötien varteen vuonna 1966. Rakennus nimettiin Tapiolaksi. Uuden rakennuksen tilavuus oli 15 00 kuutiota ja sen suunnitteli Maunu Kitunen. Uudessa rakennuksessa ei ollut omaa ruokalaa, vaan ruokailu toteutettiin Ainolan tiloissa. Uudesta opistosta tehtiin ammattikoulujen prototyyppi, jossa teorialuokat ja työsalit toimivat samassa yhteydessä ja jokainen osasto muodostaa oman kokonaisuutensa. Pohjakerroksessa oli kunkin osaston havaintovälinevarasto. Samalla kohdalla on yläkerrassa vastaavan osaston työpaja, luokahuoneet ja opettajahuone. Tapiola, selvitysalueen pohjoisin rakennus on pääasiassa kaksikerroksinen. Eteläpäädyssä, Ainolan puolella, Tapiola kohoaa kolmikerroksiseksi.

Opettajaopistoa laajennettiin 1970-luvun alussa kahdella harjoituskoululla. Harjoituskoulu A nimettiin Metsolaksi ja harjoituskoulu B Ilmarilaksi. Nämä kaksi rakennusta suunniteltiin samassa hankkeessa. Myös Metsolan ja Ilmarilan rakennuspiirustukset ovat arkkitehti Maunu Kitusen käsialaa, vuodelta 1971. Rakennukset sijoittuvat Rinnetien molemmille puolille. Metsolan ja Ilmarilan rakentamisen myötä kampusalue muuttui yhtenäisemmäksi, suljetummaksi kokonaisuudeksi. Koulurakennusten keskiöön muodostuu vehreä, yhteinen piha-alue.

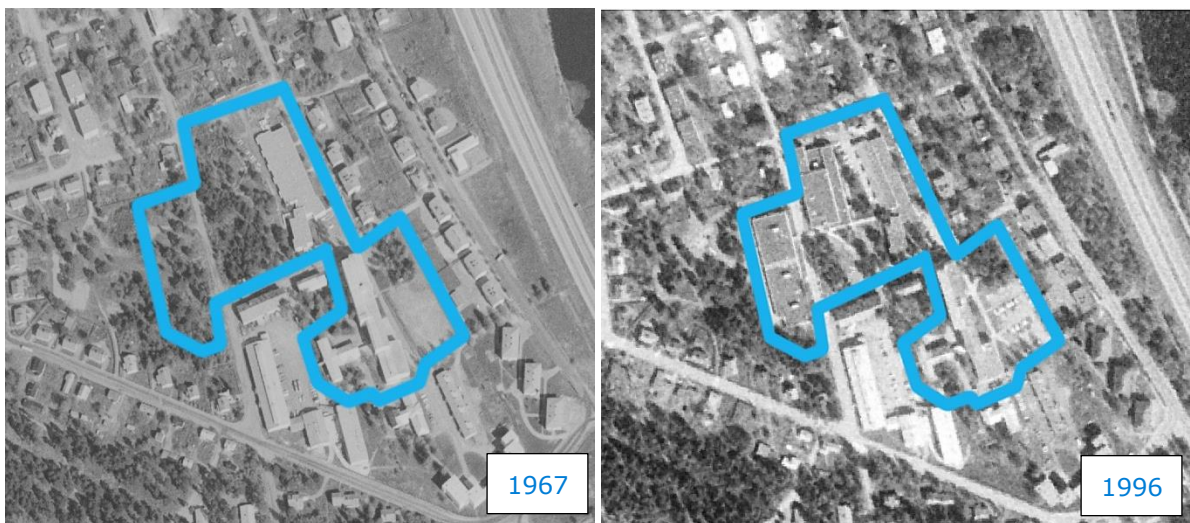

Kuva 11. Alueen kehitys kartalla vuodesta 1961 vuoteen 1996. (Lähde: Vanhat painetut kartat)

Kuva 12. Ote Myllymäen asemakaavakartasta vuodelta 1972. Ainola ja Tapiola ovat jo valmistuneet.

Kuva 13. Läntisimmät rakennukset Ilmarila ja Metsola ovat rakentuneet vuoden 1967 jälkeen.

Ammattikoulukampuksen Pohjola-rakennus tyhjäntyi vuonna 1986, ammattikoulun alojen siirryttyä uuteen toimipisteeseen Tampereelle. Lopulta 1990-luvulla koko kampusalue alkoi hiljalleen tyhjäntyä. Hämeenlinnan ammattikoulut yhdistyivät vuonna 1991 ja viimeinenkin koulutuslinja siirtyi uusiin tiloihin vuonna 1994. Ensimmäiset luonnokset rakennusten uusista käyttötarkoituksista tehtiin jo seuraavana vuonna, mutta päätösprosessissa kesti yhteensä kymmenen vuotta. Alueelle päätettiin osoittaa lisää asuinrakentamista. Ajallisesta kerrostuneisuudesta huolimatta osa rakennuksista päätettiin purkaa. Ainolan eteläpuolella sijaitseva Kanttiini määrättiin suojeltavaksi.

Kuva 14. Lintuperspektiivinäkymä Kampuksesta lännen suunnalta. Ilmakuva on otettu kampusalueesta 2000-luvun aikana, sillä siinä näkyvät kaikki vanhan ammattikoulun rakennukset, joista suurin osa on purettu vuosina 2010 ja 2011. Lähde: Bing-karttapalvelu

Kampuksen ensimmäiset rakennukset, Pohjola ja Louhela purettiin vuonna 2011 uuden asuinrakentamisen tieltä. Lisäksi alueelta on purettu opettajien asuntolana toiminut, Kanttiinin itäpuolella sijainnut rivitalo Juna vuonna 2009, museoviraston säilytysosuudesta huolimatta. Alueella on paljon vanhaa puustoa ja muuta kasvillisuutta.

Rakennusten muodossa ja koossa ei ilmene eroja vuosikymmenten välillä. Ainolan länsipuolella sijainnut vanha kunnalliskoti on purettu vuonna 2010. Sen paikalle rakennettiin pysäköintialue Ainolan käyttöön. Samoihin aikoihin, 2010-luvulla, lähes kaikki ammattikoulun rakennukset on purettu ja niiden tilalle rakennettu kerrostaloja. Korkeakoulunkadun suuntainen, Ainolan kanssa samaan aikaan valmistunut virkailijatalo ja Ainolan eteläpuolella sijaitseva, rakennussuojeltu kanttiini, ovat muutettu asuinkäyttöön.

Kuva 15. Alueen nykytila. Uudet kerrostalot ovat korvanneet ammattikoulurakennukset, asuinkäyttöön muutettuja virkailijataloa ja kanttiinia lukuun ottamatta.

3.2 Kohteen suunnittelijat Risto-Veikko Luukkonen ja Maunu Kitunen

Risto-Veikko Luukkonen on toiminut arkkitehtina Ainolan suunnittelussa. Hän valmistui Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1925. Uransa alkutaipaleella Luukkonen työskenteli Helsingin kaupungin rakennustoimistossa ja samaan aikaan menestyi erilaisissa arkkitehtikilpailuissa Aarne Hytösen kanssa. Monien hyvien kilpailusijoitusten jälkeen Luukkonen ja Hytönen voittivat Helsingin messuhallikilpailun vuonna 1934. Lisäksi Luukkonen on suunnitellut mm. Turun konserttitalon.

R.-V. Luukkonen ja Aarne Hytönen perustivat yhteisen toimiston vuonna 1937, kerättyään mainetta maailmannäyttelyissä Pariisissa ja Brysselissä. He suunnittelivat yhdessä muun muassa Helsingin Olympialaiturin ja Valkeakosken kauppalantalon.

Oman arkkitehtitoimiston Luukkonen perusti vuonna 1960. Oman toimiston aikana hän suunnitteli paljon koulurakennuksia, Lahdentien vanhan kampuksen lisäksi muuallekin Suomeen. R. V. Luukkonen suunnitelmat olivat funktionalismihenkeisiä ja selkeälinjaisia.

Tapiolan, Metsolan ja Ilmarilan on suunnitellut arkkitehti Maunu Kitunen. Kitunen on syntynyt vuonna 1926, joten hän on ollut Tapiolan suunnittelun aikaan noin 40-vuotias. Uransa myöhemmässä vaiheessa 1970-luvun lopussa ja 1980-luvulla Kitunen suunnitteli useita hotelleja. Näistä tunnetuimpiin kuuluu Sokos hotel Ilves Tampereella, joka valmistui vuonna 1986.

4. ALUEEN OMINAISPIIRTEET

4.1 Nykytila

Lahdensivuntien vanha kampus koostuu kolmesta, toisiinsa yhteydessä olevasta tontista. Alue sijoittuu rinteeseen niin, että itäisin tontti sijaitsee huomattavasti läntisintä alempana. Maunu Kitusen suunnittelemissa koulurakennuksissa, Tapiolassa, Metsolassa ja Ilmarilassa, kerrokset asettuvat rinnettä mukailleen niin, että pohjakerrokset aukeavat vain itään. Koulurakennusten lisäksi kampusalueen eteläosan kerrostaloissa on kattomallina tasakatto. Lisäksi rakennuksissa on tasainen aukotus, vaaleat pintasävyt ja selkeä muotokieli. Kerrostalot ovat matalia, 3–4 kerroksisia pisetaloja.

Kampuksen itä-, pohjois- ja eteläpuolella sijaitsee puistoisilla tonteilla jälleenrakennuskauden omakotitaloja. Suurin osa rakennuksista on puurakenteisia ja harjakattoisia, ajalle tyypilliseen tyyliin. Myös rakennusten värikytket ovat ajalle tyypillisiä: punaisen, vaaleankeltaisen ja harmaan sävyjä ilmenee alueella paljon.

Rinnetien länsipuolella sijaitsevalla tontilla, Ilmarilan takana on virkistysalue Kuninkaanpuisto, joka koostuu vehreistä kävelypoluista ja leikkipuistosta. Viheralue ulottuu myös Ilmarilan eteläpuolelle. Puusto suojaa hyvin näkymiä niin, että Ilmarilan piha-alueet eivät näy ympäristöön. Myös Metsolan ja Tapiolan tontin pohjoisreunassa on tiheät viheralueet.

Rinnetien ja Tykistötien tontilla on kampusalueen vehreä oleskelupiha, jossa on paljon pensaita ja vanhaa puustoa. Pinta piha-alueilla on pääasiassa nurmea ja kulkualueet betonilaattapäällysteisiä. Huoltoajolle ja pysäköinnille suunnatut alueet ovat asfalttipäällysteisiä. Tapiolan ja Metsolan väliin on jätetty luonnonmukaista kalliota. Ainolan länsipuolelta on purettu siipirakennus ja sen tilalla on pysäköintialue. Myös rakennuksen itäpuolella on suuri pysäköintialue.

Kampusalueen rakennukset ovat sijoiteltu lähelle rakennusalan reunoja niin, että ne rajaavat selkeästi katutilaa. Matalien kerroskorkeuksien ansiosta katutila ei kuitenkaan muodostu ahtaaksi.

Kuva 16. Kampusrakennukset sulautuvat maisemaan oleskelupihan puuston ja rinteiden muotojen ansiosta.

Kuva 17. Pyöreälle pihan keskustatokselle johtavaa reittiä reunustavat luonnonkivet ja lipputangot.

4.2 Suhde ympäröivään kaupunkirakenteeseen

Lahdensivuntien kampus sijaitsee vain noin 250 metriä Vanajaveden länsipuolella, mutta järven ja kampusalueen välissä kulkee sekä Helsinki-Tampere Valtatie että Lahdensivuntie. Kampusalue sijoittuu Tykistötien, Rintetien ja Korkeakoulunkadun ympäristöön. Rakennettu ympäristö on sulkeutunutta kaupunkirakennetta, jossa on omakotitaloalueita ja asuinkerrostaloja.

Kampusalue on melko väljästi rakennettu ja rakennusten välissä ja ympärillä on paljon puustoa. Rintetien varrella sijaitsevan Ilmarilan länsipuolella on puistoalue. Tärkeimmät näkymät rakennuksia kohti muodostuvat Vuorikadulta ja Korkeakoulunkadulta.

Myllymäki on ajallisesti kerroksellinen ja moni-ilmeinen kaupunginosa. Alueen maasto on mäkinen, kadut vanhoja ja kapeita. Länsiosan puutaloalue on Myllymäen vanhinta säilynyttä rakennuskantaa. Lahdensivuntiellä rakennuskanta koostuu noppamaisista kaupunkivilloista ja mäen laella jälleerakennuskauden rintamamiestaloista. Eteläosassa vanhan kampuksen ympärillä sijaitsee paljon kerrostalorakentamista. ([9512-Täydennysrakentaminen.pdf \(hameenlinna.fi\)](#)) Suomen kasarmien alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Nykyinen rakennuskanta on pääasiassa 1900-luvun alusta, vanhimmat rakennukset 1800-luvun loppupuolelta.

Myllymäen eteläosaan on kaavoitettu 2000-luvulla merkittävä määrä kerrostaloja, jotka ovat nyt rakenteilla. Täydennysrakentamisen selvityksessä mainitaan, että Turuntien varrelle voidaan rakentaa uusia, enintään 6-kerroksisia kerrostaloja, joiden katutasoihin tulee sijoittaa liiketiloja. Lisäksi selvityksessä mainitaan, että *Alueen vanhojen oppilaitosten tonteille voidaan osoittaa kerrostaloasumista. Alueet tulee asemakaavoittaa.* Ajatus opistorakennusten korvaamisesta kerrostaloasumisella on siis ollut kaupungin suunnitelmissa jo 2010-luvun lopulla. Armeijatoiminta on loppunut Suomen kasarmien rakennuksista vuonna 2014. Sittemmin kasarmirakennuksia on peruskorjattu ja muutettu asunnoiksi. Myllymäen alueella on siis toteutettu käyttötavan muutoksia historiallisiin rakennuksiin.

Kuva 18. Näkymä Rintetien ja Korkeakoulunkadun risteyksestä kohti Ainolaa.

Kuva 19. Kuninkaanlähteen puisto erottaa Ilmarilaa ympäröivästä pientaloalueesta. Lähde: Bing-karttapalvelu

5. RAKENNUSKOHTAINEN INVENTOINTI

5.1 Ainola

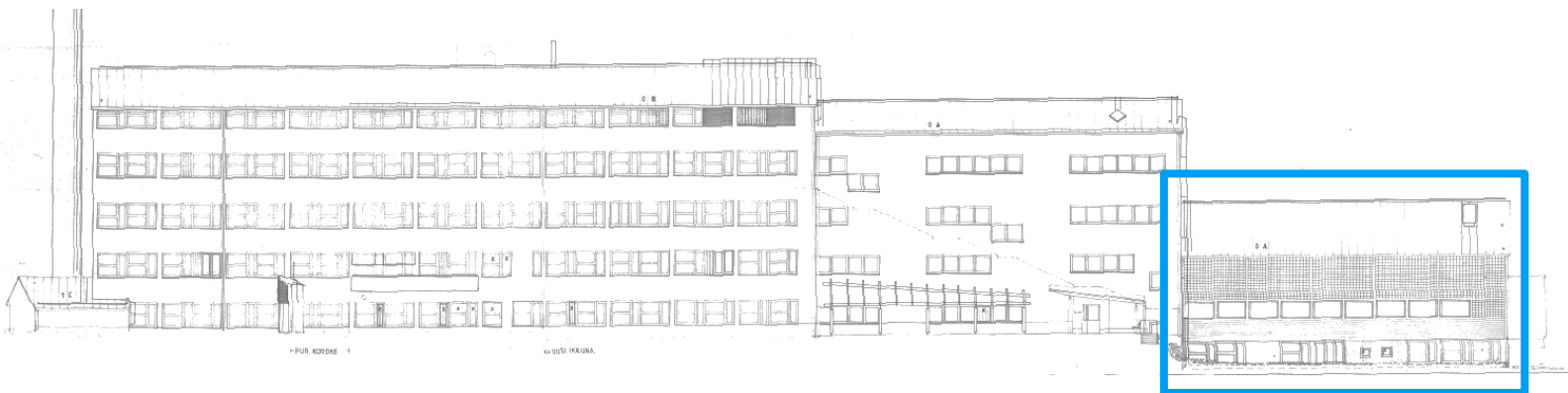
5.1.1 Valmistuminen

Ainolan ensimmäinen, kuusikerroksinen rakennusosa valmistui vuonna 1954 R. V. Luukkosen suunnitelmien mukaan. Ainola koostuu kolmesta rakennusmassasta: pohjoisin, kuusikerroksinen luokkahuonerakennus on korkein. Sinne johtava alimman kerroksen sisäänkäynti sijaitsee rakennuksen itäpuolella, toisen kerroksen länsipuolella. Ylimmässä kerroksessa ikkunat aukeavat vain itäsuuntaan, sillä länsipuolella on ullakko. Eteläisin rakennusosa, kaksikerroksinen juhlasalisiipi, on Ainolan uusin osa. Se valmistui vuonna 1956.

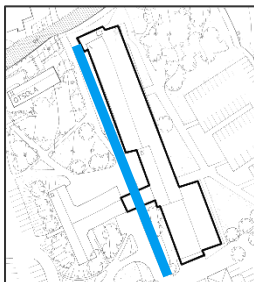
Ainolan rakennuspiirroksia 1950-luvulta ei ole säilynyt, mutta vuoden 1989 muutostyöpiirroksista voidaan päätellä rakennuksen alkuperäisiä piirteitä ja tilaratkaisuja. Alun perin Ainolan luokkahuoneet ovat olleet pieniä ja erilaisia opetus- ja aputiloja on ollut nykyistä enemmän.

5.1.2 Muutokset

Ainolaan on toteutettu kattava peruskorjaus vuoden 1989 suunnitelmien mukaan, kun rakennukseen muutti terveydenhuolto-oppilaitos. Ammattikoulun päärakennuksena toimineessa Ainolassa piti toteuttaa laajoja sisätilamuutoksia, jotta opetustiloista saataisiin uuteen tarkoitukseen sopivia. Samassa peruskorjauksessa toteutettiin lisäksi muutoksia talotekniikkaan ja osiin rakenteista. Korjaussuunnittelusta vastasi arkkitehtitoimisto Matti Huusari Ky. Ensimmäisen suunnitelmaversion mukaan vesikattomateriaali piti vaihtaa peltiin, mikä on esitetty myös julkisivupiirroksissa. Lopulta kuitenkin päädyttiin säilyttämään alkuperäinen betoniilikate. Rakennus varustettiin peruskorjauksessa koneellisella ilmanvaihdon.

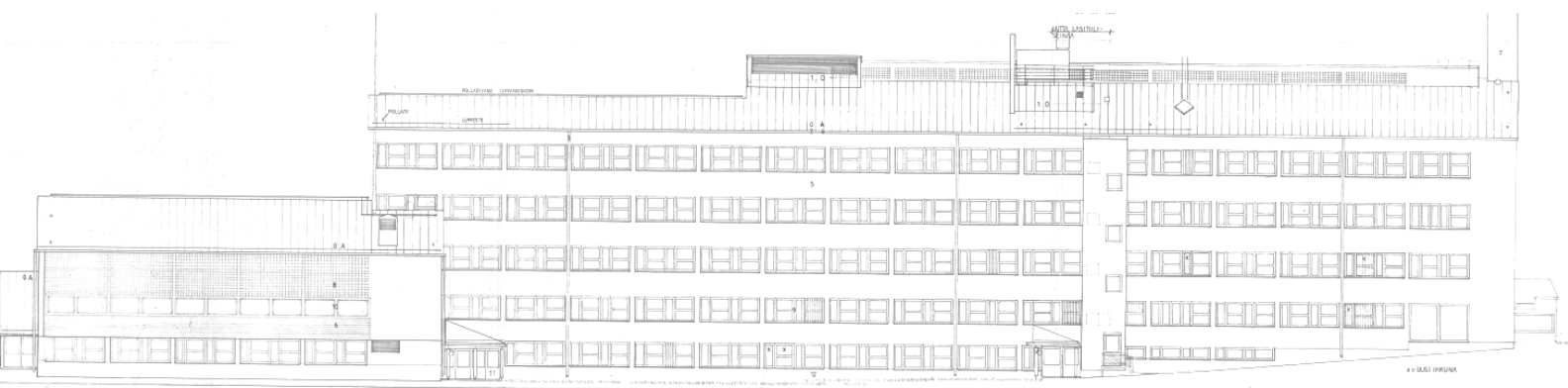

Kuva 20. Julkisivu länteen. Vuoden 1966 juhlasalisiipi on osoitettu kuvassa sinisellä.

Läntinen julkisivu aukeaa ylärinteeseen päin, oleskelupihan suuntaan. Oleskelupihan puolelle rakennus näyttyy viisikerroksisena, sillä alin kerros on länsipuolella kellaritilaa. Aukotus on pohjoisessa, korkeimmassa rakennusosassa tasaista nauhaikkunaa. Keskimmäisessä rakennusosassa ikkunakorkeus vaihtelee pääportaikon muodon mukaisesti. Näiden kahden vanhemman rakennusosan ulkoseinät ovat kermankeltaista rappausta. Eteläisin juhlasalisiipi eroaa tyyliältään rakennuksen korkeista osista: matalan rakennusosan julkisivussa on lasitiiltä ja puupanelointia. Alimman kerroksen ulkoseinät ovat betonia.

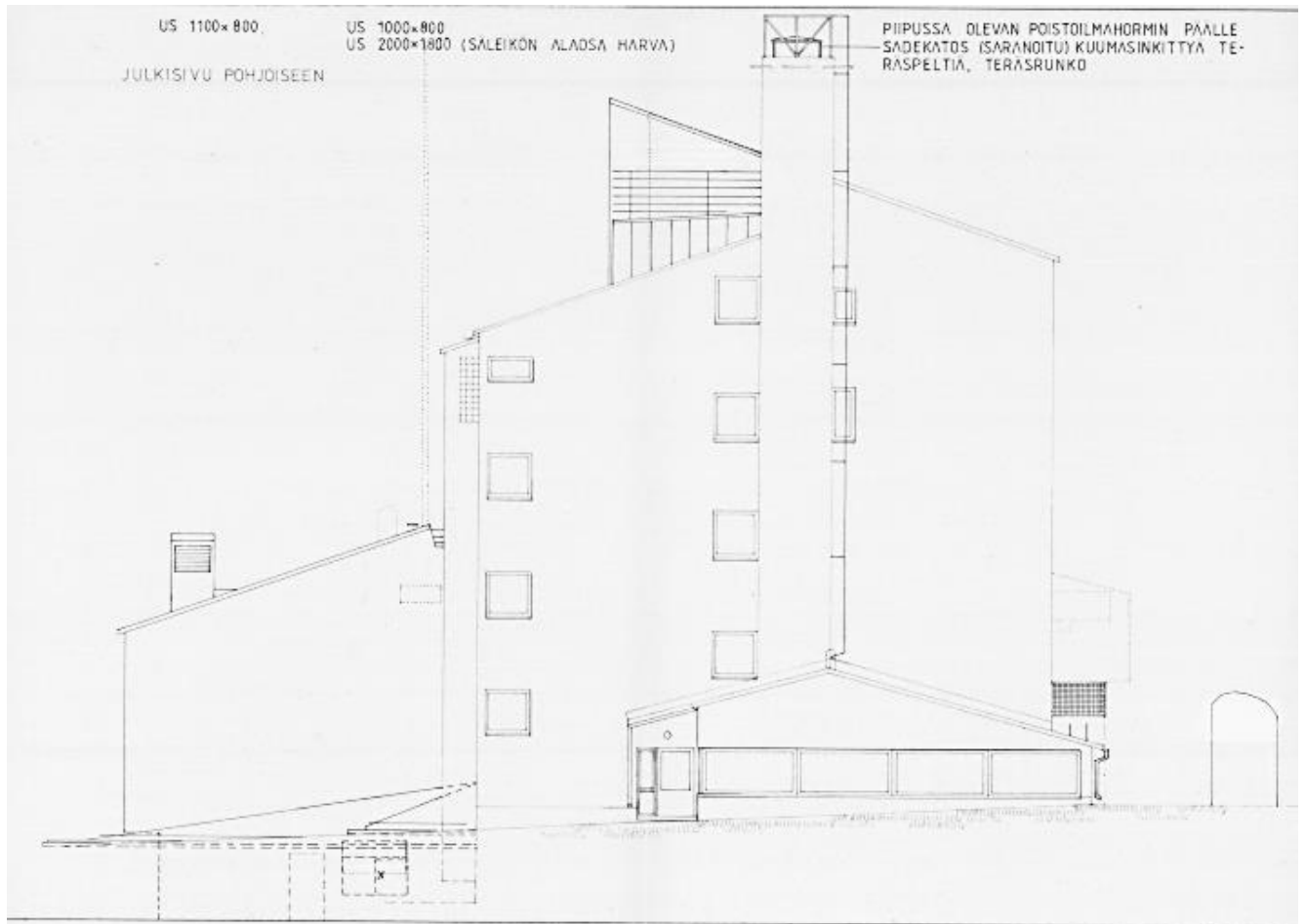

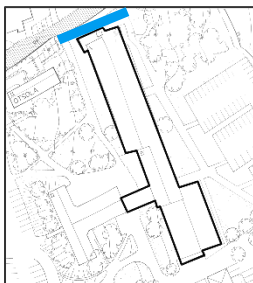
Kuva 21. Julkisivu itään

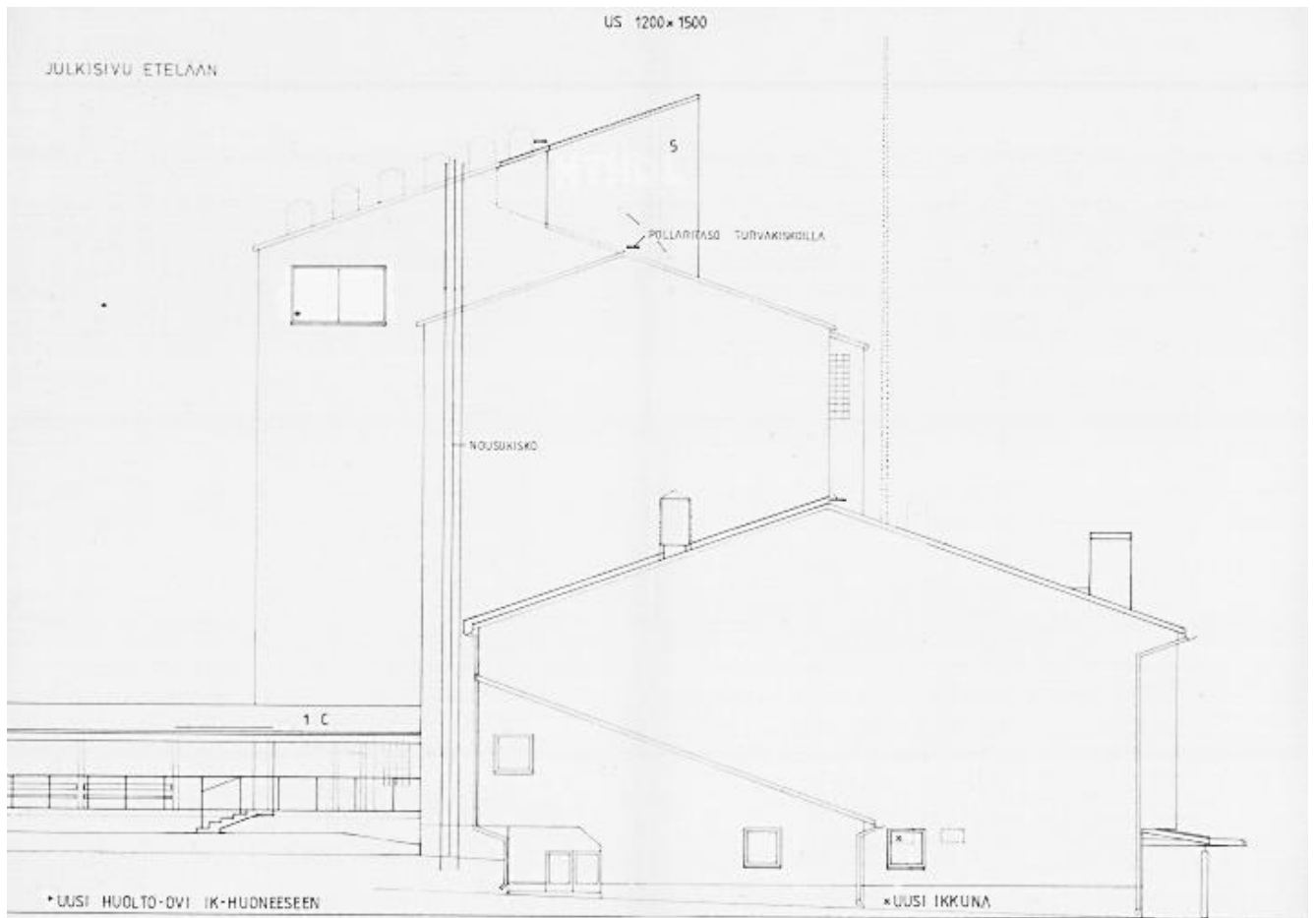
Itäjulkisivulla on kolme sisäänkäyntiä: eteläisimpänä juhlasalin sisäänkäynti, korkean rakennusosan ja juhlasaliin kulmauksessa pääsisäänkäynti ja massan keskivaiheilla tavarahissille johtava ulko-ovi. Korkean rakennusosan keskivaiheilla erottuu ulosvedetty porraskäytävä. Kattolapteen alla on ullakotiloja ja harjalla lasitiiliseinää. Peruskorjauksessa parannettiin jyrkän katon turvallisuutta lumiesteillä ja turvavarusteilla.

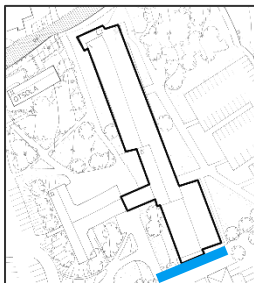
Kuva 22. Julkisivu pohjoiseen

Pohjoinen julkisivu aukeaa Korkeakoulunkadulle. Etualan puhtaaksi muurattu piippu toimii talotekniikan kuiluna. Sen alla pohjakerroksessa on pumppuhuone. Yksikerroksinen siipi on kirjasto, jonka vieressä on sisäänkäynti Ainolan pohjoisimpaan porraskäytävään. Ensimmäisen kerroksen sisäänkäynti ei maaston muotojen vuoksi näy Korkeakoulunkadun puolelle, mutta se on julkisivukuvassa esitetty katkoviivalla. Matalimmasta juhlasali-siiven pohjoissivu on rapattu muun rakennusmassan tapaan.

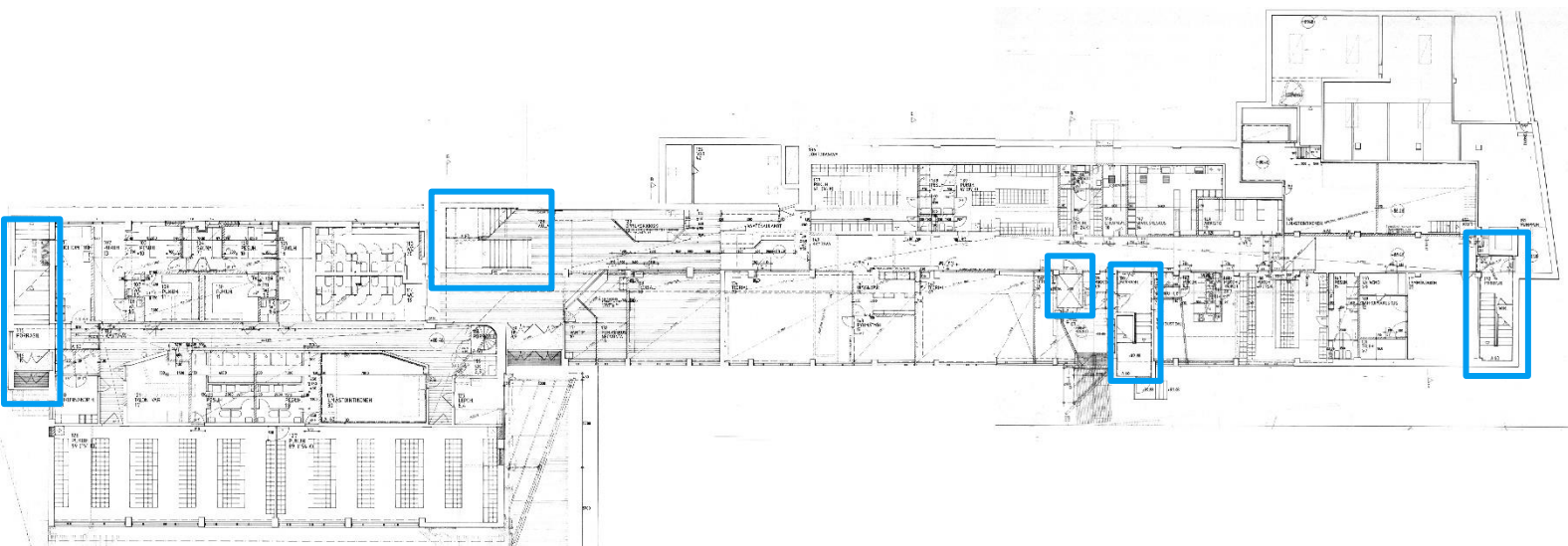

Kuva 23. Julkisivu etelään

Vuoden 1989 eteläjulkisivupiirroksissa näkyy oleskelupihalle ulkoneva rakennusosa. Yksikerroksinen siipi on yhdistänyt Ainolan kaksikerroksiseen ammattikoulurakennukseen oleskelupihalla. Kumpikin näistä matalista rakennuksista on purettu 2000-luvun alussa, eikä niitä ole esitetty muissa koulun rakennuspiirroksissa. Ainolan rakennusosat nousevat etelästä katsottuna rinnettä mukaillen.

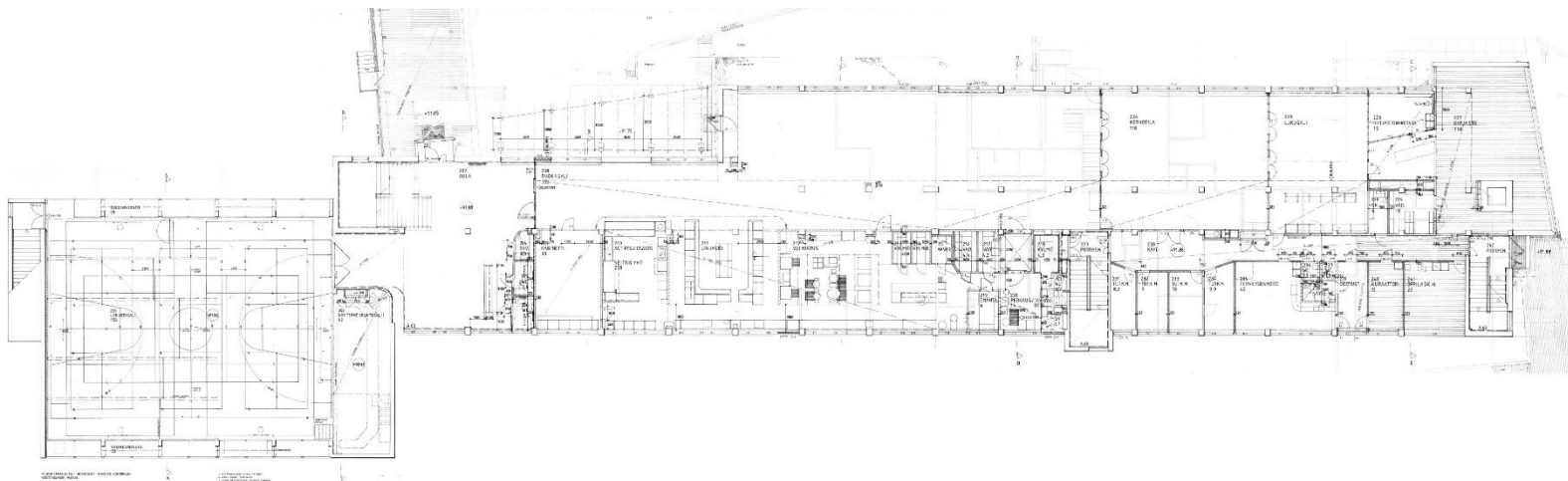

Kuva 24. Ainolan 1. kerros aukeaa itään. Porrashuoneet ja uusi tavarahissi on merkitty sinisellä.

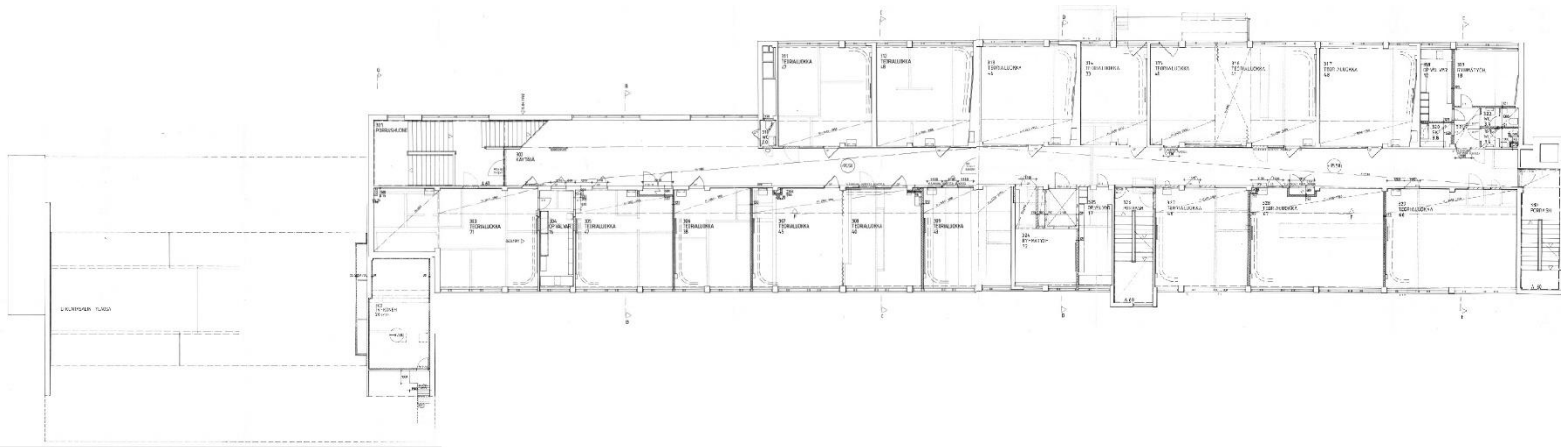
Ainolan kolme alinta kerrosta kattavat kaikki rakennusosat. Pohjakerros rakennuksen pohjois- ja keskiosassa sijaitsee rinteessä niin, että tilojen ikkunat aukeavat vain itään. Ikkunattomissa tiloissa on pukuhuoneita ja teknisiä tiloja. Ensimmäisen kerroksen itäpuolella ovat sisäänkäynnit pääportaille ja läpikuljettavalle tavarahissille. Juhla- ja liikuntasalin siivessä ikkunat aukeavat myös länteen ja rakennusosalla on oma sisäänkäyntinsä rakennuksen eteläpuolella. Ensimmäisen kerroksen pukuhuoneista kuljetaan omaa portaikkoa pitkin toisen kerroksen saliin.

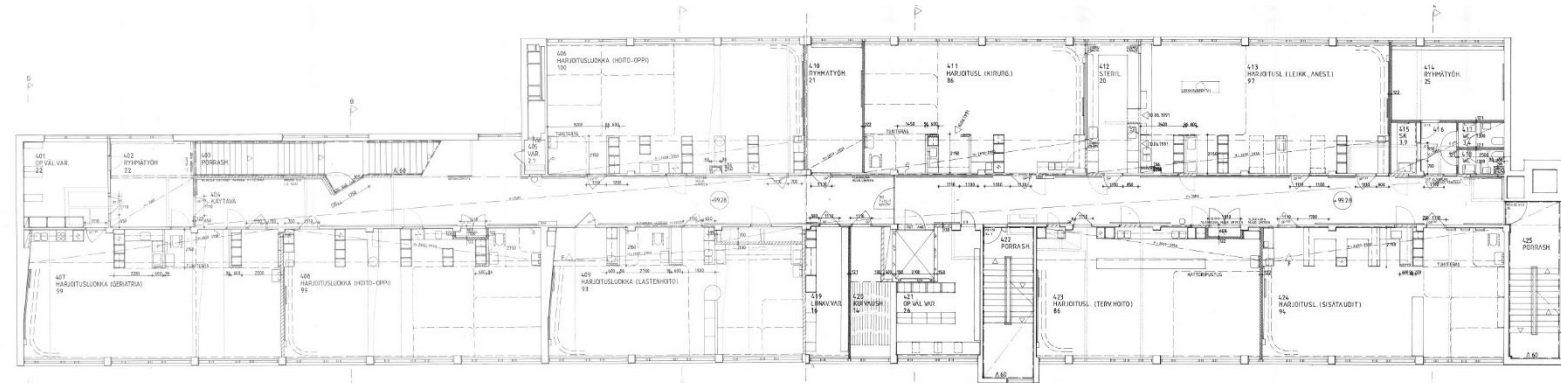
Kuva 25. Ainolan 2. kerros

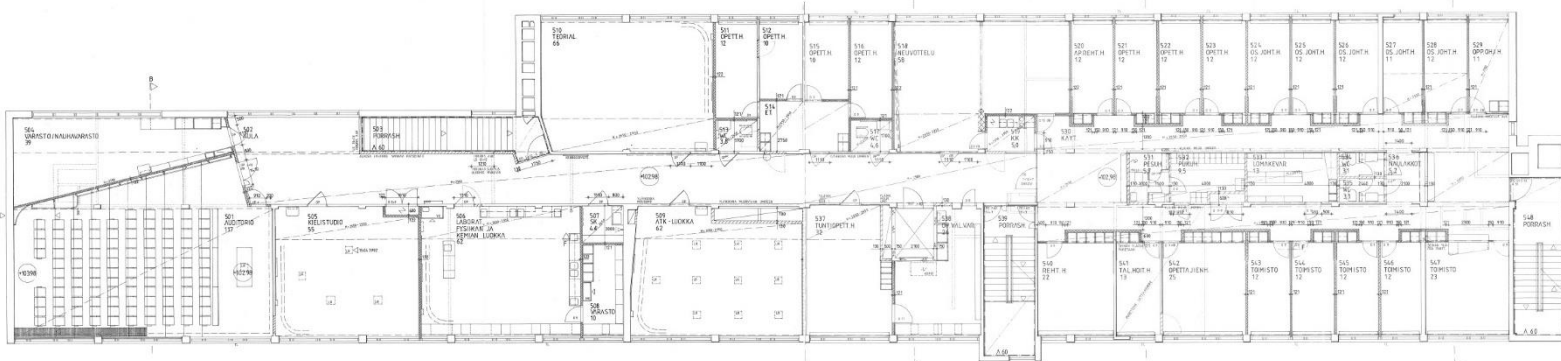
Ainolan toisessa kerroksessa sijaitsee läntinen, oleskelupihan puoleinen sisäänkäynti. Pääsisäänkäynti on pääportaiden aulan yhteydessä, toinen sisäänkäynti johtaa suoraan ruokalaan. Pitkällä itäisivulla, tavarahissin yhteydessä ovat keittiötilat. Pohjoisimmassa toisen kerroksen päädyssä sijaitsevat kirjasto-, terveydenhoito- ja kerhotilat. Kirjaston vieressä on Korkeakoulunkadun puoleinen ulko-ovi, jonka yhteydessä on portaikko kaikkiin Ainolan kerroksiin. Pääsisäänkäynnin yhteydessä on ollut myös rakennuksen länsiseinän suuntainen katos, joka on myöhemmin purettu.

Kuva 26. Ainolan 3. kerroksessa on tiloja vain rakennuksen pohjois- ja keskiosissa. Liikuntasali on kahden kerroksen korkuinen.

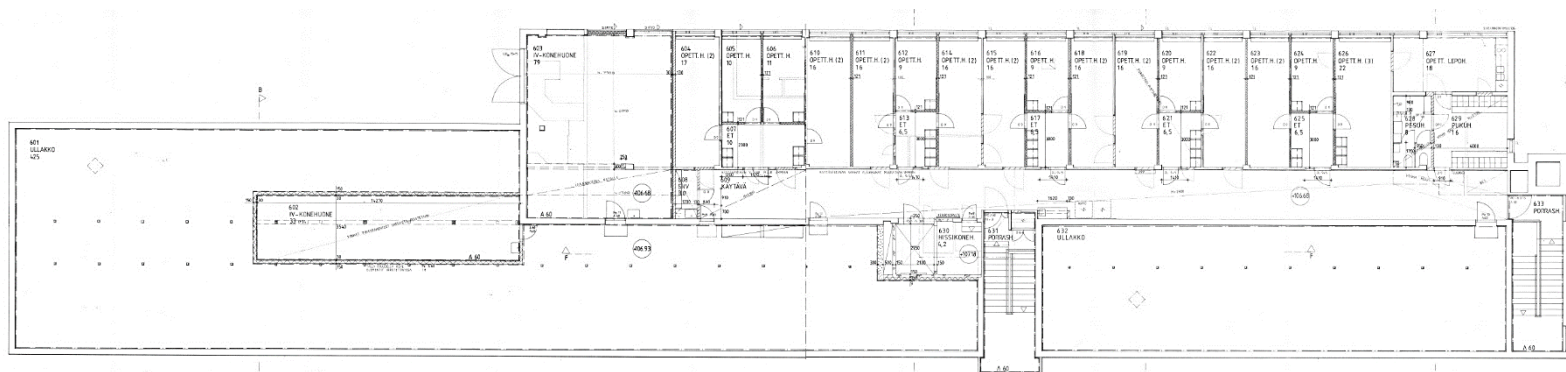
Kuva 27. Ainolan 4. kerros. Keskikäytävä kulkee samassa linjassa kaikissa kerroksissa.

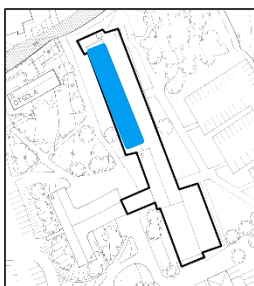
Kuva 28. Pääportaat päättyvät Ainolan 5. kerrokseen.

Ainolan kolmas ja neljäs kerros koostuvat keskikäytävän molemmiin puolin sijoittuvista luokkatiloista. Kolmanteen kerrokseen johtavat U-malliset pääportaat, jotka jatkuvat suoravartisina portaina kohti ylempiä kerroksia. Kolmannessa kerroksissa on pienempiä teorialuokkia, neljännessä terveydenhuollon eri osa-alueiden erikoisvarusteltuja harjoitusluokkia. Kummassakin kerroksessa on peruskorjauksessa purettu väliseiniä suurempien luokkatilojen muodostamiseksi. Alkuperäisestä suunnitelmasta on kuitenkin säilynyt periaate keskikäytävän ympärille sijoittuvista opetustiloista. Pääportaat päättyvät viidenteen kerrokseen. Kerroksen eteläpäädyssä sijaitsee auditorio sekä ATK- ja laboratorioluokkia. Pohjoispäädyssä keskikäytävä jakautuu kahdeksi, aputilojen molemmiin puolin. Itä- ja länsiseinillä on runsaasti opettajain- ja toimistohuoneita.

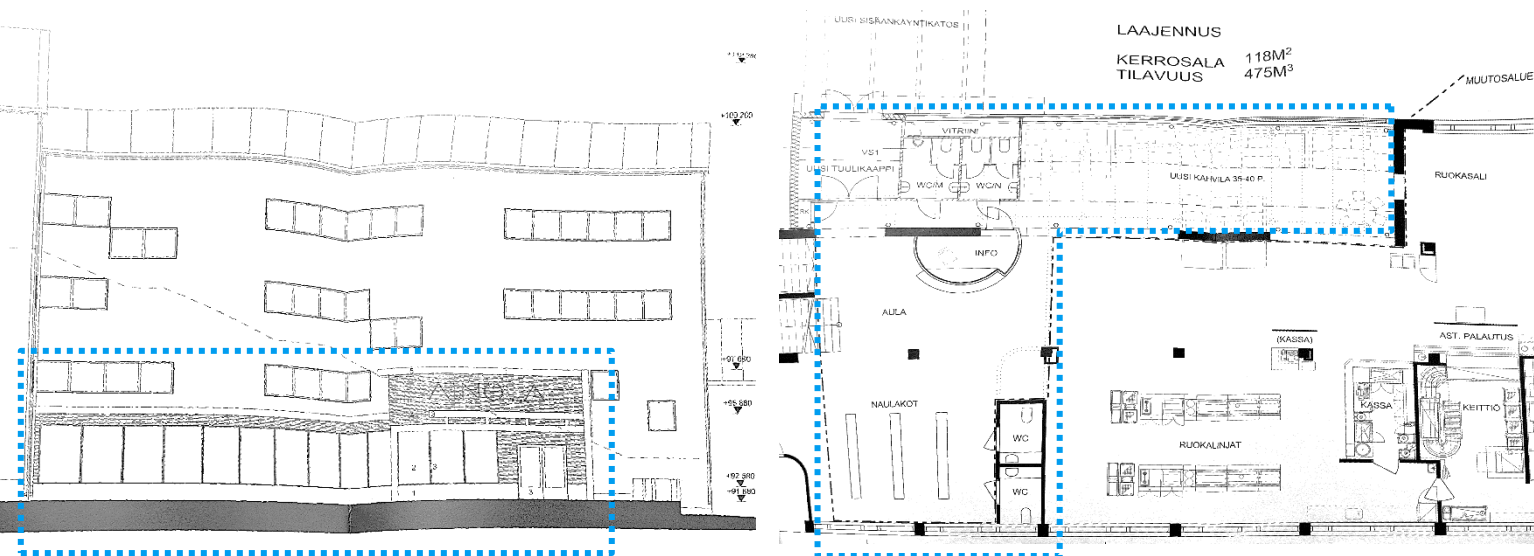

Kuva 29. 6. kerroksessa on toimistotiloja rakennuksen itäpuolella.

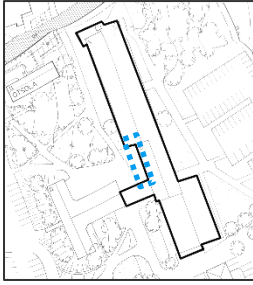
Kuudenteen kerroksen johtavat portaikot rakennuksen itäpuolella. Ylimmän kerroksen länsipuolella sijaitsee lisää opettajain- ja toimistohuoneita. Itäjulkisivun ullakon päällä, korkean käytäväseinän yläosassa on lasitiilipintaa, joka tuo luonnonvaloa opettajainhuoneisiin ja niille johtaviin eteishuoneisiin. Luonnonvalon määrää tiloissa on lisätty myös huoneiden välisillä lasiseinillä. Myös käytäväseinällä on alkuperäisissä suunnitelmissa ollut yläikkunoita, mutta ne on muurattu umpeen peruskorjauksessa.

1989–1992 vuosien laajan peruskorjauksen lisäksi Ainolaan on tehty pienempiä korjauksia; vuoden 2014 korjaustarvearvion tietojen mukaan ATK- ja turvajärjestelmät on uusittu vuonna 2001, auditorio 2002, liikuntasalin kunnostettu 2003, ikkunat uusittu 2004–2006 ja keittiö saneerattu 2009. 2014 käyttäjät ovat olleet tyytyväisiä kiinteistön kuntoon, ja Ainolan julkisivuissa ei ole ollut merkkejä rakenteellisista vaurioista.

Kuva 30. Ainola toteuttamattomien 2011 vuoden suunnitelmien mukaan. Vasemmassa kuvassa länsijulkisivun muutokset, oikeassa ensimmäisen kerroksen pohjapiirros muutoksineen.

Ainolaan suunniteltiin laajennus vuonna 2011. 118 m² laajennuksen piti sijoittua pääsisäänkäynnin yhteyteen. Muutoksen myötä Ainolaan olisi saatu uusi kahvila ja lisää WC-tiloja sekä laajempi aula infopisteineen. Länsijulkisivulla olisi korostettu uutta laajennusta tummanruskealla alumiinipaneelilla ja suurilla ikkunoilla. Muutokset jätettiin kuitenkin toteuttamatta ja pian Ainola jäikin kokonaan tyhjilleen.

5.1.3 Nykytilanne: Ulkotilat

Ainolan selkeälinjainen muotokieli ja vaalea ulkoasu on kestänyt hyvin aikaa sekä rakennusteknisesti että esteettisesti tarkasteltuna. Rakennus istuu hyvin ympäristöönsä 2010-luvun lopulla valmistuneiden kerrostalojen ja 1950-luvun omakotitalojen keskelle. Ulkoseinät ja muut pinnat ovat hyväkuntoiset, vaikka Ainola onkin ollut pitkään tyhjiillään. Korkeakoulunkadun suunnassa on yksi-kerroksinen kirjastosiiپی, jonka länsipuolelta kuljetaan pääsisäänkäynnille. Pohjoisimman rakennusmassan pitkällä länsisivulla on umpikaiteella suojattu parveke kolmannessa kerroksessa.

Kuva 31. Ainolan korkein rakennusosa on pohjoisessa Korkeakoulunkadun puolella. Etualalla yksikerroksinen kirjasto ja pannuhuoneen piippu.

Ainolaan ei ole kohdistunut ilkivaltaa tai muita silmännähtäviä rikkoutumisia. Myös rakenteet ovat säilyneet silmin arvioiden hyvässä kunnossa: maali- ja rappauspinnat ovat hyvässä kunnossa. Syöksytorvet ja muut talotekniset varusteet ovat ulkoseinien mukaisesti vaaleankeltaiset ja taustastaan erottumattomat. Pihan valaisimissa ja pylväissä on käytetty vaaleansinistä sävyä. Juhlalasiivin itäseinässä on vaurioitumisen merkkejä, joita ei ole ollut vielä vuoden 2014 korjaustarvelselvityksessä. Alkuperäiset tiilikatteet ovat sammaloituneet, ja siten altistavat rakenteet auriolle.

Kuva 32. Kolmannen kerroksen teorialuokasta on ollut käynti vasemmalla näkyvälle parvekkeelle. Kuvassa oikealla näkyvät siniset pilarit ovat jääne pääsisääkäynnin katoksesta.

Kuva 33. Pääsisääkäynnille johtaa pitkä katos. Juhlasalin länsipuoli jää rinteen ja lehtikuusen katveeseen.

Kuva 34. Juhlasalin eteläpäädyssä on sisäänkäynti ensimmäisen kerroksen pukuhuoneisiin. Salinitäiseinä ulkonee ensimmäisen kerroksen seinälinjan yli.

Kuva 35. Ainolan ensimmäisen kerroksen pääsisäänkäynti on kulmauksessa, vinon katoksen suojassa. Juhlasalin rappausjulkisivussa on vaurio.

Kuva 36. Seinälinjasta ulkonevan porrastornin alaosassa on sisäänkäynti suoraan porraskäytävään. Sen vieressä on tavarahissin eteisen ulko-ovi.

Tavarahissin aulaan johtavalla ovella on pieni, kolmikulmainen katos. Sen vieressä on sisäänkäynti keskimmäiseen porraskäytävään. Katosta vastapäätä on sijainnut jäteposte. Ainola sijoittuu rinteesen niin, että vain sen kaakkoisosissa on ikkunallisia tiloja. Rakennuksen länsipuoli on salisiipeä lukuun ottamatta ikkunatonta kellaritilaa. Ainolan tontilla on vain vähän oleskeluun tarkoitettuja piha-alueita. Itäpuolella on huoltoreitti ja länsipuolella pysäköintipaikkoja.

Kuva 37. Pohjoispäädyn ikkunat tuovat valoa porraskäytävään. Kirjastosiiven vieressä sisäänkäynti.

5.1.4 Nykytilanne: Sisätilat

Ainolan sisätiloissa on jo havaittavissa rakennuksen tyhjillään olon vuodet. Ensimmäisessä, osittain rinteeseen sisään sijoittuvassa kerroksessa on selvästi sisäilmaongelmia. Sisätilojen pinnat ja ovet ovat kärsineet pelastushenkilökunnan harjoitusten myötä ja tiloissa on sekalaista varastointia. Ensimmäisessä kerroksessa sisäänkäynti on Ainolan itäpuolella, rakennuksen keskiosassa. Pohjakerroksessa on pääasiassa aputiloja, mutta myös muutamia valoisia luokkahuoneita.

Kuva 38. Ensimmäisen kerroksen sisäänkäynti (vas. kuva) ja porrashuone Ainolan pohjoisosassa.

Kuva 39. Kirjaston yksikerroksisessa siipiosassa on lattiamateriaalina tiili, kuten ensimmäisessä kerroksessa. Tilan keskellä kulkevat hormit.

Toinen kerros on sisäänkäyntikerros Ainolan läntiseltä sisäpihan puolelta. Kerroksessa sijaitsevat keittiö- ja ruokalatilat, sekä liikuntasali ja muita yhteistiloja. Rakennuksen pilari-palkkirungon sijoittuminen näkyy selvästi yhteistiloissa. Lasiseinillä tuodaan valoisuutta ja avaruutta tiloihin. Ensimmäisen kerroksen tiililattia on käytössä myös kirjastossa, muualla rakennuksessa pinnat ovat pääosin vaaleita.

Kuva 40. Toisen kerroksen avara ruokala sijaitsee pääsisäänkäynnin vieressä Ainolan länsipuolella.

Kuva 41. Pääsisäänkäynti johtaa aulaan ja pääportaikkoon.

Kuva 42. Liikuntasalissa on osittain lasitiiliset ulkoseinät ja puupaneloitu sisäkatto.

Liikuntasalissa on käytetty muusta rakennuksesta poiketen paljon puupintoja. Lasitiiliseinä tuo tilaan luonnonvaloa, mutta on ikkunoita kestävämpi valinta. Matalat nauhaikkunat ja salin reunat on suojattu keveillä puurakenteilla, joiden takana on mahdollisesti varastoitu välineistöä. Salin nurkassa on yhteys ensimmäisen kerroksen pukuhuoneisiin johtavaan porrashuoneeseen ja ulkoviin. Liikuntasali on suuri, mutta akustiikaltaan miellyttävä.

Kuva 43. Pääportaikko on korkea tilaa toisesta kerroksesta kolmanteen, ja jatkuu sitten kapeampana ylempiin kerroksiin. Portaikon reunoilla kulkevat raidat opastavat värikoodattuihin kerroksiin.

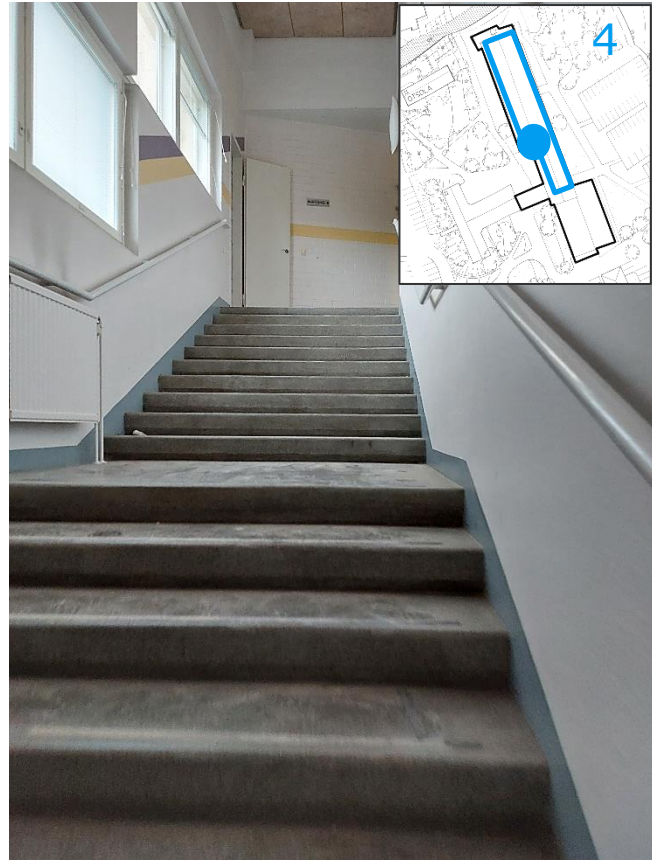
Jokaisessa kerroksessa kulkee samassa kohdassa keskikäytävä, jonka varrelle tilat sijoittuvat. Käytävälle on tuotu väliseinien ikkunoilla luonnonvaloa ja ilmavuutta. Pääportaikon suunnasta katsottuna käytävän toisessa päässä näkyy pohjoiseen aukeavan ikkunan valo. Portaikoista tutut väriraidat jatkuvat kerroksissa koko käytävän mitalla. Tiloissa on siistit, vaaleat alakatot ja lattiat. Käytävillä on käytetty akustiikkalevyjä miellyttävämmän äänimaailman saavuttamiseksi. Neljännen kerroksen käytävällä on myös tukikaiteita, todennäköisesti sairaanhoito-opetukseen liittyvän sairaalaympäristön mukailemiseksi. Lisäksi luokkahuoneissa on jäljellä verhokiskoja ja muita sairaanhoito-opetuksen varusteita.

Kuva 44. Keskipäivätilalle on tuotu luonnonvaloa väliseinän yläosan ikkunoilla.

Kuva 45. Portaat 4. kerroksesta alaspäin (vas. kuva) pääaulaan ja ylöspäin 5. kerrokseen.

Kuva 46. Viidennen kerroksen etäpäädyssä sijaitsee auditorio.

Kuva 47. Kuudenteen kerrokseen johtavat vain kaksi pohjoisinta portaikkoa. Käytävän keskellä on aputiloja ja reunoilla opettajain huoneita.

Kuva 48. Opettajain huoneissa on lasitiilipintaa itäsuuntaan ja ikkunat länteen. Lasipintaa on myös väliseinissä.

5.2 Tapiola

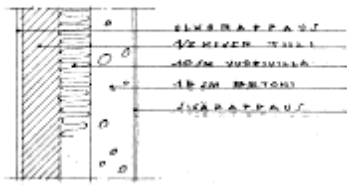
5.2.1 Valmistuminen

Maunu Kitusen ensimmäinen Lahdensivuntien kampusalueelle suunnittelema rakennus on vaaleasävyinen Tapiola, vuoden 1964 piirrosten mukaan. Rakennus valmistui vuonna 1966 ja se koostuu kahdesta rakennusmassasta: eteläisestä, kolmikerroksisesta asuntolarakennuksesta ja Tykistötien suuntaisesta, kaksikerroksisesta opistorakennuksesta. Tapiola sijaitsee rinteessä niin, että läntisen oleskelupihan tasolla on opistorakennuksen ensimmäinen täysi kerros. Pohjakerros aukeaa vain Tykistötien suuntaan. Rakennusmassan sisäosissa on yhdyskäytävä ja varastotiloja, opiskelija- ja työtiloja on vain itäisen julkisivun puolella. Pohjakerroksen ala on noin puolet opistosiiven ylemmän kerroksen alasta. Sen sijaan asuntolasiipi on kokonaisuudessaan kolmikerroksinen.

Kuva 49. Tapiolan asemapiirros vuodelta 1963

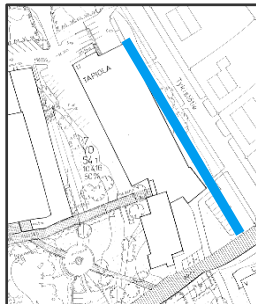
Uuteen asuntola- ja opistorakennukseen valittiin ulkoseinärakenteeksi tiiliverhoiltu betonirakenne, jonka ulkopinnassa on vaalea rappaus.

Tapiola on ollut valmistumisensa aikaan korttelin ainoa rakennus, vaikka jo tuolloin asemapiirrokseseen on hahmoteltu uuden teollisuuskoulujen opettajanopiston sijoittumista tontille. Tykistötien ja Rinnetien välistä Korkeakoulunkatua ei suunnitteluajkaan vielä jatkunut Tykistötieltä Rinnetielle, vaan silloinen Ammattikoulunkatu

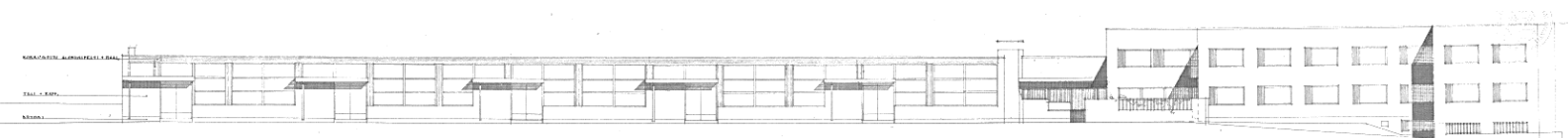
on päättynyt oppilasasuntolan kohdalle. Ammattikoulunkadun ja Rinnetien välissä on ollut viheraluetta korttelin pohjoisreunan tapaan. Piha-alueen sijoittuminen rinteeseen on vaatinut tarkkaa tontin käytön suunnittelua. Tasattu asfalttialueita ja kulkureittejä rajaavat tukimuurit. Tapiolan länsipuolen pysäköintialue mukailee kallioisen rinteiden muotoja ja pohjoispuolella rakennusta on pihakansirakenne. Pohjoiselta Kuninkaanlähteenkadulta on ajoyhteydet sekä ylemmälle että alemmalle pihatasolle. Alemmalla asfaltoidulla pihalla on ollut sisäänkäynnit kahden auton autotalliin ja kemikaalivarastoihin.

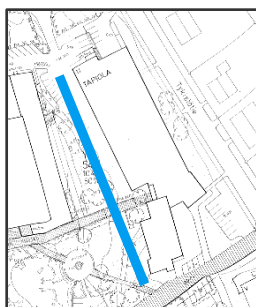
Kuva 50. Tapiolan julkisivu itään

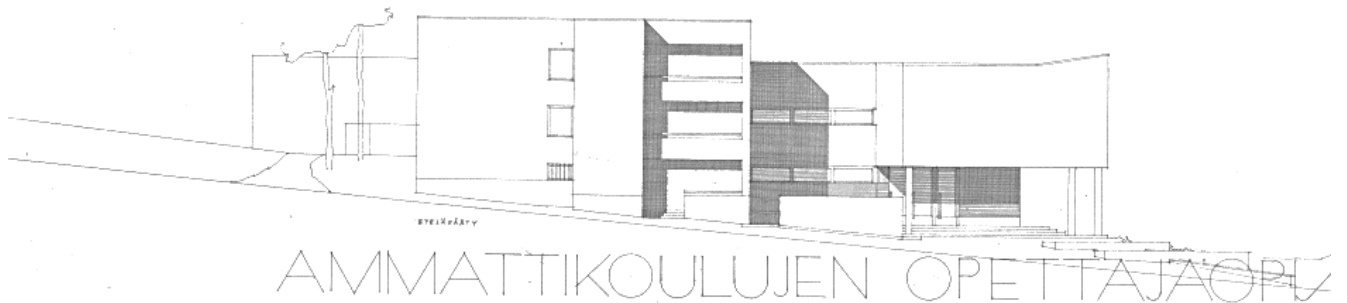
Tapiolan ulkoseinät ovat rapattua tiiltä ja sokkelit betonia. Tykistötiellä koko opistorakennuksen julkisivun mitalla jatkuvat nauhaikkunat. Aukotuksesta voidaan päätellä, että rakennuksessa on pilari-palkki-rakenne. Opistosiiiven pohjakerroksen sisäänkäynnit ovat sisäänvedettyjä, joten ne eivät hallitse Tykistötien puoleista katujulkisivua. Pääsisäänkäyntiä on korostettu ylemmällä kerrosta kannattelevilla betonipilareilla ja ovien kupariprofiileilla. Asuntolasiiven ulkoasu mukailee opistosiiiven tyyliä, mutta ikkunoiden välitykset ovat suuremmat ja pohjakerroksessa korostetut puupaneloinnilla.

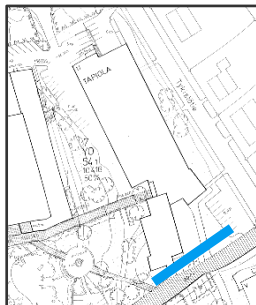
Kuva 51. Tapiolan julkisivu länteen

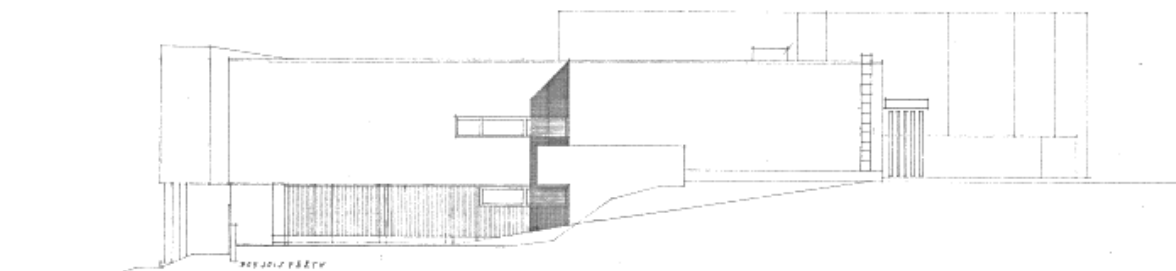
Läntinen julkisivu aukeaa piha-alueelle, nousevan rinteiden suuntaan. Alkuperäisessä Kitusen suunnitelmassa pihatason kerroksessa on ollut eri tekniikan alojen työpajoja, joista jokaiseen on ollut omat, katetut ulko-ovet. Työpajojen suurten ikkunoiden välissä on ollut seinäverhoiluun maalattu alumiinipelti. Asuntolasiivessä ei ole merkittäviä tyylieroja julkisivujen välillä. Sen muoto hieman porrastuu länsisivultaan ja luo näkösuojaa Ammattikoulunkadun suunnasta. Länsijulkisivulla pohjakerroksessa ei ole oleskelutiloja. Keski-kerroksen pohjoisimman asunnon takapiha on suojattu betonimuurilla.

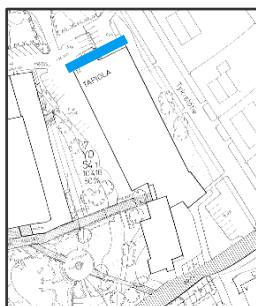
Kuva 52. Julkisivu etelään

Pääsisäänkäynti sijaitsee eteläjulkisivulla. Se on korostettu sisäänvedolla ja kuparisella koristelustalla. Rakennus on kokonaisuudessaan tasakattoinen. Opistosiiven katon reunanosto on selkein itäpuolella. Etelään aukeavat asuntolasiiven suurehkot, sisäänvedetyt ja umpikaiteilla suojatut parvekkeet. Aukotus on eteläjulkisivulla vähäistä, mutta säännönmukaista.

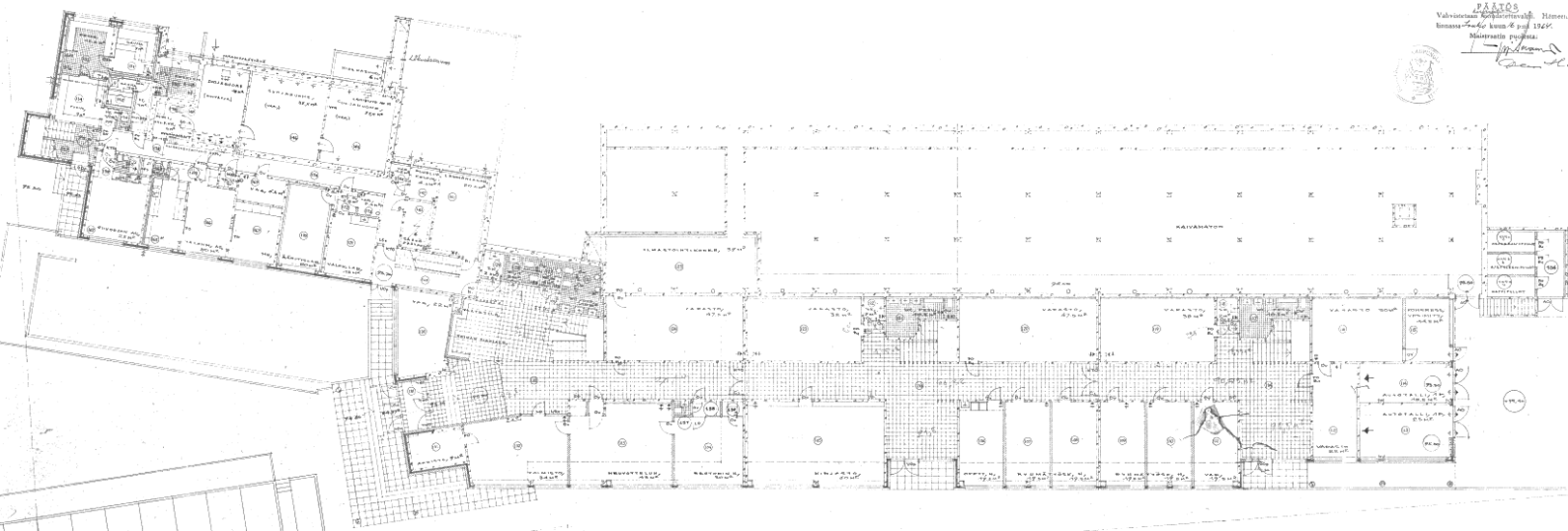

Kuva 53. Julkisivu pohjoiseen

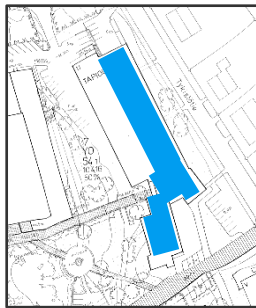

Pohjoisella julkisivulla aukotusta on vain yhdessä toisen kerroksen tilassa. Rinne on Tapiolan pohjoispuolella niin jyrkkä, että korkeusero on ratkaistu betonisella pihakansirakenteella. Umpikaiteella suojatun pihakannen reunalla säilytetään polkupyöriä. Ensimmäisen kerroksen tasolla, alapihalla, ovat yhteydet autotalleihin ja muihin huoltotiloihin. Tukimuurilla tuettu piha-alue jatkuu rakennuksen itäisivulle. Ensimmäinen kerros on koilliskulmassa sisäänvedetty niin, että toinen kerros muodostaa katoksen tälle sisäänkäynnille johtavalle kulkureitille.

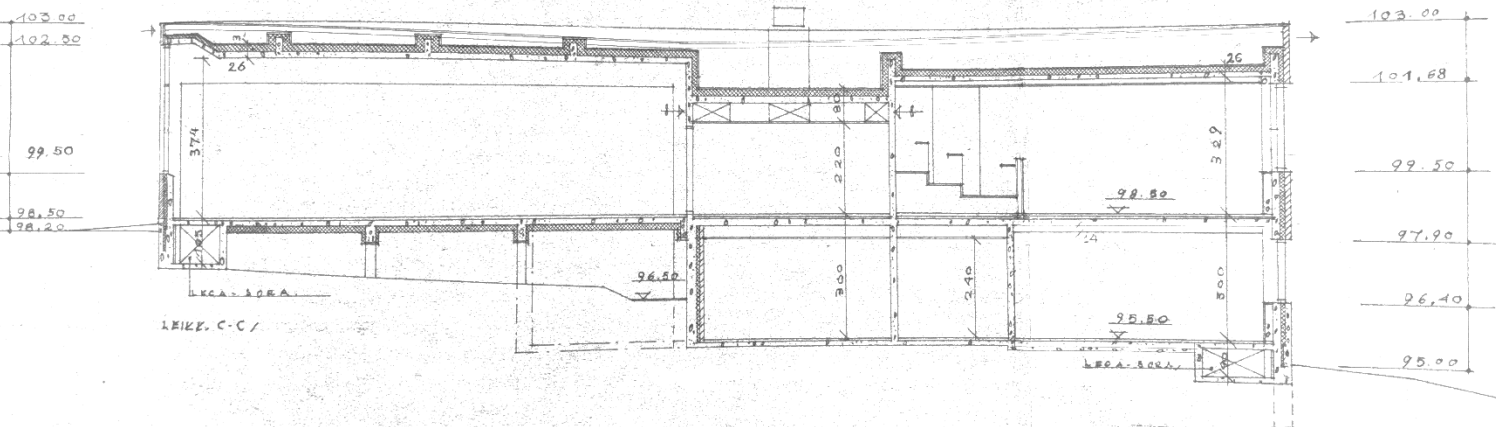

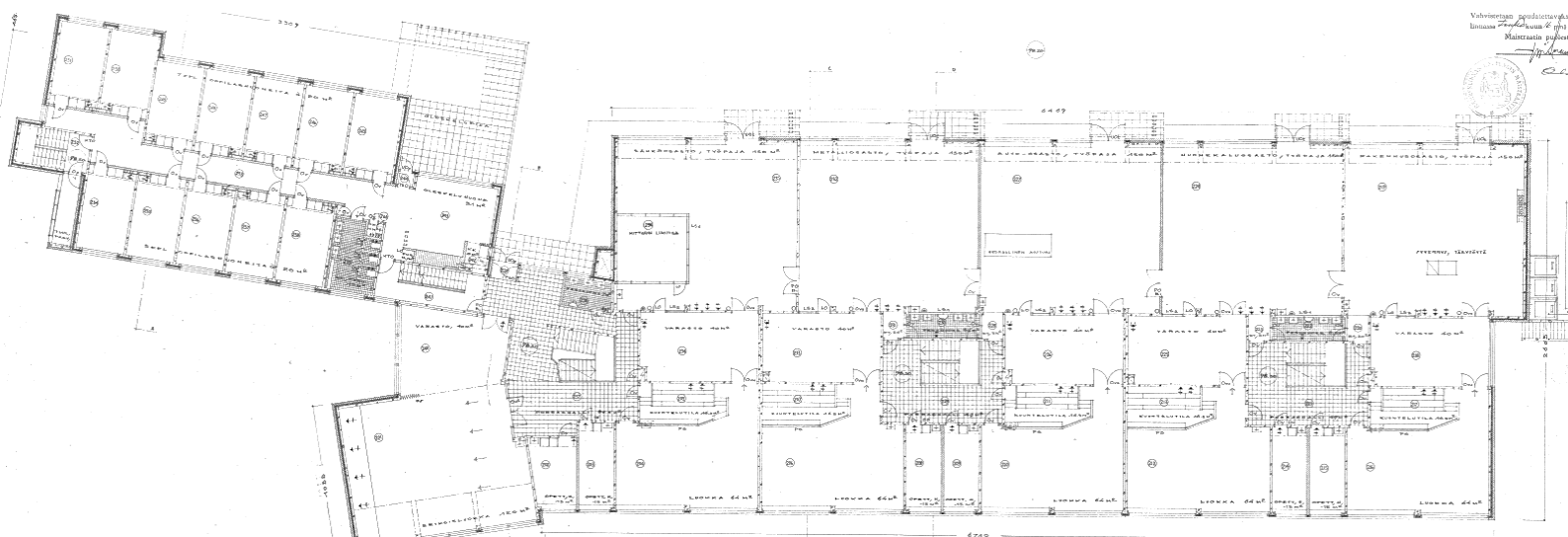
Kuva 54. Tapiolan pohjakerroksen pohjapiirros

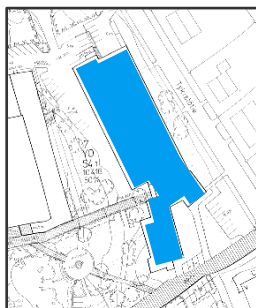
Opistosiiven pohjakerroksen pääsisäänkäynti on Korkeakoulunkadun puolella, rakennuksen eteläpäädyssä. Lisäksi kerrokseen on kaksi Tykistötielle aukeavaa sisäänkäyntiä, jotka johtavat porraskuiluihin. Opistosiiven pohjakerroksen ikkunaseinälle on sijoitettu opettajain- ja ryhmätyötiloja, rungon sisälle varastoja ja teknisiä tiloja. Eteläisen asuntolasiiven pohjakerroksessa ovat suojahuoneet, yhteissaunatilat sekä asunnot talonmiehelle (50 m²) ja siivoojalle (25 m²). Myös asuntolasiiven pääovi on Korkeakoulunkadulla, asuntolasiiven pääportaiden yhteydessä. Saunaosastolle on oma sisäänkäyntinsä rakennuksen länsipuolella.

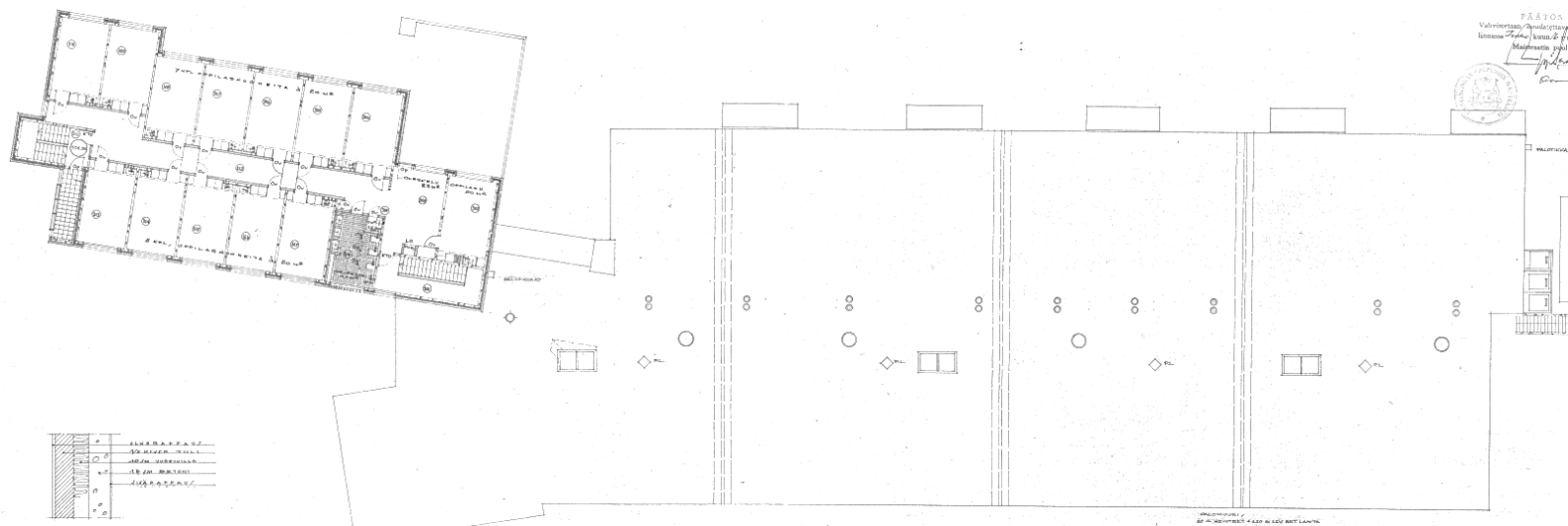
Kuva 55. Pystyleikkaus Tapiolasta. Piirroksen vasemmassa reunassa on sisäpihan tasossa oleva työpaja, keskellä varasto ja oikealla luokkahuone kuuntelutiloineen. Pohjakerroksen varaston kantavat seinät ovat samassa linjassa ylemmän kerroksen käytävän kanssa.

Kuva 56. Tapiolan ensimmäisen kerroksen pohjapiirros

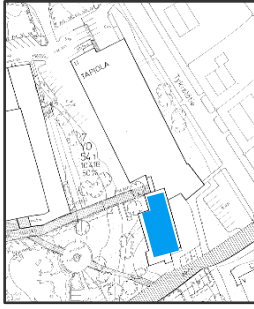

Tapiolan ensimmäinen kokonainen kerros on sisäpihan kanssa samassa tasossa. Sisäpihan puolella on alkuperäisessä suunnitelmassa ollut työpajoja, joissa jokaisessa on omat ulko-ovensa. Työpajat yhdistyvät rungon keski-osan varastoihin ja itäpuolen luokkatiloihin. Luokkatiloissa on ollut auditoriottyylliset kuuntelutilat, joissa on ollut istumapaikkoja kolmessa tasossa. Tapiolan kolme porrashuonetta eivät ole yhdistyneet toisiinsa, joten käytävösuudet on saatu minimoitua toisessa kerroksessa. Asuntolasiivissä on 12 kappaletta 20 m² kokoisia, omalla vesipisteellä varustettuja asuinhuoneita. Pesu- ja oleskelutilat ovat yhteisiä. Asuntolan tukimuurilla suojattu, oleskelupiha on Tapiolan länsipuolella.

Kuva 57. Tapiolan asuntolasiiven ylimmän, toisen asuinkerroksen pohjapiirros

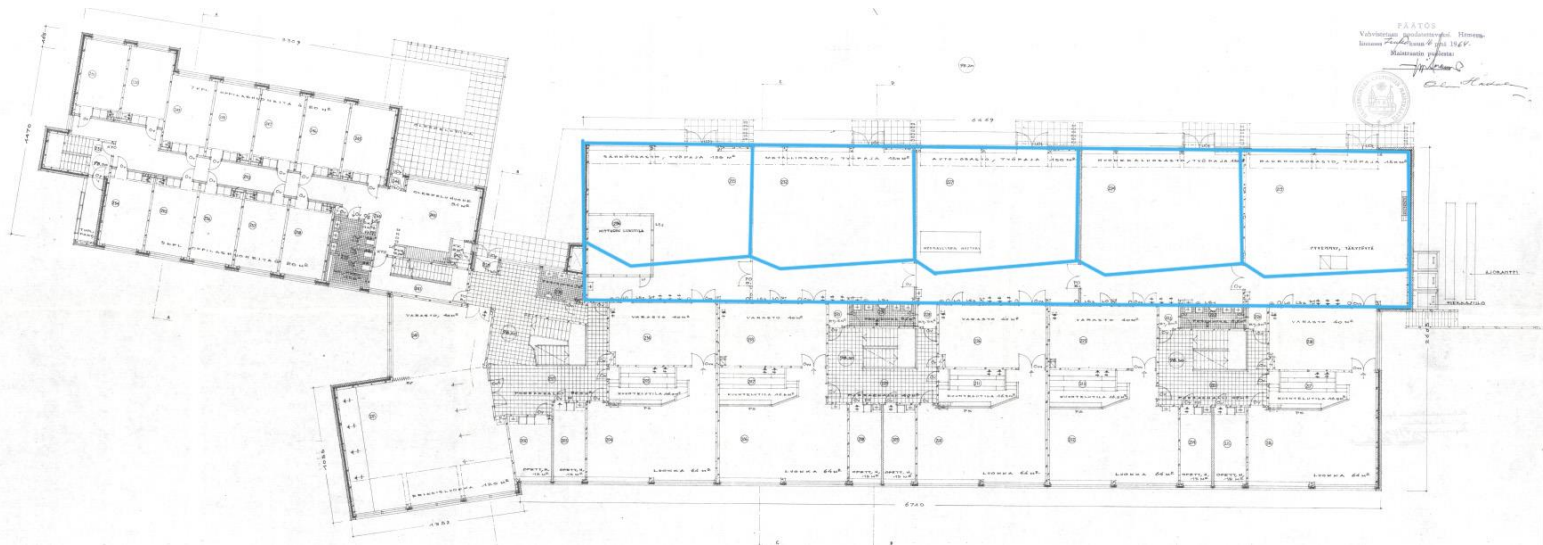

Tapiolan ylimmässä kerroksessa on lähes samanlainen pohjaratkaisu kuin ensimmäisessä asuinkerroksessa. Alemmasta kerroksesta poiketen oleskelutila on kompaktimpi ja sen takana on vielä 13. asuinhuone. Kummassakin asuinkerroksessa on asukkaiden yhteiskäyttöön tarkoitettu parveke eteläisen pääportaikon vieressä.

5.2.2 Muutokset

Tapiolaan on tehty peruskorjaus vuonna 1997. Peruskorjauksesta ei ole säilynyt dokumentteja, joten kaikkia saneerauksessa toteutettuja muutoksia ei ole raportissa arvioitu. Vuoden 1983 muutospirroksista käy ilmi, että saneerausta on tehty ylempänä rinteessä sijaitsevassa Metsolassa, mutta ei Tapiolassa. Käyttötarpeen voidaan siis olettaa pysyneen alkuperäisen kaltaisena 1990-luvulle saakka.

Pohjakerroksessa on muuttuneiden käyttötarpeiden myötä poistettu viisi sisäpihalle aukeavaa työpajaa. Työpajat muokattiin perusvarustelluiksi luokkatiloiksi. Luokkatiloja ja porrassauloja yhdistää pitkä käytävä, jonka pohjoispäättyyn lisättiin uusi, lasinen ulko-ovi. Käytävää ja luokkatiloja erottavat kevytrakenteiset lasiseinäelementit. Muutoksen yhteydessä länsijulkisivulta poistettiin tilakohdattaiset ulko-ovet ja korvattiin ne samaa muotokieltä mukailevilla ikkunoilla. Myös työpajojen ulkopuoliset katokset on poistettu saneerauksen yhteydessä.

Kuva 58. Sisäpihan tasolla työpajat on muutettu luokahuoneiksi.

Kuva 59. Länsijulkisivulla on muutettu aukotusta ja poistettu työpajojen ulko-ovet. Ajankohta on epäselvä.

Tapiolan ensimmäisessä ja kolmannessa kerroksessa on toiminut 2020 luvulla hostelli. Sen ensimmäisissä kerroksissa on asiakkaiden käytössä olevat yhteissaunatilat ja yksi suurempi asunto, joka on todennäköisesti muodostettu yhdistämällä alkuperäisen suunnitelman siivoojan ja talonmiehen asunnot. Loput hostellin huoneet sijaitsevat kolmannessa kerroksessa. Huonejakoja on muutettu ja suuri pesuhuoneyksikkö korvattu asuinhuoneella. Uusia, pienempiä Wc- ja suihkuhuoneyksiköitä on yhteensä neljä, asuinhuoneisiin johtavien käytävien yhteydessä. Pääportaikon viereen on lisätty pieni keittiö asukkaiden yhteiskäyttöön.

Kuva 60. Kolmannessa kerroksessa huonejakoja on muutettu ja lisätty pienempiä pesuhuoneita.

5.2.3 Nykytilanne: Ulkotilat

Tapiola on vaalea ja selkeälinjainen, paikoin ilmeeltään jopa moderni, 1960-luvun rakennus. Rinnetien puoleisella ulkoseinällä ikkunat kulkevat yläreunaltaan linjassa koko julkisivulla. Ikkunakorkeudet vaihtelevat, rikkomatta kuitenkaan harmonista ulkoasua. Ikkunapuitteet ovat tummanruskeat, ikkunoiden väliset puupaneloinnit valkoiset. Julkisivujen rappaus on selvästi tummentunut etenkin Rinnetien puolella.

Kuva 61. Opetustilojen pääsisäänkäynti on pohjakerroksen sisäänvedetyssä osassa

Kuva 62. Betonisilla tukimuureilla on muotoiltu rinteistä piha-aluetta.

Kuva 63. Tapiolan itäisellä julkisivulla on kaksi sisäänvedon ansiosta katettua sisäänkäyntiä.

Pohjoispuolella on huoltopihatoimintoja: jätepiste, autotallit, teknisiä tiloja ja laitteita sekä polku-pyöräpaikkoja. Rinteen suurien korkeuserojen vuoksi sisäpiha on osittain pihakannen päällä. Ulkoportaitailla on mahdollistettu kävely-yhteys näiden kahden pihatason välillä. Lisäksi alempi huolto-piha on tuettu betonimuurilla Rinnetien puolelta.

Kuva 64. Tapiolan koilliskulmassa on huoltoyhteydet pohjakerrokseen sekä portaat pihakannelle.

Kuva 65. Pihakannen päällä on pyörien säilytyspaikka ja saneerauksessa lisätty sisäänkäynti toiseen kerrokseen.

Kuva 66. Tapiolan läntinen, Metsolan suuntaan aukeava julkisivu

Sisäpihan puolella rappaus on puhtaamman valkoinen kuin Rinnetien puolella. Voidaan olettaa, että rappaus on uusittu tai vähintään maalattu julkisivusaneerauksen yhteydessä. Betonitukimuurit ovat todennäköisesti alkuperäiset. Opistorakennuksen seinustalla on asfalttipintaa ja parkkipaikoja. Asuntolan ikkunoiden alla on sorapintainen kulkureitti, joka vaikuttaa rauhalliselta.

Kuva 67. Sisäpihan yhdyskatos on peräisin vuodelta 1993. Se kulkee Tapiolan sisäpihan pääovelta Metsolan pääovelle ja siitä kohti Ilmarilaa.

Kuva 68. Kolmikerroksinen asuntolasiiven länsijulkisivu aukeaa kampusalueen oleskelupihalle.

Asuntolasiipi on porrastettu niin, että muoto suojaa kadun melulta ja kuumalta, eteläiseltä aurin-
gonpaisteelta. Itä- ja länsipuolella on pensasaidannetta ja vanhoja puita suojaamassa näkymiä.
Rakennuksen eteläisin osa, pääportaikon torni, on ikkunaton. Siihen on kiinnitetty hostellin opaste,
joka istuu hyvin rakennuksen ilmeeseen.

Kuva 69. Asuntolan sisäänkäynti on etelässä, nykyisen Korkeakoulunkadun puolella.

5.2.4 Nykytilanne: Sisätilat

Tapiolan pohjakerroksessa pohjaratkaisu on lähes alkuperäisen kaltainen. Käytävälle on tuotu luonnonvaloa lasiseinäosuuksilla, jotka on todennäköisesti lisätty samaan aikaan ylemmän kerroksen saneerauksen kanssa. Tapiolan opistosivun kolmessa portaikossa on rimaseiniää. Sen ansiosta portaikon päällä olevan kattoikkunan luonnonvalo yltää pohjakerrokseen saakka.

Kuva 70. Pohjakerroksen tilat sijoittuvat pitkän käytävän varrelle

Kuva 71. Käytävien varrella, rakennuksen rungon keskellä on kolme samanlaista porrashuonetta, joihin kattoikkunat tuovat luonnonvaloa.

Kuva 72. Ylemmän kerroksen luokkatilat ja niitä yhdistävät käytävät on muotoiltu uudestaan kevyillä lasiseinillä, joissa on käytetty tehosteena puupanelointia.

Toisessa kerroksessa sijaitsevat uudet luokkahuoneet, jotka on erotettu keveillä, metallirunkoisilla lasiseinillä käytävätilasta. Näkymät käytävältä luokkiin voidaan estää tummilla verhoilla, joilla on myös ääntä eristävä vaikutus. Muissa sisätiloissa on paljon umpiovia ja -seiniä. Aula- ja käytävätiloissa on vaikeaa hahmottaa, mitä tiloja niiden ympärillä on. Pääoven opasteessa kuitenkin sanotaan, että Tapiolan ylemmässä kerroksessa on luentotiloja ja kampuskirjasto.

Kuva 73. Asuntolasiivessä on useita yksittäisiä majoitushuoneita sekä kuvassa näkyvä suurempi asunto. Lähde: Kulkuri hostellit

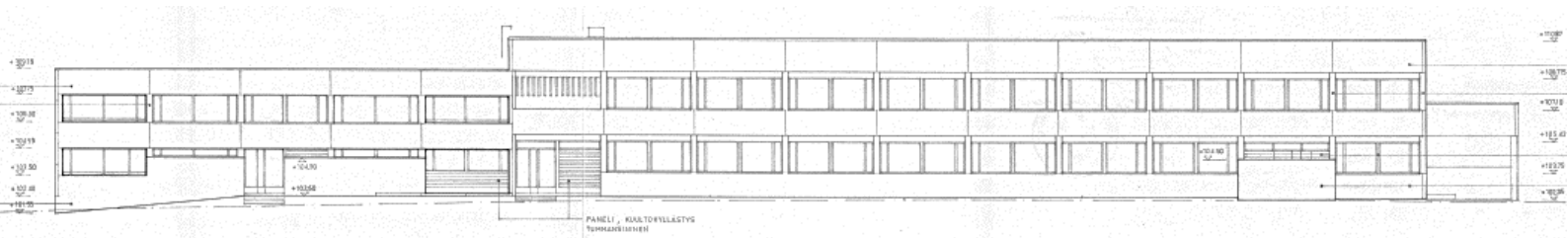
5.3 Metsola

5.3.1 Valmistuminen

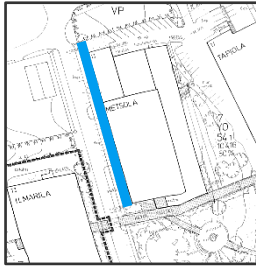

Kuva 74. Metsolan länsijulkisivu Rinnetieltä kuvattuna. Kuvassa vasemmalla on asuntolasiiven sisäänkäynti.

Molemmat 1970-luvulla valmistuneet opistorakennukset, Metsola ja Ilmarila, ovat vaaleita, selkeälinjaisia ja tasakattoisia. Metsolan sokkeli ja pohjakerros ovat puhdasvalettua betonia, ylempien kerrosten ulkoseinät betonielementtirakenteiset. Pilari-palkkirakenne mahdollistaa tasaiset nauhaikkunat koko julkisivujen leveydelle. Suuret rakennusmassat mukautuvat hyvin ympäristöönsä ja rinteiden korkeuden vaihteluihin. Piha-alueet on jätetty mahdollisimman luonnonmukaisiksi. Metsolassa julkisivuja on korostettu tummansinisillä paneeleilla aukotusten yhteydessä.

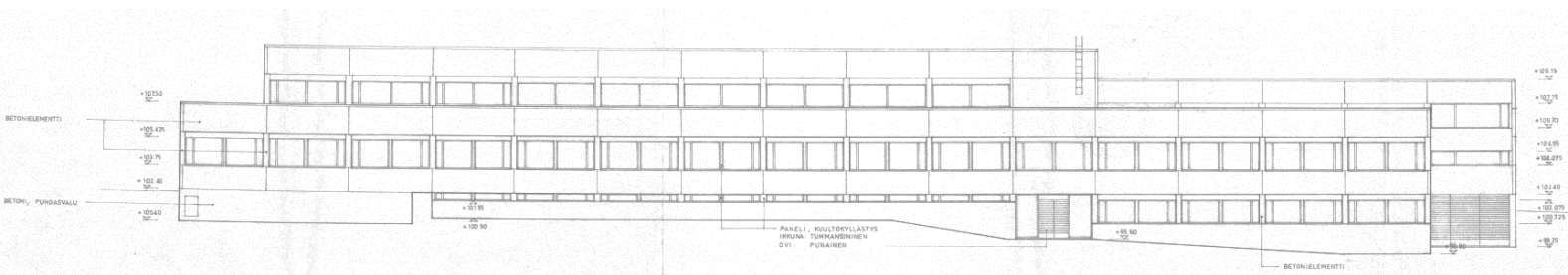

Kuva 75. Metsolan julkisivu länteen Rinnetielle.

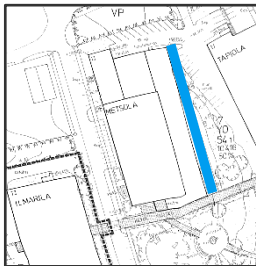

Kampusalueelle Rinnetietä pitkin saavuttaessa ensimmäisenä näkyy Metsolan läntinen katujulkisivu. Katujulkisivun pohjoispäädyssä sijaitsee asuntolasiipi, jossa on kolme suurta asuntoa kahdessa kerroksessa. Rappukäytävään on oma sisäänkäyntinsä. Lasiselle ulko-ovelle nousevat portaat suoraan Rinnetien jalkakäytävältä, ja sisäänkäynti erottuu selkeästi kapeasta nauhaikkunarivistä. Molemmissa kerroksissa on julkisivuun upotetut, betonikaiteella suojatut parvekkeet.

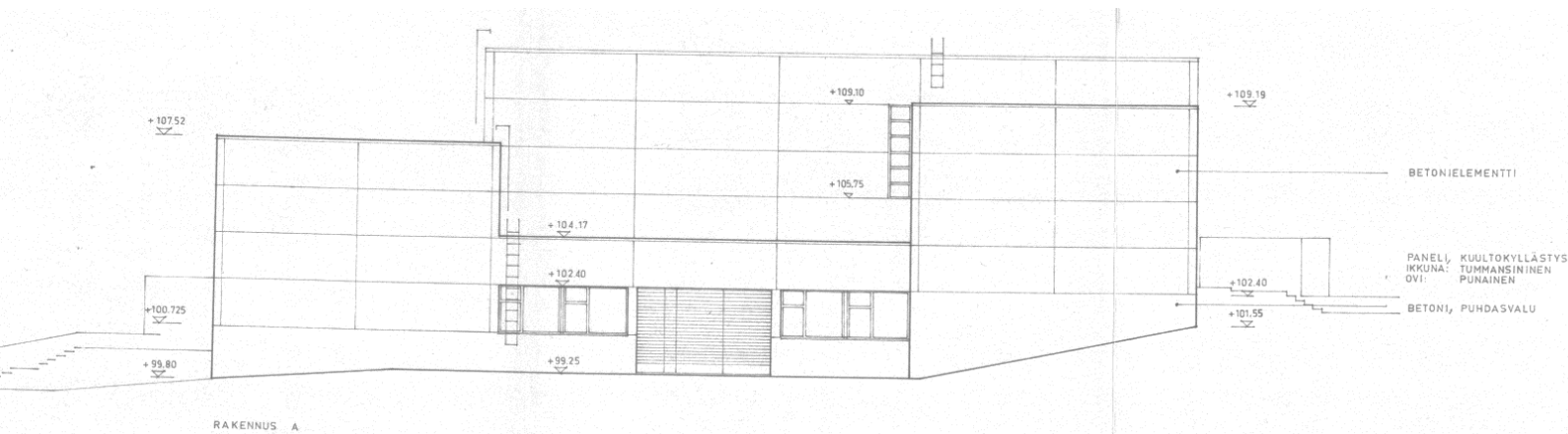
Julkisivun keskivaiheilla on yksi opistotilojen sisäänkäynneistä. Ulko-ovi on yhtenäinen ja siinä ei ole opasteita tai katosta. Oven yläpuolella on ilmastointikonehuoneen säleikkö ja vasemmalla sivulla sisäänvedetyn terassin tummansininen tehostepaneeli. Sisäänkäynti ei siis erotu julkisivusta selkeästi, vaan on suunnattu lähinnä henkilökunnan käyttöön. Katujulkisivun eteläpäädyssä, lähinnä Rinnetien ja Korkeakoulunkadun risteystä on keittiön sisäänkäynti. Keittiön sisäänkäynti sekä lastaus- ja jätetilat jäävät betonimuurin ja katoksen suojaan.

Kuva 76. Metsolan julkisivu itään.

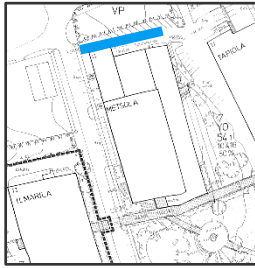

Metsolan itäinen julkisivu aukeaa sisäpihan ja Tapiolan suuntaan. Julkisivu on suunniteltu pihan kallion muotoa mukailevaksi, mikä voidaan havaita myös rakennuksen aukotuksessa. Metsolan itäpuolen rakennusmassa on kaksikerroksinen. Pohjakerroksessa on yksi sisäänkäynti julkisivun keskivaiheilla, joka johtaa työpajaan ja yhteen luokkahuoneeseen. Opetustiloissa on käytetty säännöllistä aukotusta ja suuria, tummansinisillä paneeleilla korostettuja ikkunoita. Pohjakerroksen kapeiden nauhaikkunoiden takana on pukuhuoneita ja muita aputiloja. Pohjoispäädyssä, julkisivun oikeassa reunassa, on pihakannen ja asuntoloiden alla sijaitsevia varastotiloja. Vasemmassa reunassa sijaitsevat suojahuoneet ja niiden hätäpoistumislukku.

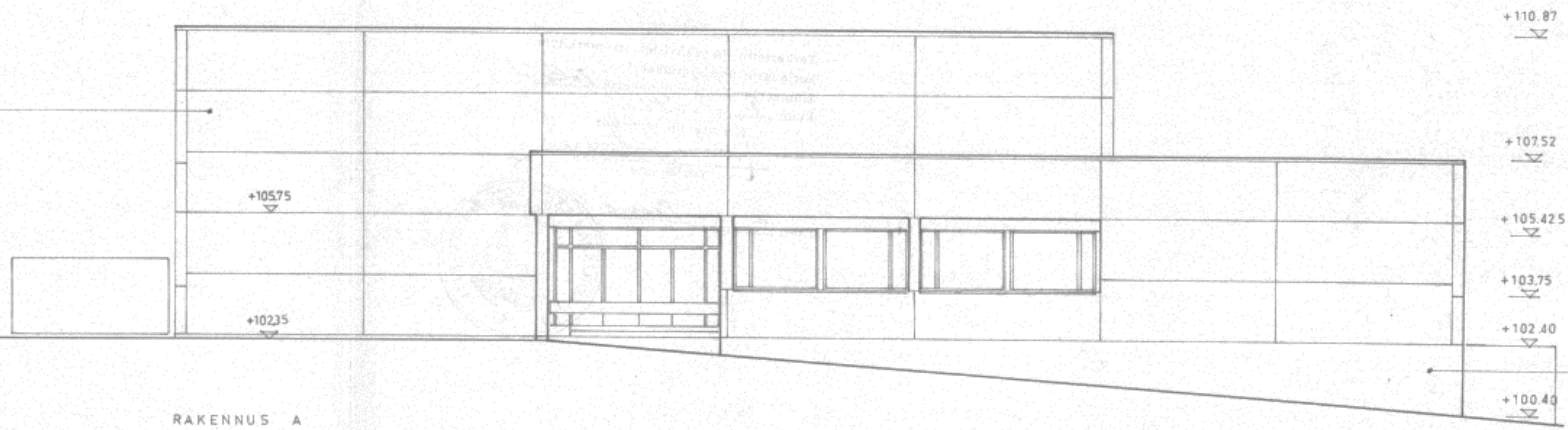

Kuva 77. Metsolan julkisivu pohjoiseen.

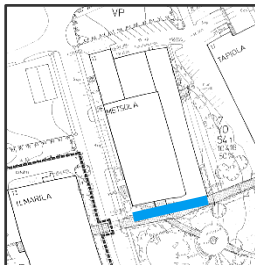

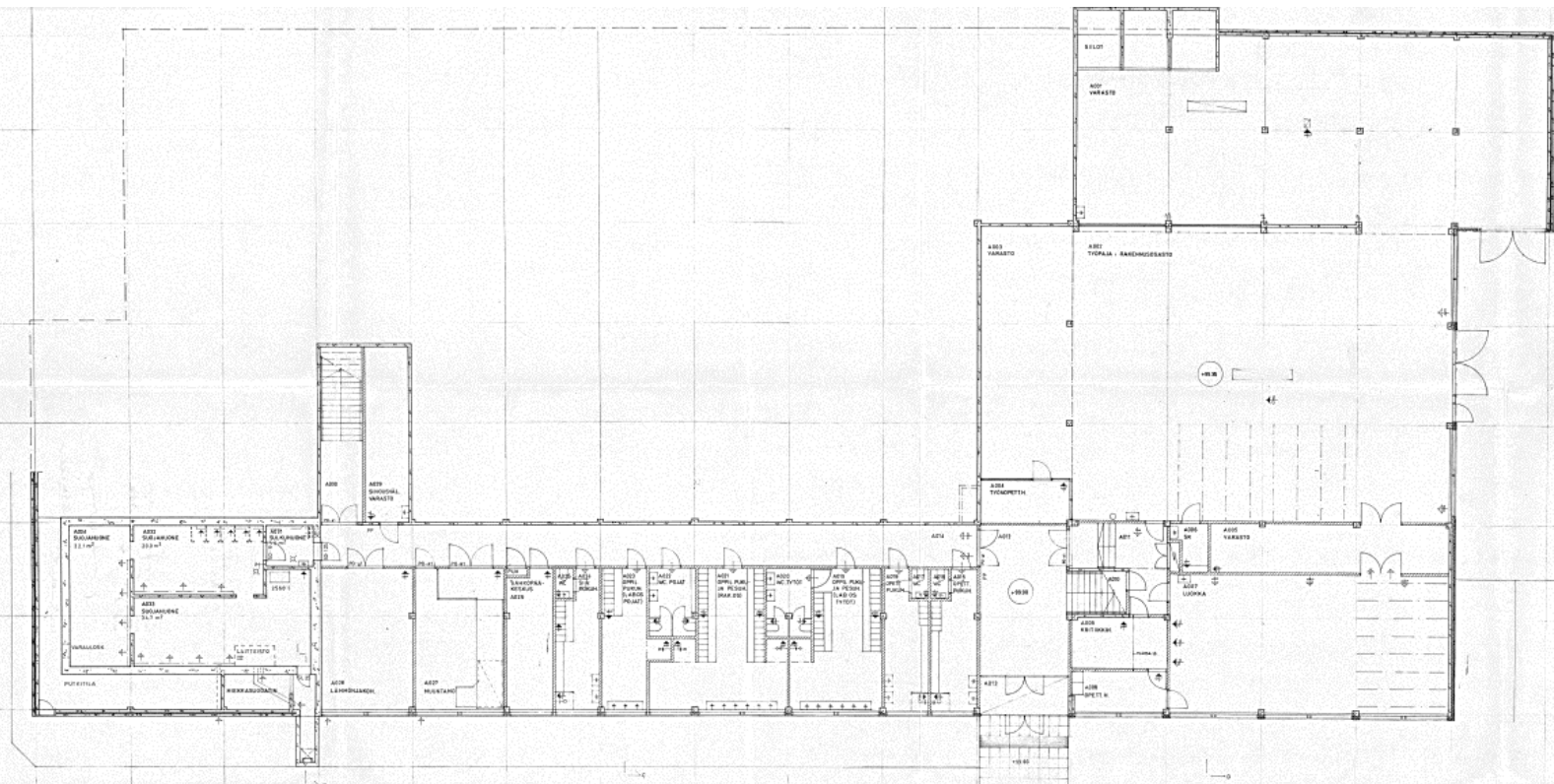
Pohjoisjulkisivu aukeaa huoltopihalle ja se on rakennuksen vaatimattomin sivu. Pohjoisessa tontti rajautuu viheralueisiin, joten Metsola on suojassa Kuninkaanlähteenkadun näkymältä. Julkisivussa on näkyvissä vain työpaja-tilan ikkunat ja ovi. Kattomuodot ja rakennuksen eri osien keskinäiset korkeusvaihtelut ovat parhaiten havaittavissa pohjoisjulkisivulla. Korkea, ikkunaton liikuntasali jää rakennusmassan keskelle. Matala, tasakattoinen rakennusosa yhdistää itäsiiven luokkahuonetiloja ja länsisiiven asuntolaa ja ruokalaa.

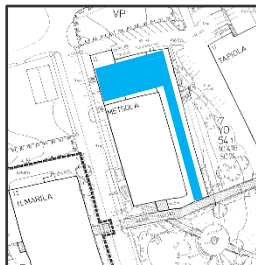
Kuva 78. Metsolan julkisivu etelään.

Metsolan etelään aukeavassa julkisivussa sijaitsee pääsisäänkäynti opiston tiloihin. Lasisten ulko-ovien lisäksi aukotusta on vähän: Vain muutama nauhaikkuna jatkuu sisäänkäynniltä oleskelupihaan suuntaan. Sisäänkäynti erottuu selkeästi muuten minimalistisesta julkisivusta. Sisäänkäynti on sijoitettu niin, että kulkuväylä Rinnetien suunnasta saavuttaessa on tasainen.

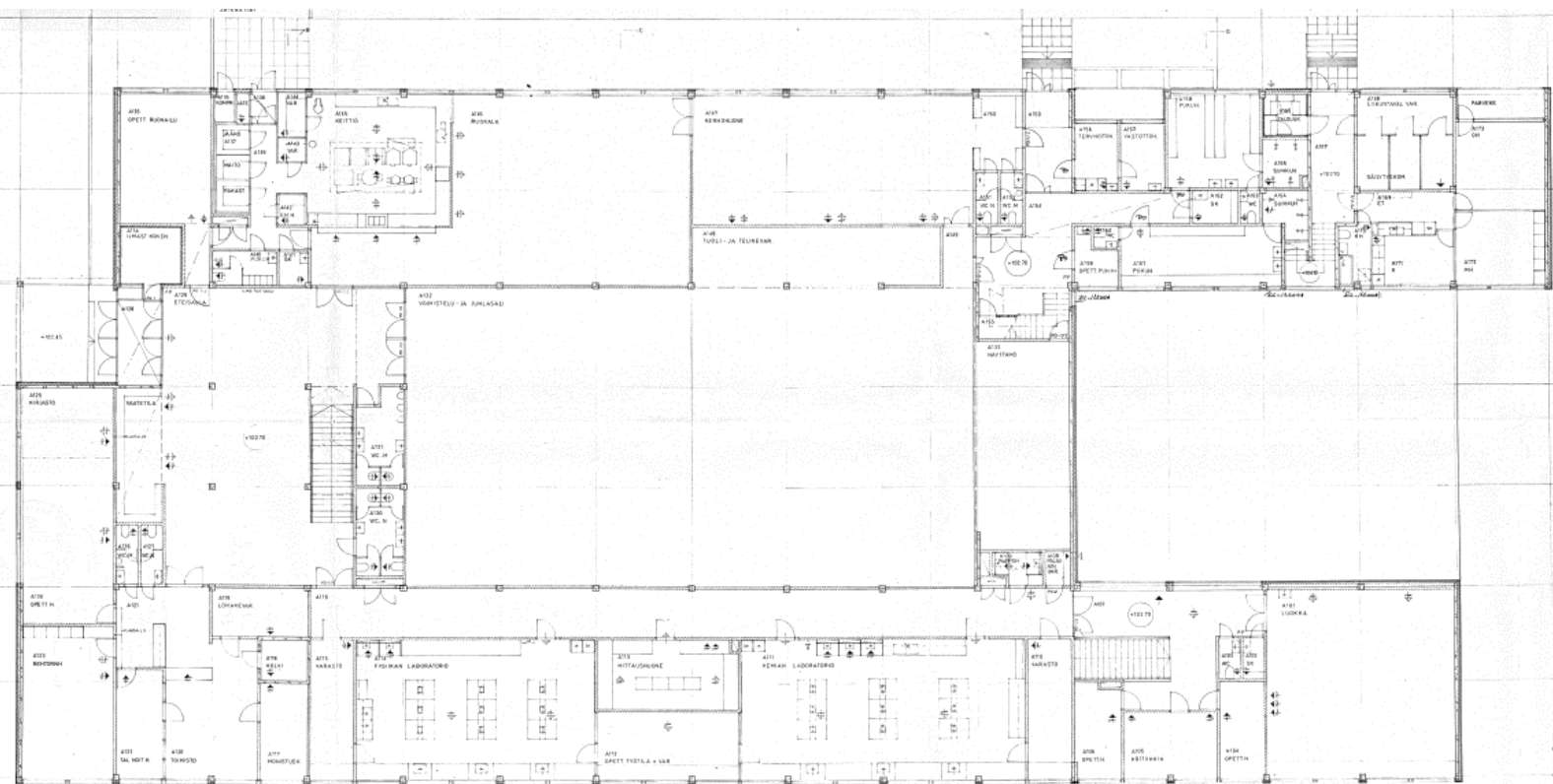

Kuva 79. Metsolan pohjakerros sijoittuu rakennuksen itä- ja pohjoispuolelle, rinteeseen muotoa mukailleen.

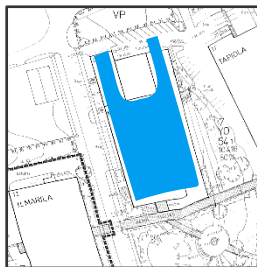

Metsolan pohjakerros aukeaa sisäpihalle, Tapiolan suuntaan. Koilliskulmassa on alun perin ollut kaksi opetustilaa: yksi perustasoinen luokkahuone ja omalla ulko-ovella varustettu rakennusosaston työpaja. Näissä tiloissa on käytössä sama, suuri ikkunamalli kuin rakennuksen ylemmissäkin kerroksissa. Rinteen sisään, rakennusmassan aukottomiin osiin on sijoitettu erilaisia varasto- ja aputiloja, sekä suojahuoneet. Itäjulkisivun keskiosassa on kapeilla nauhaikkunoilla varustettuja pukuhuone- ja pesutiloja.

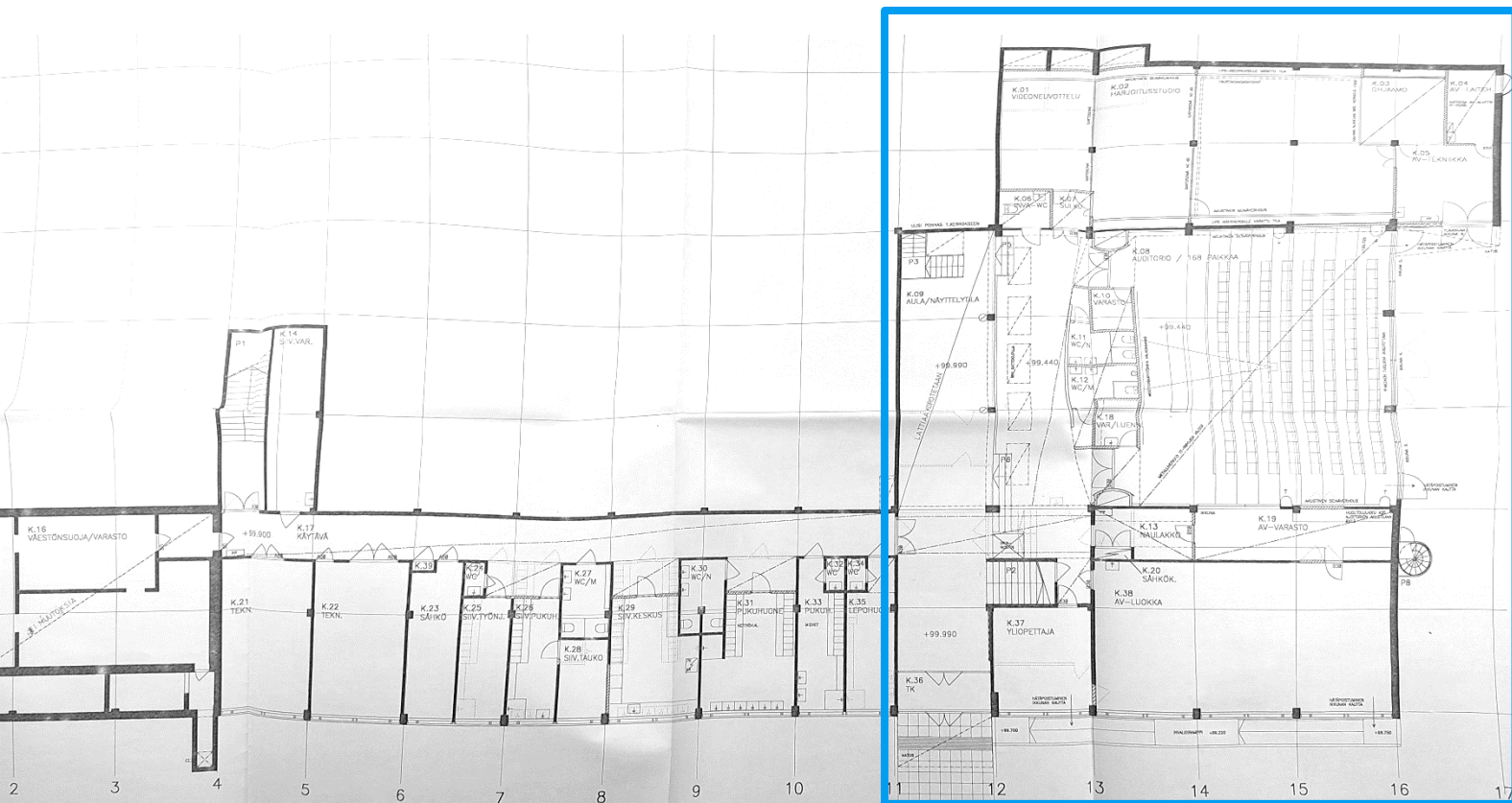
Kuva 80. Ensimmäinen kerros on pinta-alaltaan laajin. Rakennuksen keskellä on liikuntasali.

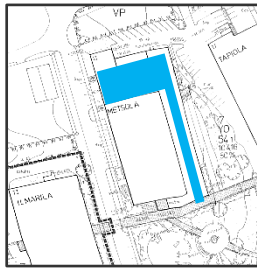
Metsolan ensimmäinen kerros on samassa tasossa Rinnetien kanssa. Opetustilojen pääsisäänkäynti sijaitsee etelässä, välituntipihaan suunnassa. Ulko-ovet avautuvat tilavaan aulaan, jonka oikealla puolella, rakennuksen itäisellä sivulla, ovat opettajien tilat ja luokkatiloja muun muassa fysiikan ja kemian laboratorio-opetukselle. Rakennusmassan keskellä on korkea juhla- ja liikuntasali sekä näyttämö. Rinnetien puolella, länsisivulla rakennusta ovat keittiö ja ruokala, terveydenhuolto- ja pukuhuonetilat sekä kerhuhuone. Luoteissiivessä on lisäksi yksi kahden huoneen asunto. Länsijulkisivulla on omat sisäänkäynnit keittiöhenkilökunnalle, terveydenhuolto- ja pukutiloille sekä asuntolan rappukäytävälle. Pohjaratkaisu Metsolan katutasossa on melko perinteinen ja selkeä. Tilat ovat valoisat ja toimivat.

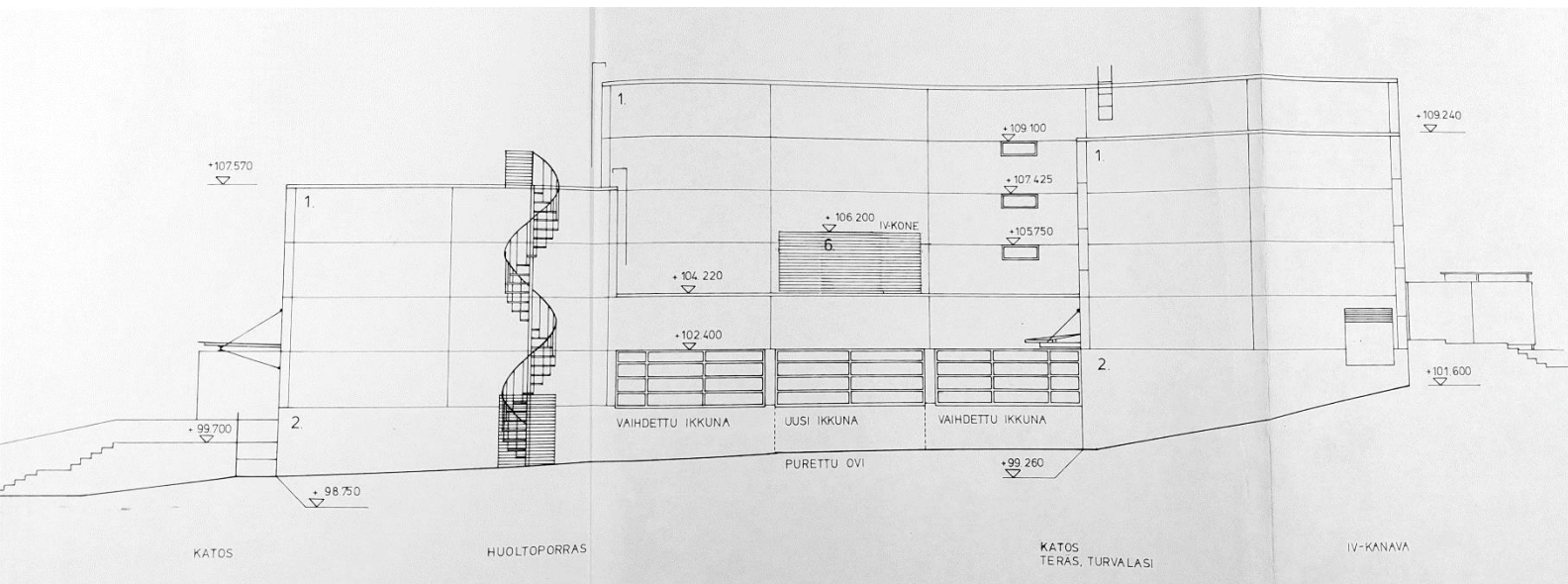

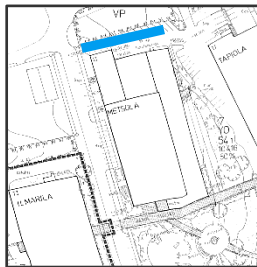
Kuva 82. Pohjakerroksen työpaja muutettiin auditorioksi ja varastot opetustiloiksi

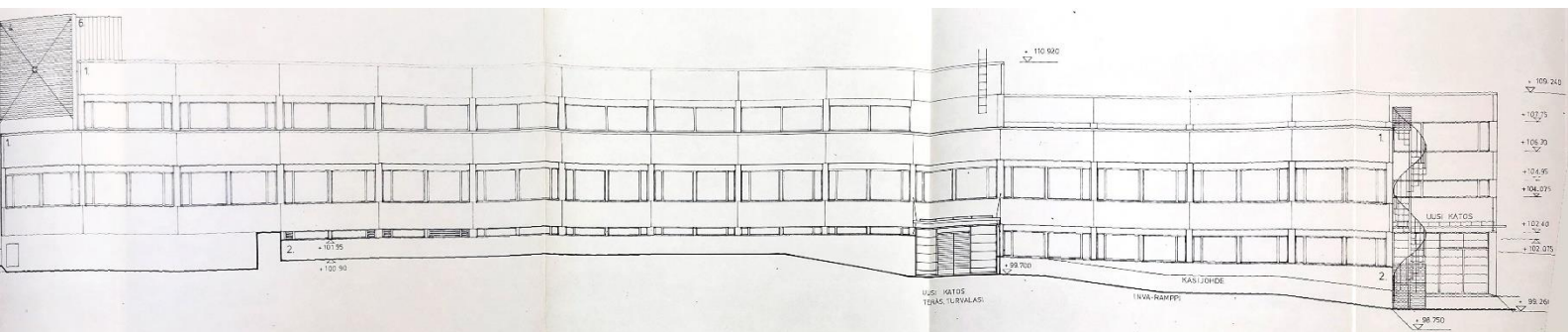
Pohjakerroksen muutokset tehtiin pohjoisosassa. Suuret varastotilat muutettiin muuntojoustaviksi ja äänieristetyiksi opetustiloiksi, joissa tilakokoja voidaan vaihdella siirtoseinillä. Vanha varaston ulko-ovi vaihdettiin uuteen, hätäpoistumiseen soveltuvaan parioveen. Auditoriosta poistettiin ulko-ovi ja asennettiin uudet ikkunat. Luonnonvaloa tuotiin pohjakerroksen oleskelutiloihin lisää uusilla kattoikkunoilla. Auditorion tasakaton päälle asennettiin nykyaikaisen mukainen IV-kone.

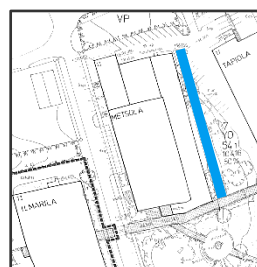
Kuva 83. Pohjoisjulkisivulla modernisoitiin tekniikkaa ja tilaratkaisuja 2000-luvun alussa.

Pohjoisjulkisivun puolelle lisättiin saneerauksessa ikkunoita ja poistettiin vanha työpajan ovi. Uusien ikkunoiden takana on auditorio, ja sen päälle asennettiin uusi IV-kone ja sen suojarakenne. Huoltotikkaat vaihdettiin kierreportaaseen ja sisäänkäynneille asennettiin uudet katokset. Korkomaailma ja ulkoseinät säilyivät alkuperäisessä ulkoasussaan.

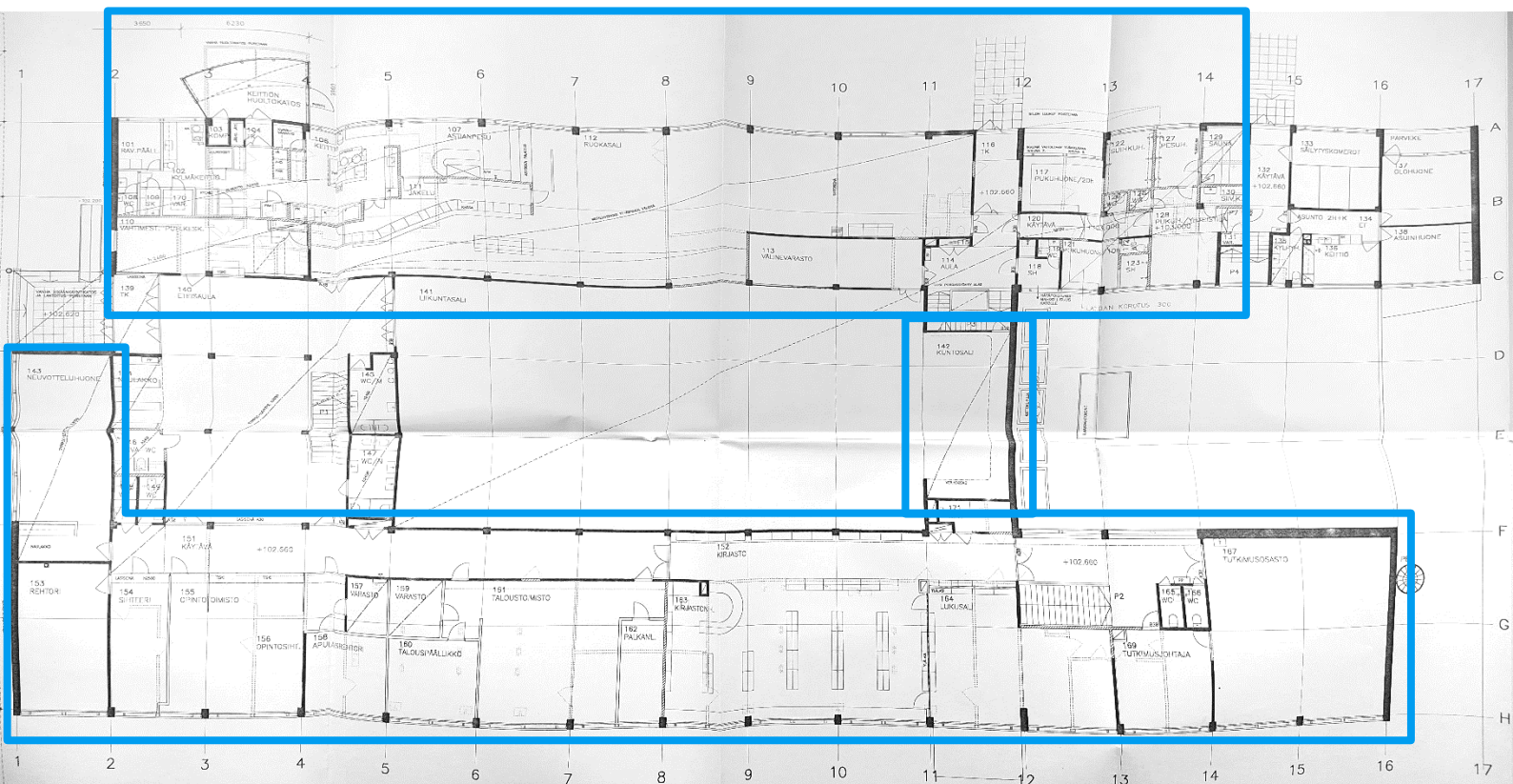

Kuva 84. Itäjulkisivun puolella uudistettiin sisäänkäyntejä.

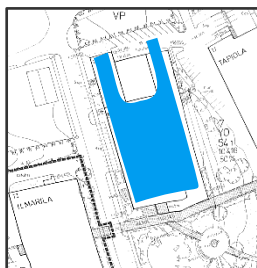

Itäjulkisivun keskivaiheen sisäänkäynnin esteettömyyttä parannettiin luis-kalla ja ulko-ovelle asennettiin uusi lasikatos. Pohjoispäädyssä, julkisivupiirroksen oikeassa reunassa, näkyy uusi studiotilojen pariulko-ovi. Saneerauksessa maalattiin kaikki ikkunat ja säilytettävät ovet, sekä uusittiin räystäpellitykset.

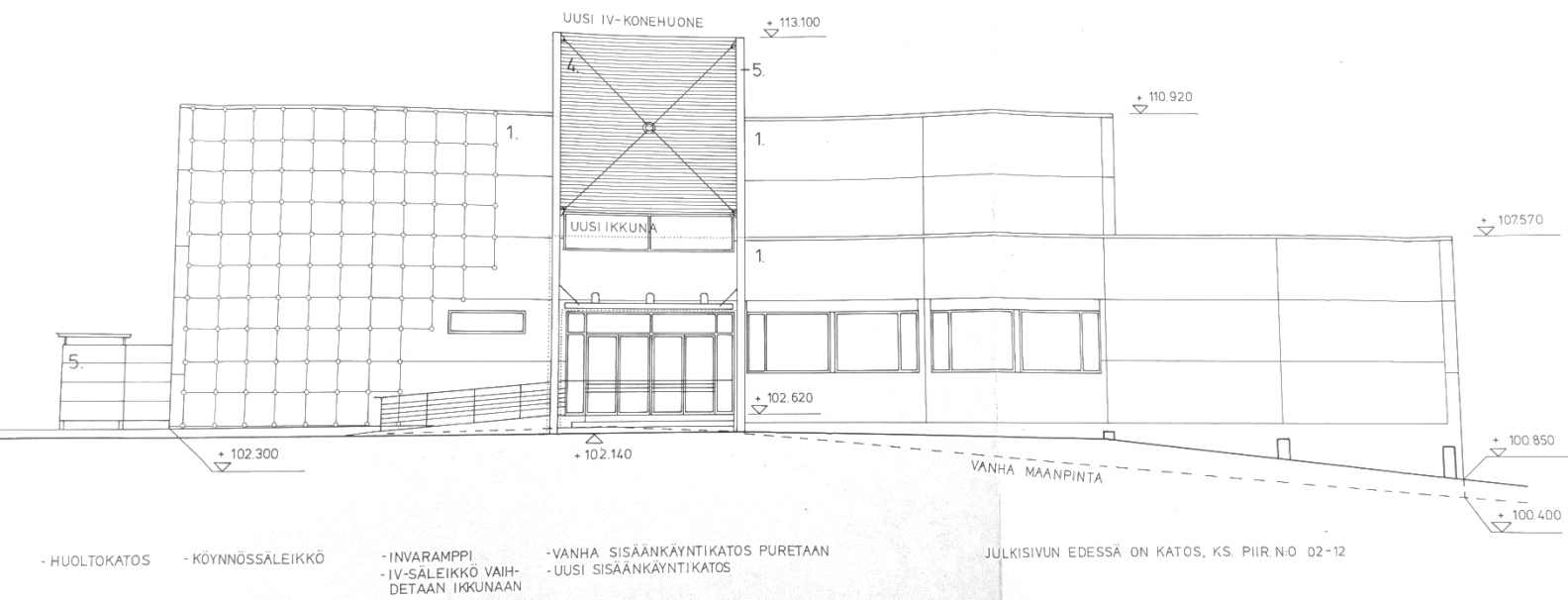

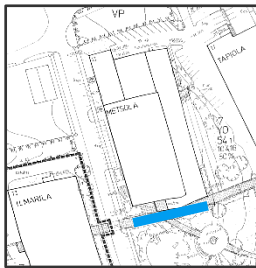
Kuva 85. Ensimmäisessä kerroksessa uudistettiin lähes kaikki tilat.

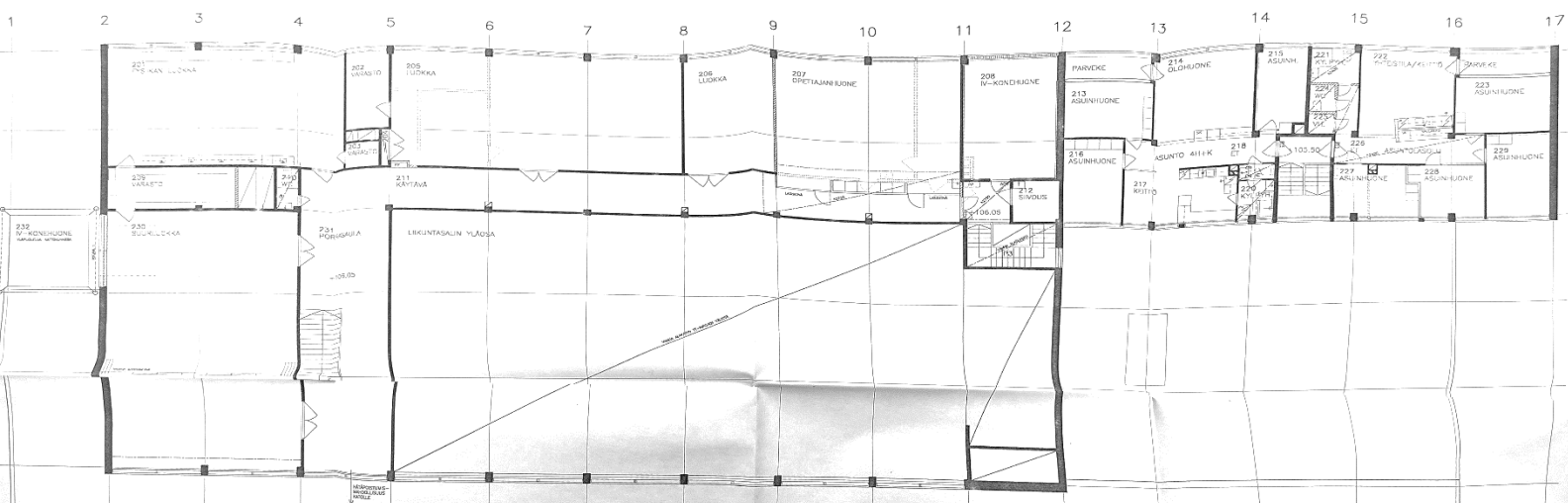
Ensimmäisen kerroksen suurimmat muutokset toteutettiin keittiön ja ruokalan alueella. Alkuperäisen pohjaratkaisun kerhuhuone purettiin ja sen paikalle laajennettiin ruokalaa. Keittiö säilyi vanhalla paikallaan, mutta se uudistettiin kokonaan ja linjasto muotoiltiin toimivammaksi. Metsolan itäsiivulta poistettiin laboratorioluokat. Opettajainhuoneita ja erilaisia toimistotiloja lisättiin merkittävä määrä. Kirjasto siirrettiin pääsisäänkäynnin vierestä itäsiiven keskivaiheille, ja sinne johtavalle käytävälle lisättiin luonnonvaloa lasiseinällä. Liikuntasalin näyttämö korvattiin kuntosalilla sekä pukuhuoneet jäsenneltiin uudelleen ja saneerattiin nykyaikaisemmiksi. Vain katutasen asunto ja pääaula säilyivät alkuperäisten suunnitelmien mukaisina.

Kuva 86. Pääsisäänkäynnin ulkoasu muuttui eniten vuoden 2002 saneerauksen yhteydessä.

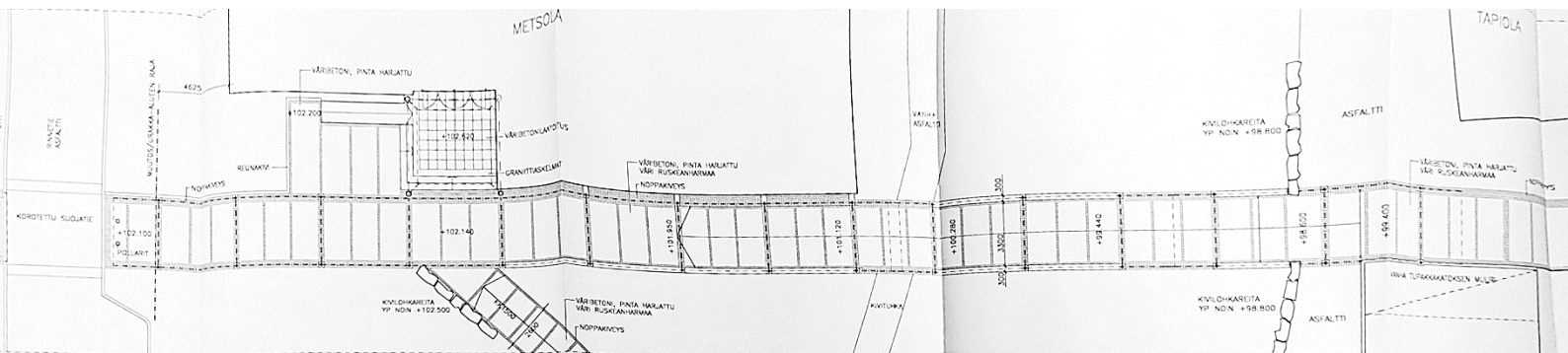
Pääsisäänkäyntiä uudistettiin merkittävästi saneerauksen yhteydessä. Uusi IV-konehuone rakennettiin sisäänkäynnin yläpuolelle. Konehuoneen materiaaleina käytettiin maalaamatonta metallisäleikköä ja terästä. IV-konehuone toimii samalla katoksena sisäänkäynnille. Vanha pääsisäänkäynnin katos purettiin ja IV-koneen säleikön tilalle asennettiin ikkuna. Katoksen ja IV-konehuoneen alapinnoissa on punertavan ruskea puupaneeli. Eteläistä julkisivua elävöitettiin asentamalla köynnössäleikkö ja esteettömyyttä parannettiin uudella luiskalla.

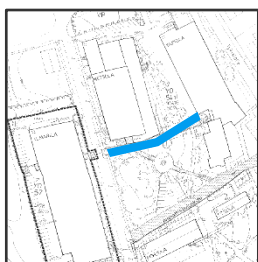
Kuva 87. Toisessa kerroksessa muutokset ovat maltillisemman kuin katutasossa.

Kuva 90. Yhdyskatoksen pohjakuva: vasemmalla Rinnetien ylittävä korotettu suojatie, oikealla Tapiola.

Koulurakennusten saneerauksen lisäksi vuonna 1993 uudistettiin piha-alueet ja rakennettiin yhdyskatos rakennusten välille. Yhdyskatos alkaa Ilmarilan pääsisäänkäynnin kohdalta, Rinnetien toiselta puolelta, ja jatkuu yhtenäisenä pihan poikki Tapiolan ovelle saakka. Katos mukailee rinteen muotoa ja parantaa rakennusten välisen reitin turvallisuutta ja esteettömyyttä. Katosrakenteen alaosa on ruskeanharmaata väribetonimuuria, noin 4 m korkeat tukirakenteet maalattua, sinkittyä terästä ja katososat karkaistua lasia. Kävelyreitin pohja on ruskeaharmaata betonilaattaa, jota rajaavat noppakiveykset. Tapiolan edessä asfaltin ja nurmialueen raja on korostettukivilohkarerivillä. Kävelyreitin leveys on 3,3 m ja katoksen pituus lähes 70 metriä. Katoksen päältä johdetaan sadevedet maahan ketjuilla.

Kuva 91. Vasemmalla ilmakuva vuodelta 1983, oikealla asemapiirros vuoden 1993 muutossuunnitelmista.

Pihasuunnitelmassa parannettiin piha-alueen viihtyvyyttä ja maisemallisuutta. Yhdyskatoksen lisäksi oleskelupihalle lisättiin pyöreä, pensaille suojattu katos ja sen läpi kulkeva uusi kävely-yhteys Metsolan pääovelta kohti Ainolaa. Pysäköintialueita muotoiltiin uudelleen: autopaikkoja lisättiin Ilmarilan taakse ja poistettiin keskeisimmältä oleskelualueelta eteläpihalta. Ammattikoulunkadun yhteyteen jätettiin pieni pysäköintialue, joka mukailee pihakatoksen pyöreää muotoa. Kulkureittien ja pysäköintialueen pinnanmuotoja tasattiin tukimuureilla.

Peruskorjauksen jälkeen Metsolaan ei ole tehty merkittäviä muutoksia. Poikkeuksena tästä on keittiö- ja ruokalatojen sekä länsijulkisivun entisöinti vuonna 2020. Uudenvuodenaattona 2019 huoltokatoksen ulkojäteastiasta alkanut tulipalo levisi sisätiloihin. Merkittävimmät sisätilavahingot olivat savun aiheuttamia vahinkoja ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa. Palo saatiin nopeasti sammutettua, joten elementtejä tai muita rakenteita ei jouduttu kokonaan vaihtamaan, vaan kunnostus, puhdistus ja maalaus riittivät koulurakennuksen käyttökuntoon saattamiseen. Kaksi ikkunaa vaihdettiin ja katos rakennettiin uudelleen.

Kuva 92. Vasemmalla Metsolan pahoin vaurioitunut keittiösiipi ulkojäteastiasta lähteneen tulipalon levittämä sisätiloihin uudenvuoden aattona 2019 (Lähde: Yle uutiset). Oikealla uusi huoltokatos syyskuussa 2023.

5.3.3 Nykytilanne: Ulkotilat

Metsola on ulkonäöltään pääasiassa siisti ja nykyaikaiseen rakennuskantaan sopiva. Matala rakennus istuu hyvin ympäristöönsä: sekä Myllymäen vanhoihin omakotitalokortteleihin että kampuksen eteläpuolen uudempiin kerrostaloihin. Luonnolliset, vaaleat julkisivusävyt ja minimalistinen muotoilu on ajaton ja koulurakennuksissa suosittu ratkaisu, joka sopii myös nykyiseen trendiin.

Taloteknisten ratkaisujen asennukset ja lisärakenteet jonkin verran rikkovat harmonista ja virtaviivaista ulkoasua. Etenkin Metsolan pääsisäänkäynnin IV-konehuonerakenne poikkeaa tyyliiltään muusta rakennuksesta. Katoksen puuosat ovat sävyiltään ja materiaaliiltaan irralliset Metsolan muotokielessä.

Kuva 93. Metsolan pääsisäänkäyntiä korostavat teräs-puupaneli-katos ja suuri opaste.

Kuva 94. Metsolan eteläinen julkisivu oleskelupihalta kuvattuna. Pääsisäänkäynnin tummat puupaneloinnit korostuvat vaaleassa taustassa. Yhdyskatos on kevyt ja sulautuu rakennuksen ulkonäköön.

Kuva 95. Näkymät yhdyskatosta pitkin: vasemmalla kohti Tapiolaa, oikealla kohti Ilmarilaa ja rinnetietä.

Yhdyskäytävän alaosan betonimuurissa on havaittavissa sääalltiuden aiheuttamaa tummumista. Sadeveden johtaminen ketjuja pitkin ei siis ole tehokas kosteusrasituksen ehkäisykeino. Kokonaisuudessaan yhdyskäytävä on kuitenkin hyväkuntoinen ja toimiva. Valaistuksen riittävyttä ja katoksen luomaa sade- ja lumisuoja ei voitu tutkimusajankohtana arvioida.

Kuva 96. Metsolan pohjakerroksen kaakkoiskulmassa sijaitsee väestönsuoja ja pukuhuoneita. Ikkunattomalla julkisivuosalla säilytetään polkupyöriä. Kuvan oikeassa reunassa näkyy rinteessä alempana sijaitseva Tapiola.

Kuva 97. Pohjakerroksen sisäänkäynti johtaa parkkialueelta pukuhuoneisiin ja auditoriotiloihin.

Itäjulkisivu aukeaa Tapiolan ja rakennusten välisen parkkipaikan suuntaan. Piha-alueelle on jätetty luonnonmukaista kalliota, mikä luo vehreyttä ja rakennusten välistä näkösuojaa. Metsola on korkeammalla rinteessä kuin Tapiola, joten parkkipaikan tasosta nousee portaita pitkin sisäänkäynnille. Portaissa ei ole käsijohteita tai kunnollista valaistusta, eikä sisäänkäyntiä ole korostettu muusta julkisivusta. Sisäänkäynnin katos mukailee samaa tyyliä kuin yhdyskatos.

Kuva 98. Metsolan koillis- ja pohjoispuolella on opetustiloja pohjakerroksessakin. Taustalla näkyvän asuntolasiiven pohjakerroksessa näkyy musiikkiluokkatilojen sisäänkäynti.

Kuva 99. Rakennusten pohjoisseinät ovat pääasiassa ikkunattomat.

Kampusalueen luoteiskulmasta erottaa hyvin koulurakennusten kerroskorkeuksien vaihtelun ja mukautumisen rinteeseen muotoon. Taustalla, kuvassa vasemmanpuoleisena, näkyy Tapiolan pohjoinen sisäänkäynti pihakannen päällä. Keskimmäinen rakennusmassa huoltoportainen on Metsolan itäsiipi ja etummaisena oikealla näkyy asuntolasiipi. Metsolan korkeiden osien väliin jää yksiker-

roksinen auditorio-osa. Rinnetie on huomattavasti Metsolan ja Tapiolan välistä parkkipaikkaa ylem-
pänä, joten asuntolasiiven päädylle ei juuri ole käyttöä. Asuntolasiivessä on matalampi huonekor-
keus kuin koulutiloissa, muuten julkisivut ovat tyyliltään yhtenäiset.

Kuva 100. Katujulkisivussa vasemmalla näkyy asuntolan ulko-ovi, keskellä sisäänkäynti ruokalaan.

Ilmarilan ja Metsolan välissä kulkee Rinnetie, jonka turvallisuutta on parannettu korottamalla ja kaventamalla katuosuutta koulurakennusten sisäänkäyntien kohdalla. Kävelytie Metsolan puolella on kivetty. Ruokalan kohdalla on muutama autopaikka katutilan yhteydessä. Sisäänkäynnit katu-
julkisivulla eivät ole katettuja ja julkisivuvalaisimia on vähän.

Kuva 101. Metsolan uusi osa on keittiön huoltokatos, joka uudelleenrakennettiin tulipalon jälkeen al-
kuvuodesta 2020.

5.3.4 Nykytilanne: Sisätilat

Metsolan kouluosan sisätiloissa on paljon suuria, selkeitä tiloja: keittiö- ja ruokalatilat, liikuntasali sekä auditorio. Luokkatiloja on rakennuksen kokoon suhteutettuna vähän. Kampuksen opettajain-tilat ja hallinnolliset toiminnot on keskitetty Metsolan tiloihin. Lisäksi rakennuksessa on runsaasti pukuhuonetiloja sekä henkilökunnan että liikunnanopetuksen käyttöön. Tutkimushetkellä Metsola toimii Kaurialan koulun väistötiloina.

Sisätiloissa on nähtävillä sama sävy maailma kuin julkisivuissa. Seinäpinnoissa on käytetty valkoista ja sinisen sävyjä kuten julkisivuissakin. Lattiat ovat pääasiassa vaaleaa betonikivilaattaa. 2000-luvulla toteutetussa sisätilasaneerauksessa on piilotettu aulan taloteknisiä vetoja siististi alakatkojen yläpuolelle ja myös valaisimet ovat kattoon upotettuja. Samassa peruskorjauksessa sisätiloihin on lisätty lasiseiniä ja -ovia, jotka lisäävät luonnontilan määrää käytävillä ja aulassa. Sisustuselementit, kuten kaiteet ja kalusteet, ovat muotoilultaan keveitä ja luonnollisen sävyisiä.

Kuva 102. Pääaula on vaalea, selkeä ja tilava. Lasipintojen läpi heijastuu luonnonvaloa tilaan. Kuvassa vasemmalla ovat liikuntasalin ovet ja oikealla lasiseinällä erotetut opettajain-tilat. Portaat johtavat yläkerran koululuokkiin ja pohjakerroksen aputiloihin.

Kuva 103. Suuret pääovien lasipinnat ovat ainoa suora luonnonvalon lähde aulatilassa. Taustalla näkyvä käsien pesutila on aiemmin toiminut sekä vahtimestarin huoneena että keittiön aputiloina ja opettajien ruokalana.

Metsola on kampusalueen keskusrakennus sekä maantieteellisesti että toiminnallisesti. Kaikkien käytössä olevien koulurakennusten ruokailu-, liikunta- ja henkilökuntatilat ovat Metsolassa. Kaikkiin näihin on myös suora yhteys pääaulasta. Liikuntasaliin johtavat pariovet sijaitsevat suoraan pääsisäänkäyntiä vastapäätä, joten erilaisissa juhlatilaisuuksissa aula ja sali ovat yhdistettävissä samaksi tilaksi.

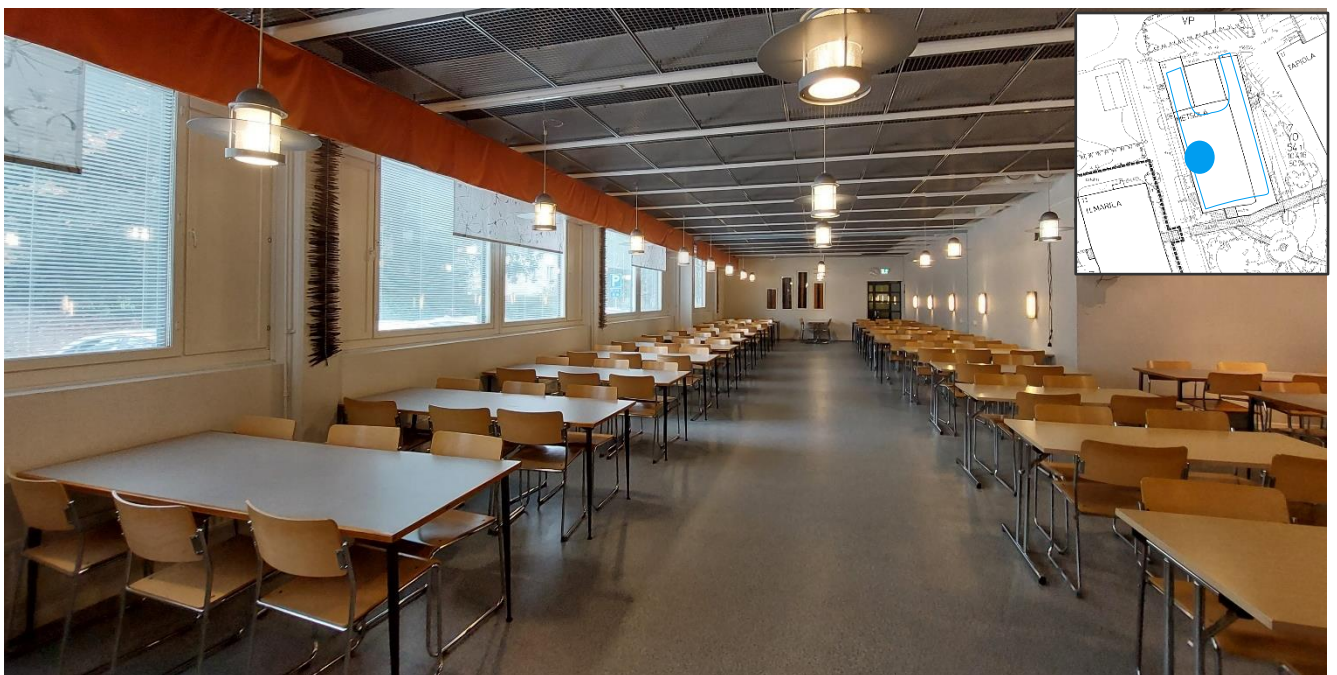
Kuva 104. Pääaulasta on suora yhteys liikuntasaliin. Sali on kahden kerroksen korkuinen ja sen yläosassa on itään aukeavat ikkunat.

Kuva 105. Liikuntasalin ovien vieressä on kulku 2020-luvulla uudistetulle ruokalan linjastolle. Alakattojen sijaan talotekniikkaa on piilotettu vasemmalla, erikoisruokavaliolinjaston päällä näkyvän metallirakenteen taakse.

Keittiötilat ovat kompaktit, mutta henkilökunnan mukaan hyvin toimivat 2–3 henkilön työskentelylle. Keittiöllä on oma sisäänkäynti Rinnetien puolelta, mikä helpottaa tavaraliikennettä ja jätehuoltoa. Keittiön varastotilat ovat suoraa ulko-ovien yhteydessä. Linjasto ja ruokalaan kulku vaikuttavat toimivilta. Lisäksi keittiöhenkilökunta antaa erikoismaininnan uudelle, luistamattomalle ja helposti puhdistettavalle lattiamateriaalille, joka on käytössä keittiössä ja ruokalassa.

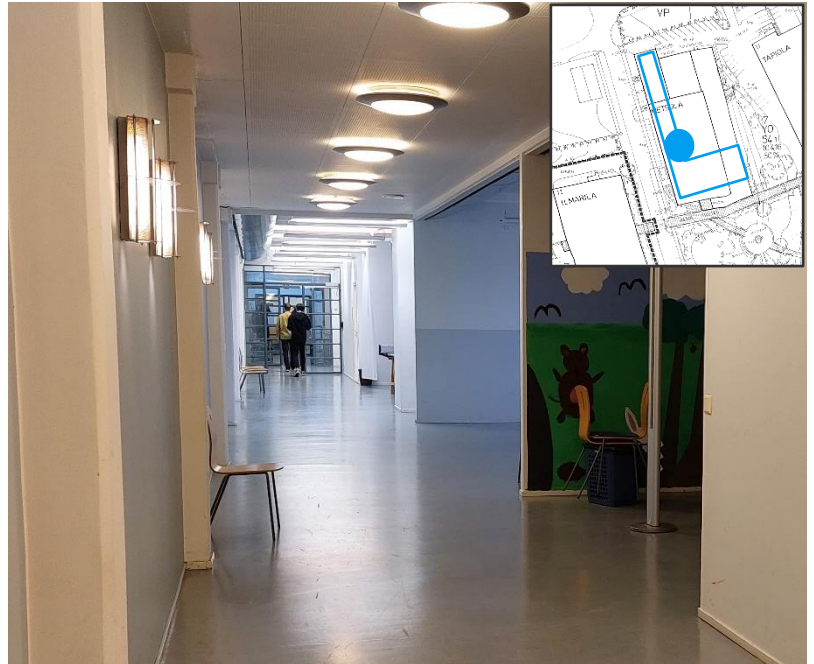
Kuva 106. Uuden, valoisan ruokalan ikkunat aukeavat Rinnetien suuntaan.

Kuva 107. Vasemmalla näkymä henkilökunnan kulkuyhteydestä ruokasalista linjastolle ja sitä kautta keittiöön. Astianpalautus toimii luukun kautta suoraa oikean kuvan tiskialueelle.

Toisessa kerroksessa sijaitsee luokkatiloja ja niitä yhdistävä käytävä. Pääaulasta nousevien portaiden lisäksi toiseen kerrokseen pääsee kulkemaan asuntolasiiven päädyistä, luokkakäytävän pohjoisesta päästä. Metsolassa on kauttaaltaan hieman painostava ja raskas sisäilma.

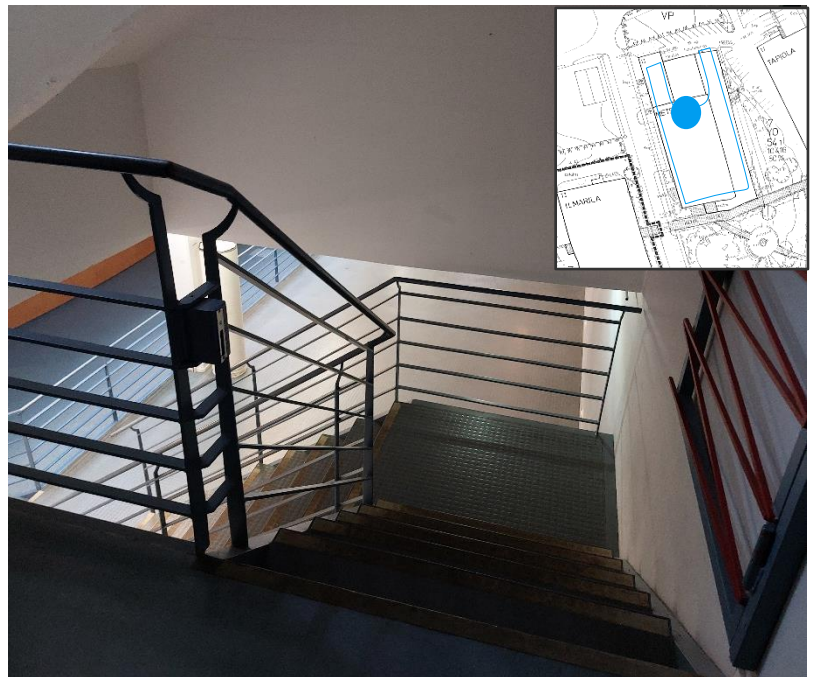

Kuva 108. Yläkerran käytävä jää luokkien ja liikuntasalin väliin, joten se on ikkunaton ja hämärä. Osa käytävästä on eristetty korjausten vuoksi.

Kuva 109. Luokkatiloissa jatkuu rakennuksen selkeä tyyli ja värimaailma. Rakennuksen pilari-palkki-rakenne erottuu hyvin, sillä luokissa ei ole alakattoja.

Kuva 110. Vasemmalla portaat ensimmäisen ja toisen kerroksen välillä. Oikeassa kuvassa näkyvät pohjakerrokseen johtavat portaat.

Porraskäytävä pukuhuone- ja saunatilojen ulko-oven yhteydessä on kokenut paljon muutoksia vuosien varrella. Alkuperäisissä Maunu Kitusen suunnitelmissa porrasyhteys on vain ensimmäisen ja toisen kerroksen välillä. Peruskorjauksessa tähän vaaleaan, tiiliseinäiseen porrashuoneeseen lisättiin matalat, pohjoiseen aukeavat vaakaikkunat. Saneerauksen yhteydessä auditorio- ja luokkatiloja siirrettiin pohjakerrokseen ja näille tiloille tarvittiin paremmat kulkuyhteydet. Uusi porras

pohjakerroksen ja ensimmäisen kerroksen välille lisättiin vanhaan porraskäytävään. Portaat ovat tyyleiltään täysin erilaiset: vanhoissa portaissa on jyrkellä, yhtenäisen betonikaide ja uusissa sini-sinillä vaakajohteilla varustettu metallikaide. Samaa kaidemallia on käytetty myös pohjakerroksen aulassa.

Kuva 111. Pohjakerroksen aulassa on sisäänkäynti itäjulkisivulta ja porrasyhteys ensimmäisen kerroksen läntiselle uloskäynnille. Puupaneloidun seinän takana on auditorio.

Pohjakerroksen aula ja auditorio ovat olleet rakennusosaston työpajana ja varastotilana 1900-luvulla. 2000-luvun alun peruskorjauksessa tilojen käyttötarkoitus muuttui ja sen myötä tehtiin paljon muutoksia aukotukseen. Aulatilaa sijaitsee syvällä rungon sisällä, joten kattoon avattiin suuret kattoikkunat. Vanha varastotila sijaitsi työpajaa ylemmällä tasolla. Seinä näiden tilojen väliltä poistettiin, jotta aula saatiin avarrettua moneen tilaisuuteen muuntautuvaksi kokonaisuudeksi. Korkeusero suojattiin samalla kaiteella, joka on käytössä uudessa portaikossa. Sävy maailma säilyy aulatilassa uskollisena muun rakennuksen ilmeelle: auditorioseinän puupaneloinnissa on samaa sävyä kuin pääsisäänkäynnin katoksessa, muuten pinnat ovat sinivalkoisia. Aulaa ei ole juurikaan kalustettu. Auditorion lisäksi aulasta kuljetaan naulakkohuoneeseen ja musiikin opetustiloihin.

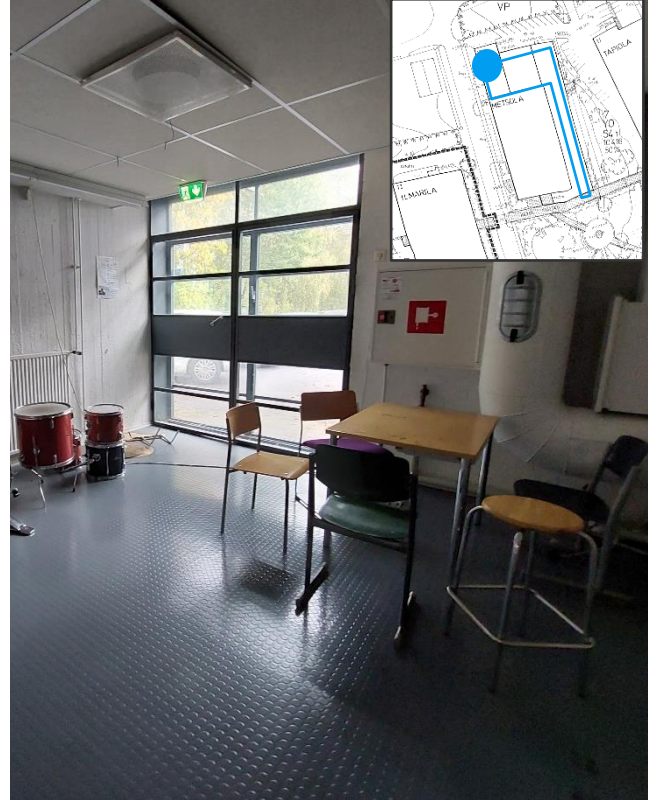

Kuva 112. Auditorioon on kaksi sisäänkäyntiä, aulan molemmilta puolilta. Oikeassa kuvassa näkyy vasemmassa reunassa tekniikkavaraston ikkuna.

Kuva 113. Auditoriossa on tilaa 168 hengen yleisölle. Tilassa on miellyttävä akustiikka.

Kuva 114. Musiikin opetustiloihin lisättiin vasemmassa kuvassa näkyvä, uusi ulko-ovi peruskorjauksessa. Tiloja voidaan muunnella siirtoseinillä, jotka näkyvät oikeassa kuvassa.

Asuntolasiipeen ei ole käytössä olevaa sisäyhteyttä opetustiloista, vaan normaaliin kerrostalotyylisiin sisäänkäynti asuntoihin on rappukäytävästä. Ulko-ovi rappukäytävään on Rinnetien puolelta. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee yksi asunto ja pieni urheiluvälinevarastotila, jossa ovat myös asuntokohtaiset varastokopit. Asuntolasiiven puolelle levittyvät myös ensimmäisen kerroksen pukuhuoneet ja saunatilat, jotka ovat pääasiassa koulun liikuntasalin käyttäjille suunnatut. Ensimmäisen kerroksen asunto on kaksio, jossa olohuone aukeaa Rinnetien suuntaan ja makuuhuone itään, kohti Tapiolaa. Toisessa kerroksessa on kaksi saman kokoista läpitalon asuntoa. Maunu Kytösen alkuperäisissä suunnitelmissa ne olivat identtiset, toistensa peilikuvat, mutta peruskorjauksessa pohjoisin asunto muutettiin neljän asuinhuoneen ja keittiön soluasunnoksi. Asunnot ovat melko siistejä ja hyväkuntoisia, mutta ne ovat olleet tyhjiä jo vuosia.

Kuva 115. Vasemman kuvan asuntolasiiven porraskäytävä on valoisa ja vaalea. Asuntojen sisäänvedetyt parvekkeet oikeassa kuvassa aukeavat ilta-auringon suuntaan lounaaseen.

Kuva 116. Toisen kerroksen asunnosta näkyvät auditorion katon päälle asennettu IV-kone ja kattoikkunat sekä oikeassa reunassa porraskäytävän matalat ikkunat.

Kuva 117. Toisen kerroksen neljän huoneen asunnossa on siistit pinnat ja valoisat huoneet.

Kuva 118. Soluasunnossa keittiömalli on muutettu suoraksi ja yhdistetty oleskelutilaan, josta on yhteys myös parvekkeelle. Soluasunnossa on muovimattolattia ja loisteputkivalaisimet.

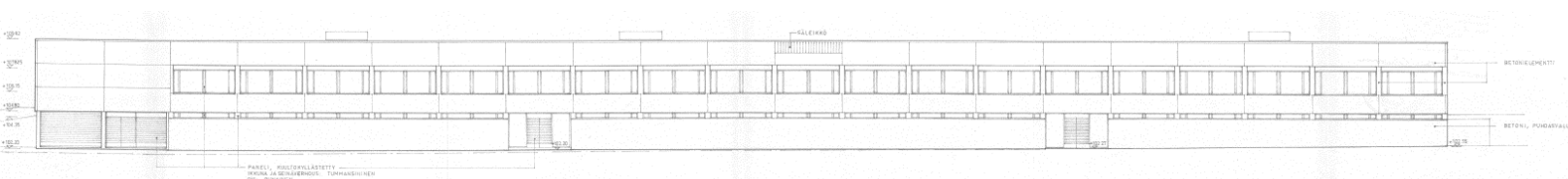

5.4 Ilmarila

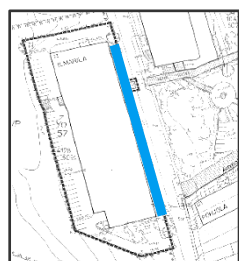

5.4.1 Valmistuminen

Ilmarila on suunniteltu ja valmistunut samassa hankkeessa Metsolan kanssa, vuonna 1971. Arkkitehti Maunu Kitunen on suunnitellut koulut muotokieleltään samanlaisiksi, sillä myös Ilmarila on ulkoasultaan vaalea ja tasakattoinen kokonaisuus, jonka julkisivuja kiertävät sinipieliiset nauhaikkunat. Koulurakennukset ikään kuin täydentämään toisiaan: niissä ei ole keskenään samoja toimintoja, vaan rakennuksesta toiseen liikkuminen päivän aikana on ollut tavanomaista kampusalueella. Ilmarilaan viitataan dokumenteissa nimellä harjoituskoulu B.

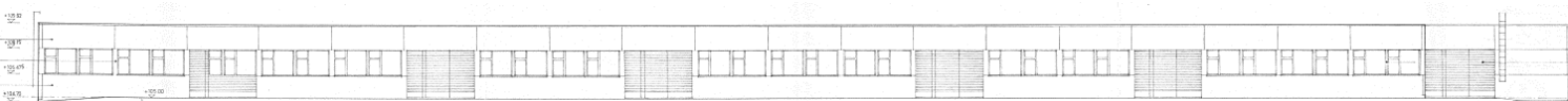

Kuva 119. Ilmarilan katujulkisivu Rinnetielle, itään

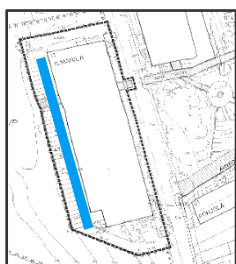

Ilmarila on itäisen julkisivun puolella kaksikerroksinen rakennus. Vain kadun puolelle sijoittuvan pohjakerroksen ansiosta rakennus saadaan hyvin istumaan rinteeseen ja rakennuksen länsipuolella sijaitsevaan Kuninkaanlähteenpuistoon. Julkisivu on muotoiltu niin, että ylempi kerros vaikuttaa pohjakerrosta korkeammalta. Todellisuudessa kerroskorkeus on molemmissa lähes sama. Pohjakerroksen julkisivumateriaali Rinnetien puolella on puhasvalettua betonia, yläkerroksessa julkisivut ovat betonielementtirakenteiset. Katujulkisivulla on kaksi ulko-ovea, joista pohjoisempi on Metsolan pääsisään-

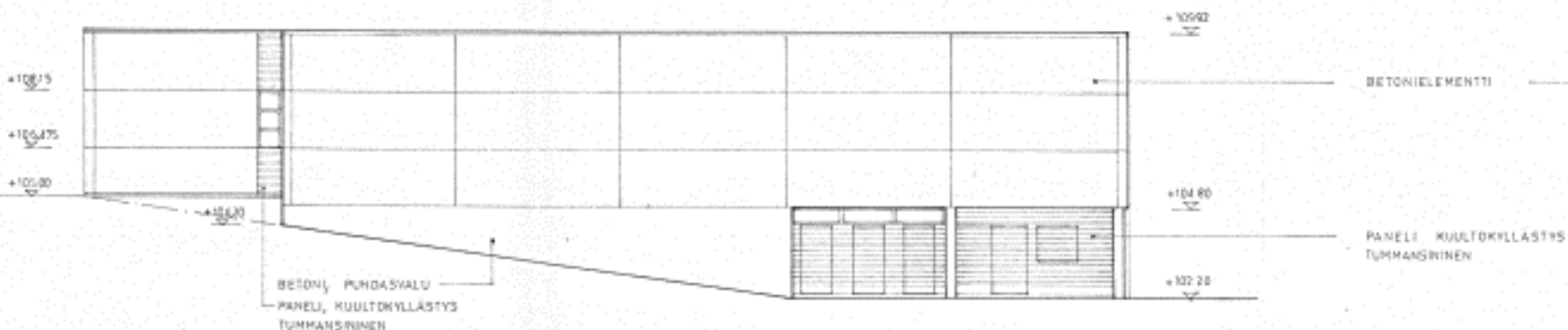
käyntiä vastapäätä. Julkisivun eteläreunassa on kiinteistönhuoltovälinevaraston ovet. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan julkisivupanelit ikkunoissa ja seinäverhouksessa ovat tummansiniset ja ovet punaiset.

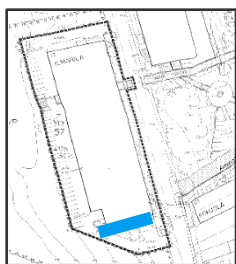
Kuva 120. Julkisivu länteen, takapihan puolelle

Takapihan ja Kuninkaanlähteen puolella Ilmarila näyttäytyy yksikerroksisena. Muuten tyyllisiä eroja katujulkisivuun ei juuri ole. Puhdasvalettu betoniseinä jatkuu ikkunoiden alareunaan saakka. Ikkunoiden välissä ja yläpuolella julkisivussa on käytetty betonielementtejä. Ylemmässä kerroksessa on sijainnut erilaisia työpajoja, joista suurimmissa on punaiset pariulko-ovet. Eteläisimpänä, kuvassa oikealla, ovat kylmävaraston ulko-ovet ja huoltotikkaat katolle.

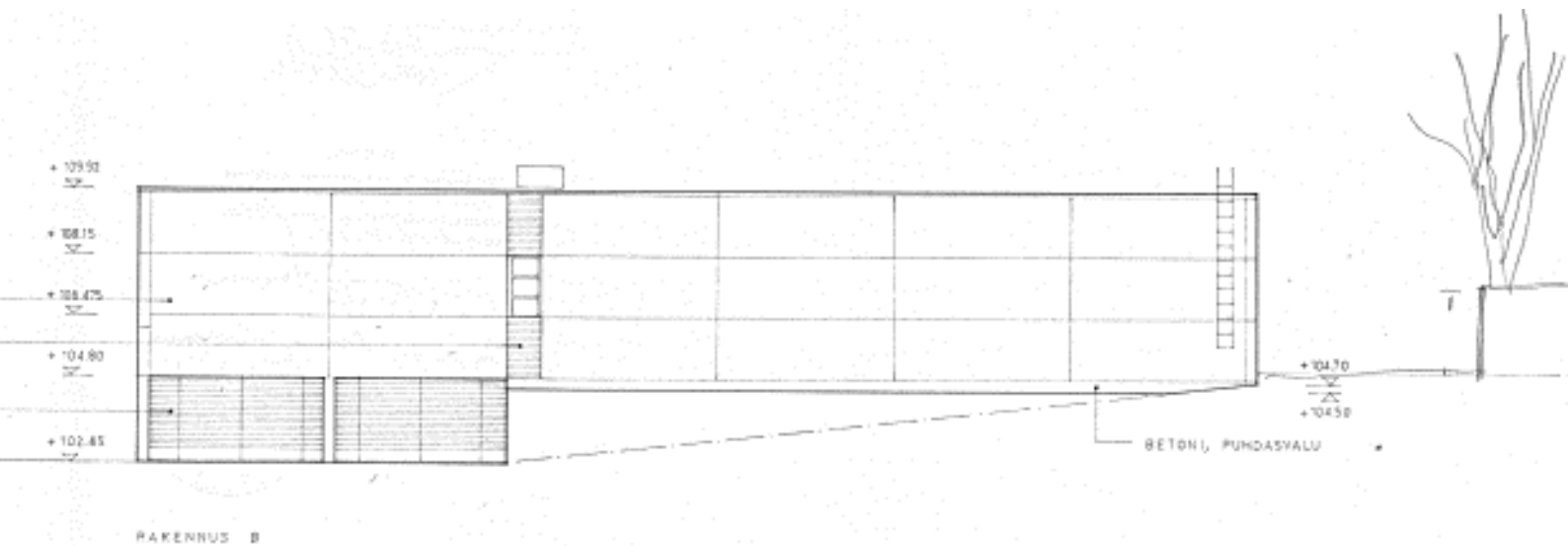

Kuva 121. Julkisivu etelään

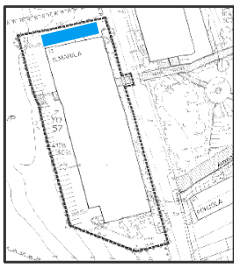

Eteläisellä julkisivulla havaitaan rinteiden jyrkkyys. Ilmarilan 30 metrin runkovyyden matkalla maasto nousee 2,8 metriä katutasosta takapihan tasoon. Pohjakerroksessa on kemiallisten aineiden säilöntätilojen ovet sekä keskusvaraston ulko-ovi, joka sijaitsee lähimpänä Rinnetietä. Pohjakerros on kaakokiskulmastaan avoin ja tässä kohdassa yläkerros on pilarein kannateltu. Tarvittaessa on siis ollut mahdollista peruuttaa autolla suoraa varasto-ovien eteen.

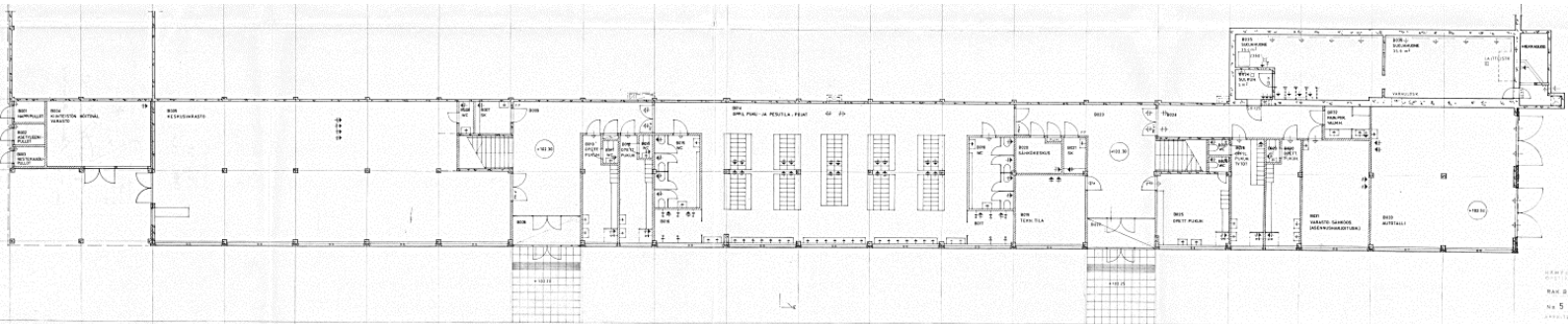

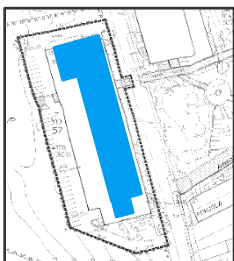
Kuva 122. Julkisivu pohjoiseen

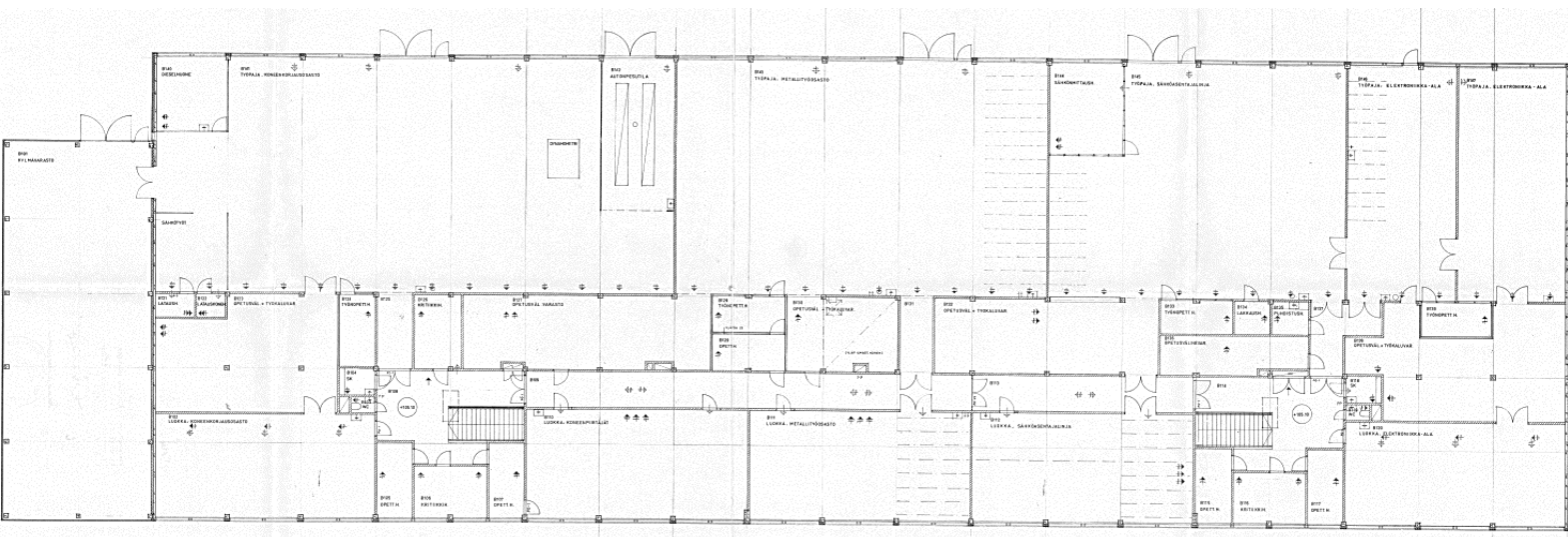
Pohjoisjulkisivulla rinteen sisäosan rakennusmassaan sijoittuu väestönsuoja. Kadun puolella, suojahuoneiden vieressä, sijaitsee kahden auton autotalli. Pohjoissivun ainoa ikkuna on yläkerroksen opetusvälinevarastoon.

Kuva 123. Ilmarilan pohjakerros sijaitsee rakennuksen itäpuolella ja aukeaa Rinnetielle

Pohjakerroksen sisätilat ovat korkealle sijoittuvien, matalien nauhaikkunoiden ansiosta suojassa katunäkymiltä. Suuri osa tiloista onkin pukuhuone- ja peseytymistiloja, sekä erilaisia varasto-, apu- ja teknisiä tiloja. Suojahuoneet sijaitsevat rinteen sisässä, rakennuksen pohjoispuolella.

Kuva 124.

Ilmarilan ylempi kerros on länsipuolen pihan tasossa.

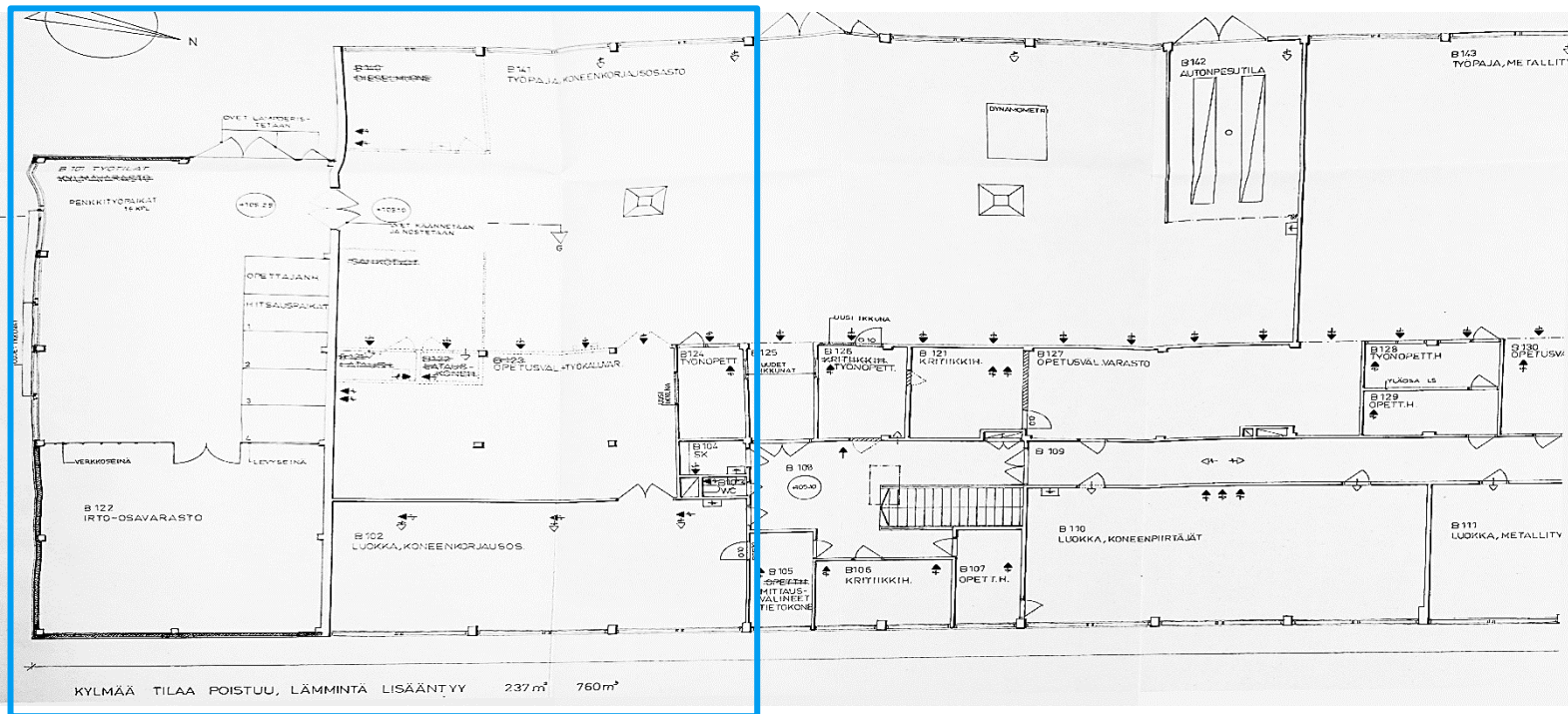

Ilmarilan ylempi kerros on pinta-alaltaan noin puolet pohjakerrosta suurempi. Katujulkisivun puolella sijaitsevat ammattiaineiden teorialuokkahuoneet ja samassa linjassa takapihanpuolella kunkin opintolinjan työpajatilat. Rakennusmassan keskellä on opettajainhuone- ja varastotiloja, joiden läpi työpajoihin kuljetaan luokkahuoneista. Porrashuoneita yhdistää käytävä.

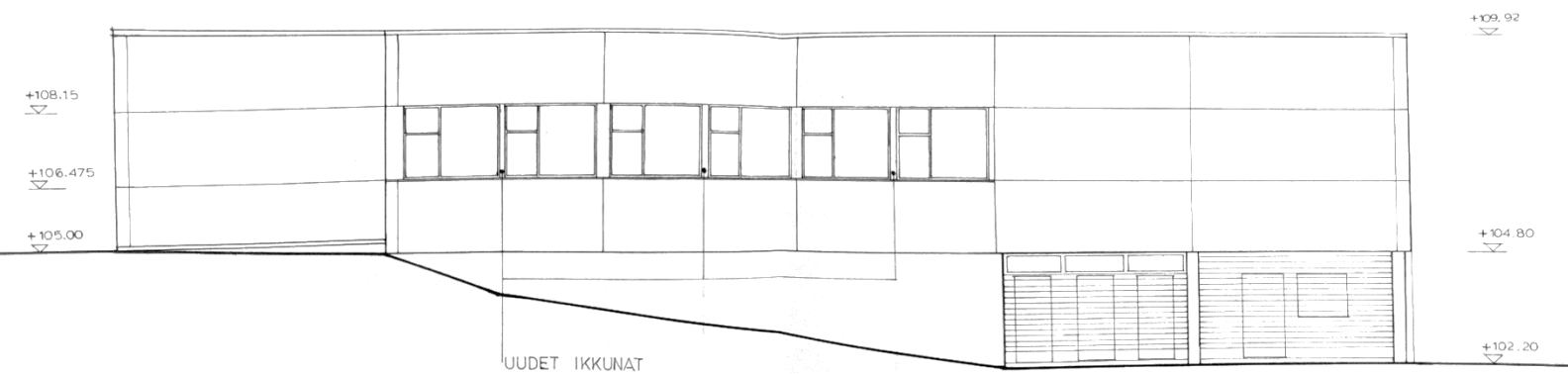

5.4.2 Muutokset

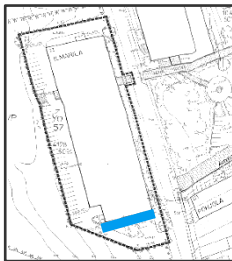
Ensimmäiset muutokset Ilmarilaan tehtiin vuonna 1982. Muutoksen suunnittelusta vastasi Hämeen Piirirakennustoimisto, ja hanke kohdistui ylemmän kerroksen eteläpään tiloihin. Muutoksessa rakennuksen eteläinen kylmävarasto lämpöeristettiin ja muutettiin penkkityötiloiksi. Viereisen konekorjausosaston työpajasta poistettiin samassa muutoshankkeessa dieselhuone ulkoseinältä ja rakennusmassan keskiosasta pieniä apuhuoneita. Pohjapiirroksessa kerrotaan, että muutoksessa poistui kylmää tilaa 237 m² ja lämmintä tilaa lisääntyi 760 m².

Kuva 125. Ilmarilan ensimmäiset tilamuutokset toteutettiin rakennuksen eteläosaan.

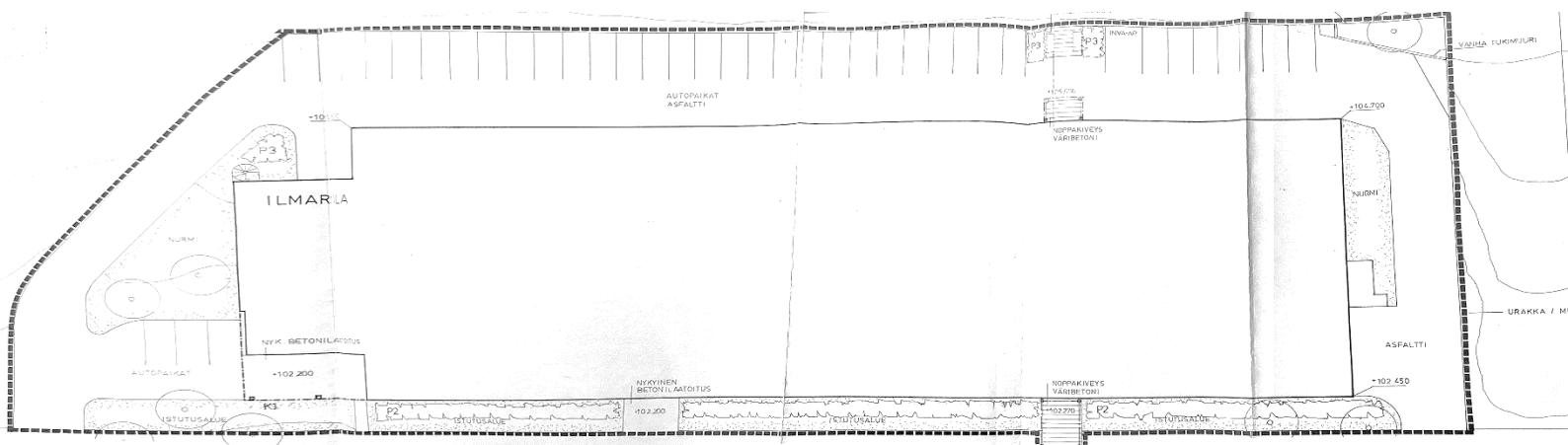

Kuva 126. Tilamuutosten myötä eteläjulkisivuille lisättiin ikkunat.

Varastotilojen muutos opetustiloiksi vaati myös rakenteellisia muutoksia. Eteläjulkisivulle asennettiin kuusi uutta ikkunaa, jotka ovat tyyliltään samanlaiset itä- ja länsijulkisivujen ikkunoiden kanssa. Ulkoseinä, ylä- ja alapohja sekä takapihalle johtava ulko-ovi lisäeristettiin, mutta muutokset eivät näy julkisivuissa.

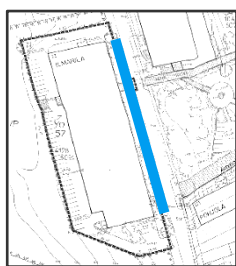
Ilmarila on peruskorjattu samassa hankkeessa Metsolan kanssa, joten arkkitehtitoimisto Hyvä-mäki-Karhunen-Parkkinen on suunnitellut vuoden 1994 peruskorjauksen kokonaisuudessaan Rinnetien koulurakennuksille. Yhteinen peruskorjausprojekti takasi Ilmarilan ja Metsolan yhtenäisen ulkonäön myös uudistuksen jälkeen.

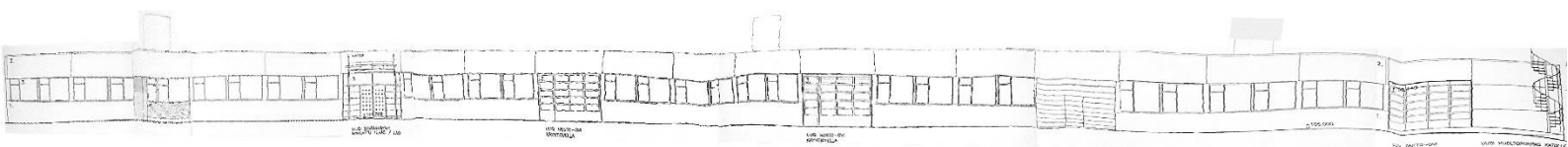
Kuva 127. Ilmarilan asemapiirros vuodelta 1994

Kuva 128. Uusi julkisivu itään

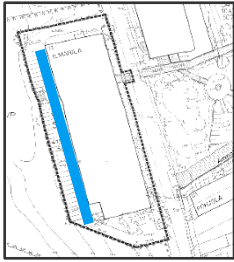

Itäjulkisivun ulko-ovien välille, sokkelin päälle asennettiin köynnössäleiköt, kuten Metsolankin pääoven yhteyteen. Ilmarilan julkisivuille ei ilmeisesti kuitenkaan istutettu köynnöksiä: asemapiirroksessa Rinnetien puoleiselle pihalle osoitetaan vain pensaita. Voidaan siis olettaa, että köynnössäleiköt ovat vain koriste-elementti. Yhdyskatoksen kohdalla olevalle, pohjoiselle sisäänkäynnille rakennettiin kokonaisuuteen sopiva katos. Katolle lisättiin modernimpaan talotekniikkaan soveltuvat peltisälerakenteella suojatut IV-koneet. Saaneerausessa maalattiin yläkerroksen betonielementit ja kaikki puuosat.

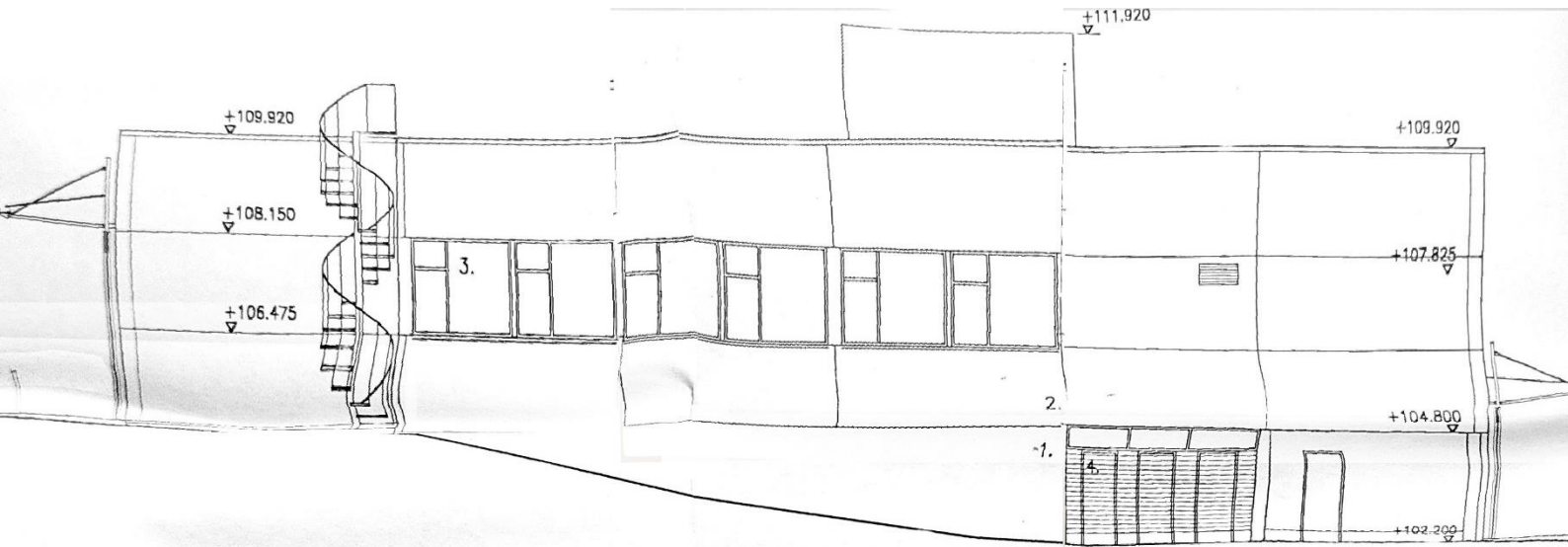

Kuva 129. Uusi julkisivu länteen

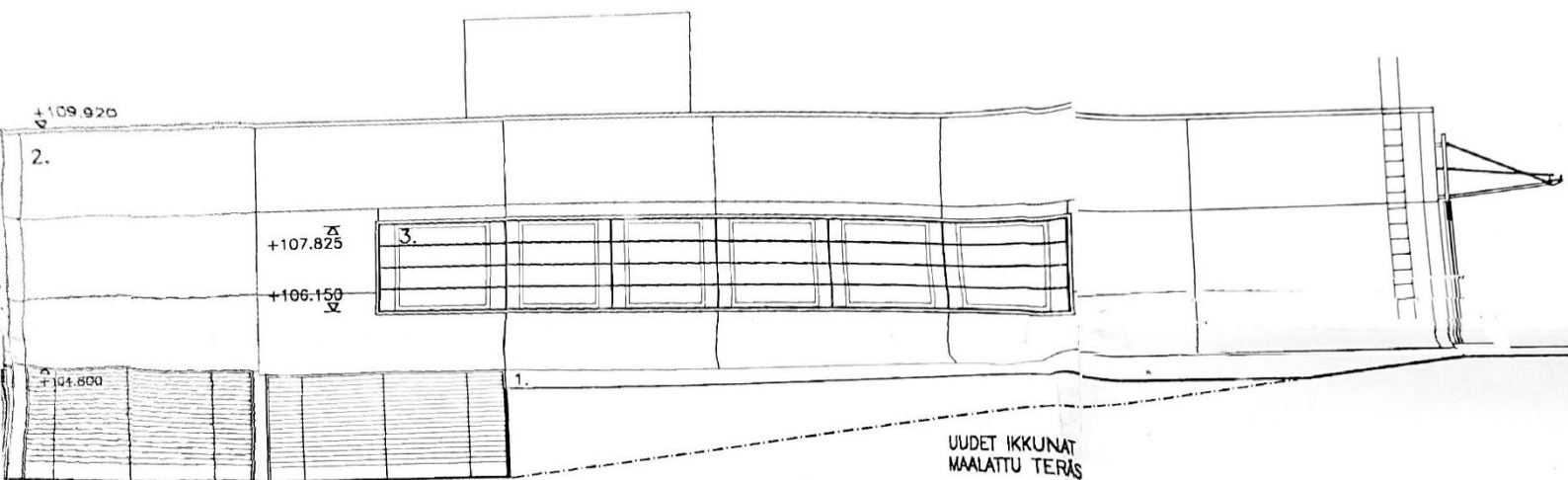
Länsijulkisivun muutokset kohdistuivat pääasiassa oviin. Peruskorjauksessa Ilmarilan ylemmästä kerroksesta suuri osa työpajoista muutettiin luokkahuoneiksi. Uudet tilojen käyttötavat vaativat myös uudet ovet: vain yksi vanha nosto-ovi säilytettiin saneerauksessa. Julkisivun aukotuksia ei muutettu, mutta uusiin tiloihin asennettiin uudet, ikkunalliset nosto-ovet, joissa on erilliset käyntiovet. Myös takapihan puolelle asennettiin uusi, yhtenäisen tyylin mukainen ulko-ovi samaan linjaan Rinnetien puoleisen pääsisäänkäynnin kanssa. Takapihan logistisen liikenteen vähennyttyä käyttötavanmuutoksen myötä, tontin länsireunalle lisättiin yhtenäinen rivi autopaikkoja.

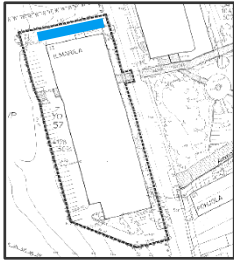
Kuva 130. Uusi eteläjulkisivu

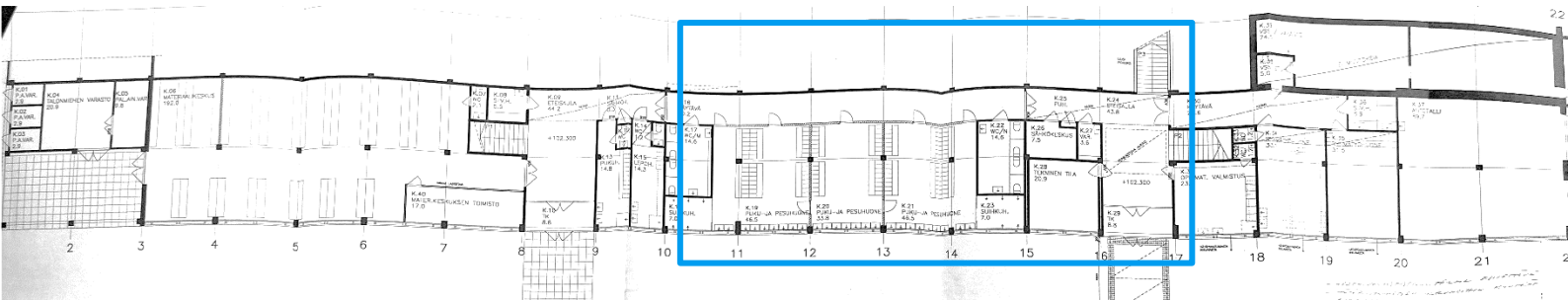
Eteläjulkisivun muutokset jäivät tässä 1994 saneerauksessa maltillisiksi, sillä ikkunarivi on lisätty jo 1980-luvun tilamuutosten yhteydessä. Huoltoportaat ja ilmanvaihtokoneyksiköt katolla olivat näkyvimät muutokset. Laudoitukset ja betonielementit huoltomaalattiin.

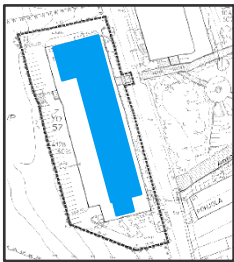
Kuva 131. Uusi pohjoisjulkisivu

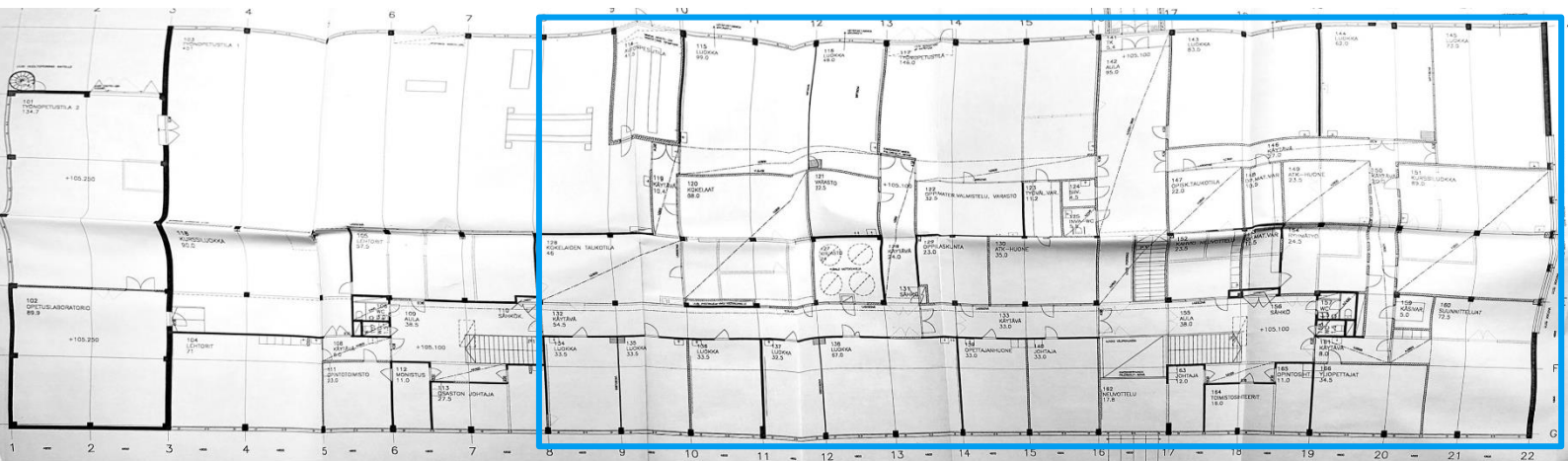
Peruskorjauksessa käyttötarkoitukseltaan muuttuneisiin pohjoispuolen tiloihin asennettiin kuuden nauhaikkunan rivistö. Ikkunat eroavat ruutujaoltaan muista Ilmarilan ikkunoista.

Kuva 132. Pohjakerroksessa tehtiin vain pieniä tilajakomutoksia

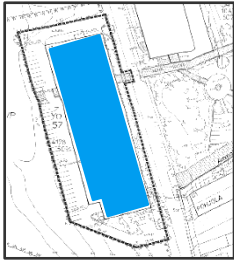

Pohjakerroksen keskellä sijainnut suuri pukuhuonetila jaettiin peruskorjauksessa pienempiin yksiköihin. Pukuhuonejaon muutoksesta voidaan päätellä oppilaiden sukupuolijakauman muutokset ja opettavien aineiden monipuolisuuden. Pääsisäänkäyntiä vastapäätä rakennettiin uusi portaikko ylempään kerrokseen.

Kuva 133. Ylempässä kerroksessa suuret työpajat korvattiin perustason luokkahuoneilla

Ylemmässä kerroksessa tehtiin peruskorjauksen merkittävimmät muutokset. Suuret länsisivun työpajat poistettiin ja pitkille julkisivuille rakennettiin perustasoisia luokkahuoneita. Rakennuksen sisäosien tarpeettomaksi jääneet pienet apu- ja varastotilat korvattiin suuremmilla, esimerkiksi ATK-opetukselle suunnatuilla tiloilla. Eteläpäädyn työnopetustilat jätettiin entiselleen, mutta muu pohjaratkaisu muutettiin lähes kokonaan. Pohjakerroksen sisäänkäynniltä alkava kulkureitti jatkuu suoraa ylemmän kerroksen ulko-ovelle.

5.4.3 Nykytilanne: Ulkotilat

Ilmarilan nykyinen ulkoasu on selkeä ja istuu hyvin sekä alueeseen kokonaisuutena että osaksi muita kampusrakennuksia. Katujulkisivu Rinnetien puolella on melko siisti ja hyväkuntoinen. Sisäänkäyntien katokset mukailevat yhdyskatoksen tyyliä ja selkeyttävät sisäänkäyntien sijainteja. Pitkä, yhtenäisenä jatkuva julkisivu pienentää katukuvaa. Puiset ulko-ovet eroavat muun rakennuksen vaaleasta yleisilmeestä. Katon korkeat IV-koneiden suojarakenteet eivät näy katutasolle. Vuoden 1994 jälkeen katujulkisivun joitain ikkunoita on laajennettu pohjakerroksessa.

Kuva 134. Katujulkisivu on Ilmarilan näyttävin julkisivu.

Kuva 135. Ilmarilan kaakkoiskulma on pohjakerroksesta avonainen. Ylempää kerrosta kannattelevat pilarit. Pohjakerroksen seinän säleiköllä ei kasva köynnöskasveja. Ikkunoita on laajennettu.

Kuva 136. Eteläjulkisivulla nähdään pohjakerroksen sisäänveto Rinnetien puoleisessa kulmassa. Sen viereiset puupaneloidut ovet ovat alun perin johtaneet kemikaalien varastointitiloihin.

Ilmarilan eteläpuoleisella julkisivulla näkyy merkkejä rakenteiden vanhenemisesta. Keskellä julkisivua sijaitseva suojarakenne on rakennettu vuoden 1994 peruskorjauksen jälkeen. Betonielementtien yläosassa on värjäymää. Räystäättömä kattomalli ei suojaa ulkoseinää. Eteläinen julkisivu altistuu eniten auringolle, joten puuosien maali ja muut julkisivusävyt ovat haalistuneet auringon valon vaikutuksesta.

Kuva 137. Lounaiskulmassa on sisäänkäynti ylemmän kerroksen työopetustiloihin, jotka on remontoitu jo 1980-luvulla.

Kuva 138. Takapihan puolella rakennuksen alkuperäinen käyttötarkoitus ilmenee pelkistetystä ulkonnäöstä ja suurista nosto-ovista. Kuvassa oikeanpuoleinen nosto-ovi on alkuperäinen.

Ilmarilan länsijulkisivu aukeaa takapihalle niin, ettei se näy julkisille kulkureiteille. Julkisivun ilmeen onkin määritellyt sen käyttötarkoitus ja logistiset vaatimukset: työpajoihin on ollut helppo ajaa sisään ja kuljettaa tavaraa, kun lattia on ollut samassa tasossa asfalttipinnan kanssa.

Kuva 139. Luoteiskulmassa on ajoyhteys Rinnetieltä takapihan pysäköintialueelle. Jälkiasennetut il-
manvaihtoputket näkyvät suojaamattomina länsijulkisivulla.

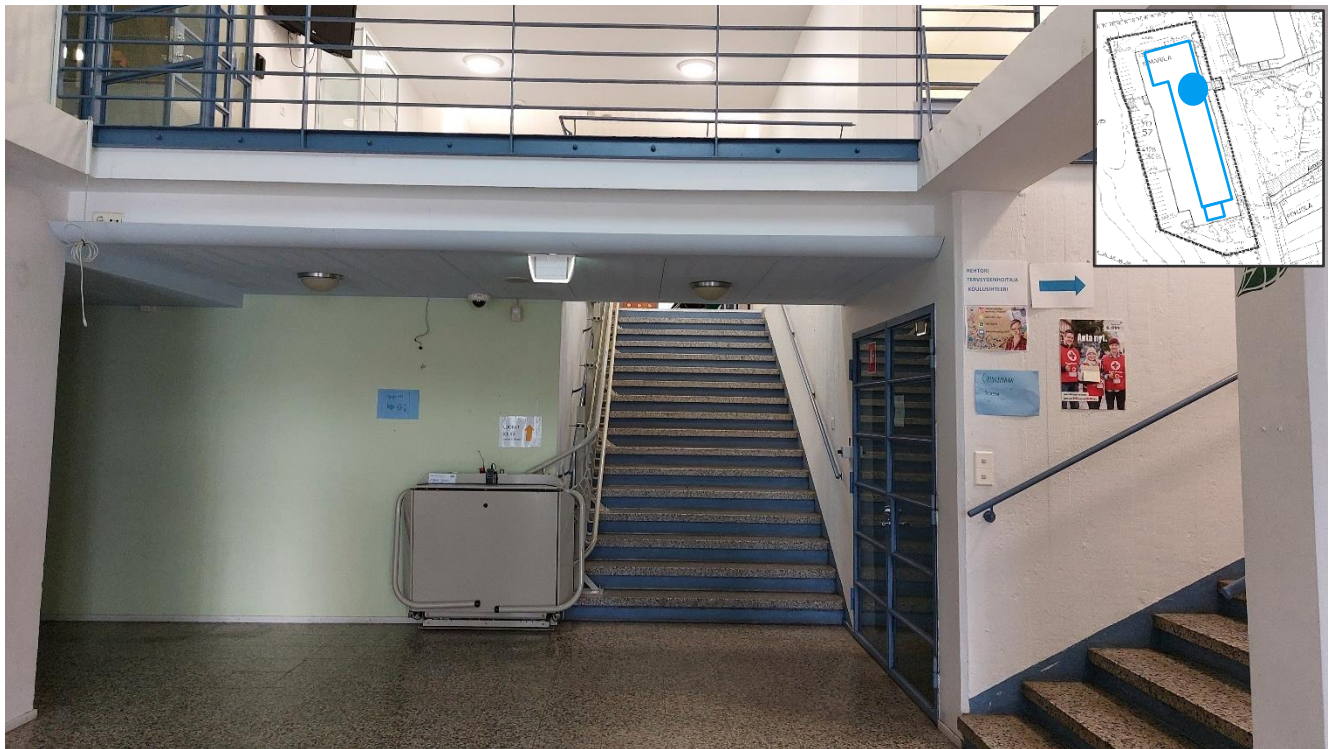

Kuva 140. Pohjakerroksessa, rakennuksen pohjoisosassa, ovat autotallit ja suojahuoneet.

Ilmarilan pohjoispuolella ovat ylemmän kerroksen 1994 vuoden saneerauksessa asennetut, uuden malliset ikkunat. Autotallien ovien sävy on ollut alkuperäisissä suunnitelmissa tummansininen.

5.4.4 Nykytilanne: Sisätilat

Kuva 141. Ilmarilan pääsisäänkäynti on Rinnetien puolella, rakennuksen pohjoisosassa. Kuvassa oikealla näkyvä, väestönsuojaan ja autotalliin johtavan käytävä on lukittu.

Ilmarilan sisääntulo aula pohjakerroksessa on avattu korkeaksi, ylempään kerrokseen yhdistyväksi tilaksi peruskorjauksessa 1990-luvun puolivälissä. Tilassa on runsaasti luonnonvaloa sekä tehokas sisävalaistus. Lattia- ja porrasmateriaalina on mosaiikkibetoni, seinä- ja kattopinnat on käsitelty vaaleasävyisillä maaleilla. Ovissa ja käsijohteissa on käytetty tehosteena tummansinistä sävyä. Koska rakennuksessa ei ole hissiä, esteetön yhteys pohja- ja yläkerroksen välillä on järjestetty laivahissillä.

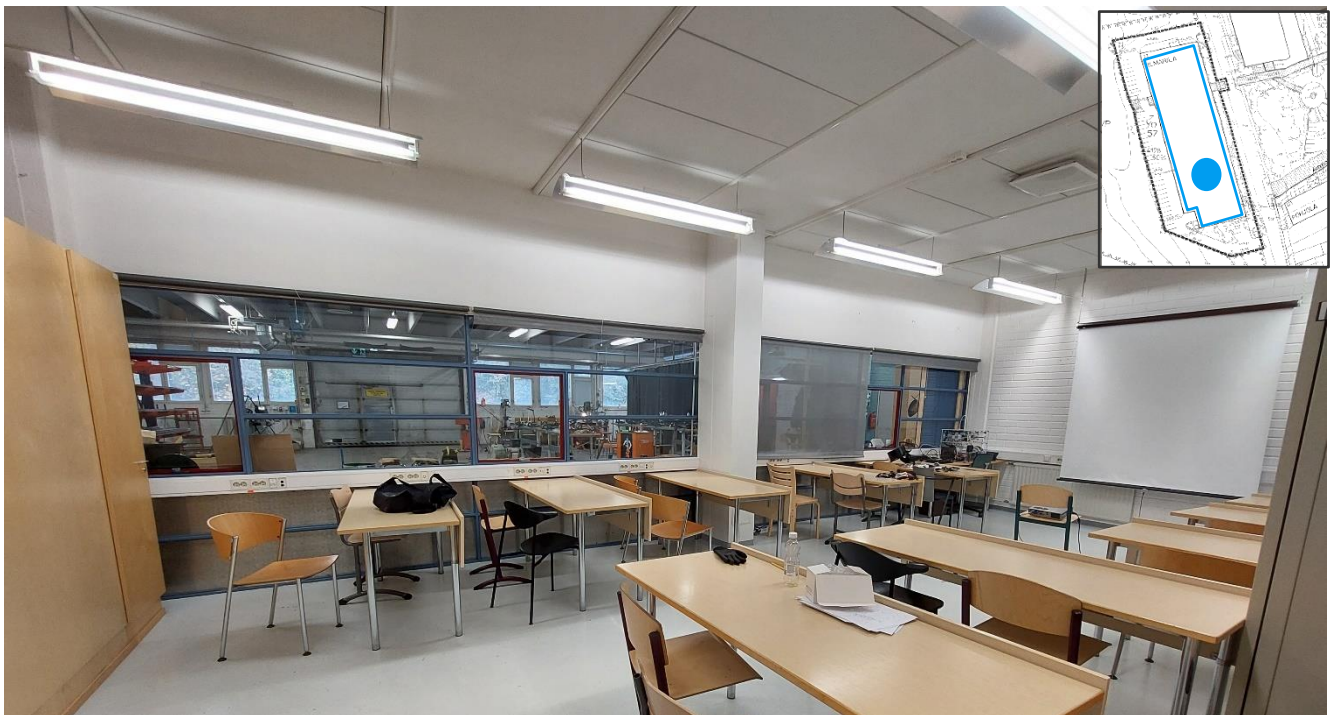

Kuva 142. Kulkusillat ja lasipinnat tuovat pääaulaan ilmavuutta. Kuvan taustalla on Rinnetien pääovi.

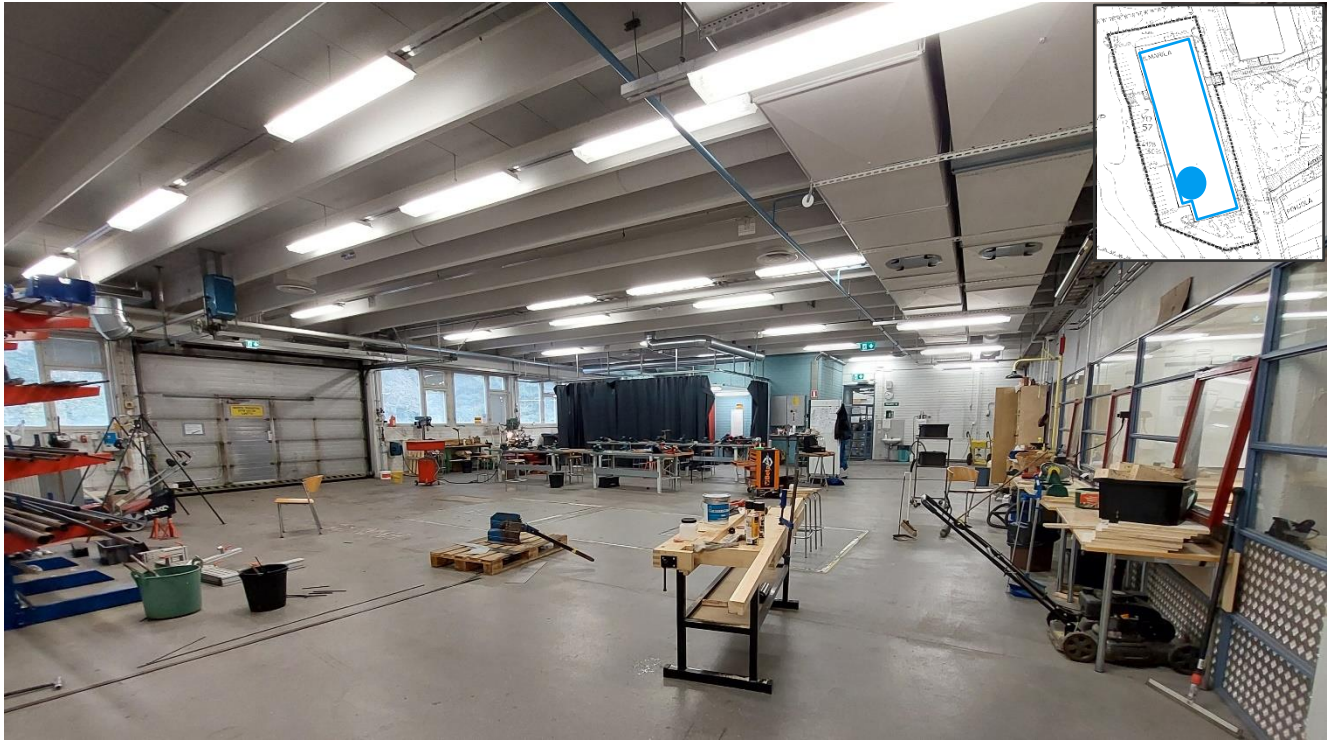

Kuva 143. Kapeita, rungon sisäisiä käytäviä on kevennetty lasiseinillä ja -ovilla.

Kuva 144. Työpajan yhteydessä on lasiseinillä erotettuja opetustiloja

Kuva 145. Ylemmässä kerroksessa on säilytetty yksi alkuperäisen pohjaratkaisun työpajoista.

6. ARVOT JA LUOKITUSPERUSTEET

6.1 Arvojen määrittely

Kohteiden arvoja ja ominaispiirteitä tarkastellaan kolmen määrittelyperusteen kautta: kohteilla voi olla a) arkkitehtonisia/rakennusteknisiä, b) historiallisia ja/tai c) maisemallisia/kaupunkikuvallisia arvoja. Lisäksi on tarkasteltu rakennusten ja ympäristöjen säilyneisyyttä suhteessa alkuperäisiin ominaispiirteisiin tai johonkin merkittävään ja tunnistettavaan kohteen historiaan liittyvään vaiheeseen.

Alla on esitetty arvojen määrittelyjen perusteluina toimineet näkökohdat, sekä niiden pohjalta esitetty arvoluokitus, jota on käytetty.

6.1.1 Arkkitehtoniset ja rakennustekniset arvot

- *arkkitehtuuri*
Rakennus tai alue edustaa tyylipuhtaasti jonkin ajan tai tietyn tunnetun arkkitehdin rakentamisen tyyliä tai tekemisen tapaa esteettisesti ja/tai toiminnallisesti.
- *rakennustekniikka*
Rakennus tai alue edustaa joko tyypillisesti tai vaihtoehtoisesti täysin poikkeuksellisesti jonkin rakennusteknisen innovaation tai teknologian kehitystä.

6.1.2 Historialliset arvot

- *asutushistoria*
Alue tai rakennus edustaa jonkin ajan tyypillistä asuinrakentamista.
- *teollisuuden, kaupankäynnin, ja liikenteen historia*
Alue tai rakennus edustaa jonkin ajan merkittävää teollisuus- tai liiketoimintaa, tai liikennöinnin muotoja.
- *sivistyshistoria*
Rakennus edustaa alueen koulutuksen tai muunlaisen sivistyksen levittämisen historiaa.
- *aatehistoria*
Rakennus tai alue edustaa alueella poliittista kehitysvaihetta.
- *henkilöhistoria*
Rakennus on toiminut alueella merkittävänä pidettävän historiallisen henkilön kotina tai työpaikana.
- *sosiaalishistoria*
Alue edustaa jonkin tietyn aikakauden sosiaalisen luokan arkielämän muodostumista kokonaisuutena (esim. pihapiirit kokonaisuuksina sisältäen rakennukset, kasvillisuuden ja yhteydet ympäristöön).
- *kulttuurihistoria*
Yleistermi kaikelle sille historialle, jossa ihmisen toiminta on merkittävää ja näkyvää; alueella tai rakennuksessa näkyvät useammat edellä mainitut historian piirteet tai muu merkittävä ihmisen ja yhteiskunnan toiminnan ominaispiirre.
- *geologinen historia*
Alueella on havaittavissa jääkauden yms. luonnon muutosten historia.

6.1.3 Maisemalliset arvot

Rakennus on tärkeä osa maisemallista/kaupunkikuvallista kokonaisuutta tai muodostaa tärkeän kohteen (maamerkin/kiintopisteen) osana maisemaa/kaupunkikuvaa.

6.2 Säilyneisyys

Kohteita on lisäksi arvioitu säilyneisyyden pohjalta seuraavilla tavoilla:

- *Hyvin säilynyt kohde*
Alue tai rakennus on säilynyt alkuperäisenä, tai muutokset ovat niin pieniä, että alkuperäinen ilme säilyy.
- *Kohtalaisen hyvin säilynyt kohde*
Alueella tai rakennuksessa on voitu tehdä kohtalaisen paljon muutoksia, mutta pääpiirteissään sen hahmo on säilynyt ennallaan ja se on kokonaisuutena tunnistettavissa aikakautensa edustajaksi.
- *Merkittävästi muutettu kohde*
Rakennuksen ulkoiseen hahmoon tai alueen rakenteeseen on tehty merkittäviä muutoksia. Alkuperäisiä tai alkuperäisen kaltaisena kunnostettuja rakennuksen tai alueen osia on kuitenkin mahdollista edelleen tunnistaa.
- *Täysin muutettu kohde*
Alkuperäistä rakennusta ei ole enää mahdollista tunnistaa ulkoapäin.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

7.1 Alueeseen liittyvät arvot

Myllymäki on historiallinen ja arvostettu aluekokonaisuus. Jälleenrakennuskauden omakotitaloympäristö on säilynyt hyvin alkuperäisessä muodossaan. Vain kampusalueen eteläpuolelle on rakennettu uusia kerrostaloja 2010-luvulla. Ne kuitenkin sopivat hyvin alueeseen selkeän ulkomuodon ja pienen mittakaavan ansiosta. Korttelin keskellä sijaitseva pysäköintialue jää rakennusten katveeseen niin, ettei se erotu ympäröiville kaduille. Alueella on paljon vanhaa puustoa ja puistomaisia rintamamiestalojen tontteja.

Alue on ollut kouluttautumisen keskus 1940-luvulta lähtien. Ammattikoulun rakennukset on purettu 2000-luvulla, mutta 1950-luvun rakennuksista osa on säilytetty asuinkäytössä (raportin alussa esitellyt virkailijaintalo ja kanttiini).

Koulurakennukset muodostavat yhtenäisen ja tasapainoisen kokonaisuuden ja niiden puistomainen ympäristö ja huolella suunnitellut piha-alueet luovat alueelle kaupunkikuvallisesti viihtyisän miljöö. Ainola on tärkeä osa Myllymäen aluekuvaa ja se näkyy kauas Lahdensivuntien suuntaan laajan pysäköintialueen ansiosta.

7.2 Rakennuksiin liittyvät arvot

Ainola on tällä hetkellä alueen rakennuksista ainoa, joka on suojeltu kaavassa. Kapearunkoinen ja korkea rakennus edustaa tyypillisesti 1950-luvun koulurakentamisen tapaa ja ihanteita, ja se muodostaa ympäristössään tärkeän maamerkin. Tiilirunkoisen rakennuksen seinät on ajalle ominaiseen tapaan rapattu. Koulurakennuksen arkkitehtuuriin 1950-luvulla kuulunut sisäänkäyntikatos on myöhemmin purettu.

Uudemmat koulurakennukset, Tapiola, Metsola ja Ilmarila on suunniteltu ja rakennettu 1950-luvun lopussa tapahtuneen, matalan koulutalon läpimurron jälkeen. Tavoitteena on ollut inhimillinen, valoisa ja tarkoituksenmukainen oppimisympäristö. Rakennuksissa nähdään alkuperäisen tarkoituksen mukaisia ratkaisuja, joissa on huomioitu logistiikka ulko- ja sisätilojen välillä. Koulujen itä- ja länsiseinillä yhtenäiset ikkunauhat ja ajalle ominainen pyrkimys vaakasuuntaiseen julkisivuileeseen korostuu.

Koulujen runkomateriaali vaihtui 1950-luvun aikana tiilestä teräsbetoniin. Paikalla rakentaminen oli edelleen vallitseva toteutustapa, vaikka erilaisia ulko- ja väliseinäelementtejä alettiin käyttää vuosikymmenen loppupuolella. Puhtaaksi muuratun tiilijulkisivun lisäksi julkisivuissa yleistyivät erilaiset materiaaliyhdistelmät. Asbestisementtilevyt, betonilaatat ja profiloituvat metallilevyt olivat uutuuksia kouluissa, mikä näkyy myös Lahdensivun kampuksella.

Säilyneisyydeltään Lahdensivuntien kampusta voi pitää kohtalaisen hyvin säilyneenä kohteena. Alueella ja rakennuksissa on tehty jonkin verran muutoksia, mutta pääpiirteissään niiden hahmo on säilynyt ennallaan, ja ne ovat kokonaisuutena tunnistettavissa aikakautensa edustajiksi. Peruskorjauksissa on onnistuttu säilyttämään kaikkien rakennusten alkuperäinen ulkoasu. Muutokset kohdistuvat pääasiassa sisätiloihin ja muuttuneen käyttötarkoituksen vaatimiin muutoksiin aukoksessa.

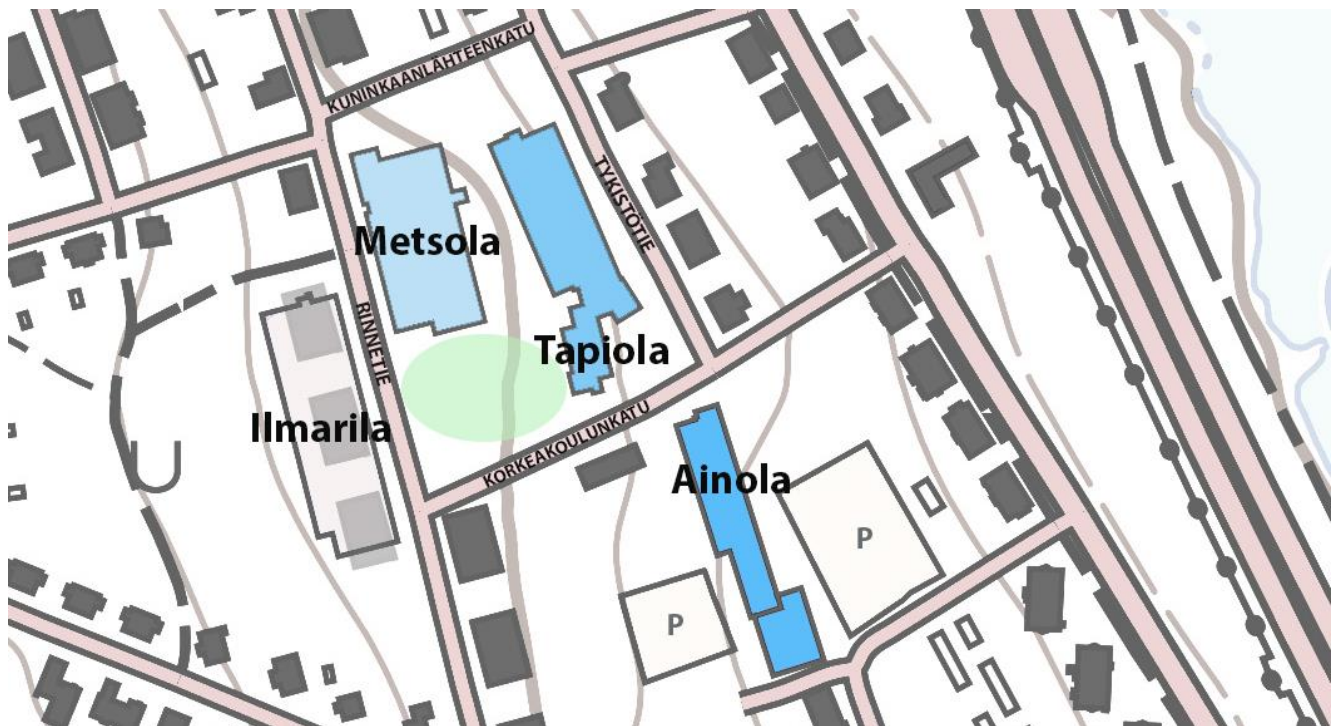
Rakennuksilla on historiallisia, rakennushistoriallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja. Historialliset arvot liittyvät sivistyshistoriaan. Rakennukset kertovat alueen koulutuksen ja yleisemmin ammatillisen koulutuksen historiasta.

Alue edustaa tyylipuhtaasti 1950–60-lukujen rakentamisen tyyliä ja tekemisen tapaa sekä esteettisesti että toiminnallisesti. Arkkitehtuuriltaan rakennukset edustavat tyyppillisesti oman aikakautensa koulurakentamisen tyyliä ja rakennustekniikkaa.

Alue on tärkeä osa Myllymäen kaupunkikuvallista kokonaisuutta ja Ainola muodostaa selkeän maamerkin osana kaupunkikuvaa.

7.3 Suositukset

Kuva 146. Karttaan on merkitty sinisen sävyillä suositus rakennusten säilyttämiseksi: tummimmalla sinisen sävyllä esitetty Ainola on alueen arvokkain rakennus ja kaavassakin suojeltuna rakennuksena se tulisi säilyttää. Mahdollinen uudisrakentaminen sopisi parhaiten Rinnettien varteen.

Ainolassa rakennusmassa on pitkä ja kapea, joten sisätiloissa on kauttaaltaan runsaasti luonnonvaloa. Keskikäytävän ympärille sijoittuvat, säännölliset tilat tukevat rakennuksen muuttamista asuinkäyttöön. Hormien ja taloteknisten ratkaisujen osalta asuntojen toiminnot on mahdollista toteuttaa opistorakennuksen päärakennusmassaan. Kulkuyhteydet toimivat hyvin useiden porraskäytävien ja hissien ansiosta.

Ainola soveltuisi hyvin muutettavaksi asuinkerrostaloksi, myös ulkoalueiden osalta: Pihassa on nykyisellään runsaasti pysäköintitilaa ja vanhoja puita. Näkymät ovat esteettömät ja vehreät kummallakin ikkunasivulla. Rakennuksen pohjoiseteläsuuntainen sijoittuminen mahdollistaa myös miellyttävän pienilmaston asuntoihin.

Tapiolassa tyyliiltään linjakas ja moderni arkkitehtuuri mahdollistaa monipuolisesti käyttötavan muutoksia. Asuntolasiipi olisi nykyisen käyttösäkin puolesta helposti muutettavissa myös pidempiaikaiseen asumiskäyttöön. 26 metriä syvä opistosiiiven runko vaikeuttaa hieman tilasuunnittelua, sillä luonnonvalo rakennuksen sisäosissa jää vähäiseksi. Tapiolan soveltuvuutta asuinrakennukseksi tulisi tutkia sekä asuntojen tilasuunnittelun että kulkuyhteyksien osalta. Varhaiskasvatuksen yksiköksi Tapiola myös soveltuisi hyvin. Rakennukseen on mahdollista sijoittaa oleskelutilat

ikkunaseinille ja aputilat rungon sisäosiin. Sisäpihan puoleiset, suuret ikkunat avaavat pihanäkymiä myös pienimmille käyttäjille. Vehreälle sisäpihalle istuu hyvin sekä taloyhtiön oleskelualueet, että päiväkodin leikkipiha.

Metsola soveltuisi uusien keittiö- ja ruokalatilojen sekä liikuntasalin puolesta myös esimerkiksi varhaiskasvatuksen yksiköksi. Yhteisen tontin ja piha-alueiden, sekä toisiaan tukevien toimintojen puolesta Tapiola ja Metsola muodostaisivat toimivan ja suuren yksikön. Metsolan rakennushistorialliset arvot ovat vähäisemmät kuin Tapiolassa, mutta uudet käyttötilat, kuten vuonna 2020 uusittu keittiö ja ruokala, tukevat rakennuksen säilyttämistä. Metsolan liikuntasali pukuhuonetiloinen sekä pohjakerroksen auditorio soveltuisivat lisäksi erilaisiin iltakäyttö- ja harrastustoimintoihin, esimerkiksi kansalaisopiston käyttöön.

Ilmarilan käyttötarkoituksen muutos vaatisi tästä rakennuskokonaisuudesta eniten suunnittelua ja toimenpiteitä. Ilmarila on rakennuksista massiivisin, eikä rungon sisäosiin riitä juurikaan luonnonvaloa. Nykyisellään luokkahuonekäytössä Ilmarila on rakennuksista vähiten toimiva, sillä se on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan ollut pääasiassa työpaja- ja varastokäytössä. Arkkitehtoniseen ilmeeseen on Ilmarilassa panostettu vähemmän kuin muissa kampusrakennuksissa. Luokkahuonekäytössä rakennuksen keskelle muodostuvat tilat ovat pimeitä ja viihtyisyydeltään huonoja. Sen tontti on reilun kokoinen ja ympäristöstään vehreä.

Ilmarilan muutosjoustavuus voidaan todeta huonommaksi kuin muissa koulurakennuksissa. Sen muoto ja massoittelu puoltaa lähinnä pienteollisuus- tai varastotoimintaa, mitä ei ole tarvetta lisätä Myllymäen alueella. Vehreän tontin ansiosta Ilmarilan purku ja korvaaminen uudisrakennuksilla olisi perusteltua. Rinnetien toisella puolen sijaitsevien pistetalojen massoittelua mukailemalla, uudisrakennuksilla saadaan yhtenäistettyä katukuvaa. Matalat kerrostalot eivät korostu ympäristössään rinnetontin korkoerojen ja puuston ansiosta.

Eryteisesti jo valmiiksi suojeltu Ainola tulisi säilyttää. Rakennuksella on merkittäviä historiallisia ja maisemallisia arvoja, ja se on melko helposti muutettavissa uuteen käyttöön. Tilat ovat valoisa ja kulkuyhteyksiltään toimivia. Viereistä virkailijataloa, joka on muutettu asuinkäyttöön jo aiemmin, voidaan käyttää referenssinä Ainolan käyttötavanmuutosta suunniteltaessa.

Kuva 147. Näkymä Lahdensivuntieltä kohti kampusaluetta. Ainola näkyy kauas ja on arkkitehtonisesti yhteneväinen alueen asuintalojen kanssa.

KESTÄVÄ KEHITYS

Kestävän kehityksen toteuttaminen on osa Rambollin strategiaa. Kasvatamme jatkuvasti tietämystämme kestävän kehityksen teemoista ja niiden soveltamisesta projekteissa. Kestävän kehityksen periaatteet pyritään ottamaan huomioon jokaisessa projektissamme ja ratkaisussamme.

Peruskorjaamisen on todettu olevan purkavaa uudisrakentamista tehokkaampi keino välttää hiilidioksidipäästöjen syntymistä lähivuosikymmeninä siinäkin tapauksessa, että uudisrakennus on energiatehokkaampi kuin vanha. Ympäristöministeriön teettämässä tutkimuksessa on todettu, että purkavan uudisrakentamisen hiili-investointi ei todennäköisesti kompensoidu edes usean kymmenen vuoden aikana. Ilmastonmuutoksen vaikutusten lieventäminen edellyttää päästöjen vähentämistä välittömästi ja nopeasti. Tämän vuoksi suosittelemme selvittämään säilyttävän peruskorjauksen mahdollisuudet huolellisesti purkamisen ja uudisrakentamisen sijaan.

Jatkosuunnittelun tueksi olisi suositeltavaa tehdä elinkaariselvitys, jossa vertaillaan säilyttävästä korjauksesta sekä purkamisesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvaa hiilijalanjälkeä. Päästökartoituksen kautta voidaan saada tietoa myös siitä, miten kaavoituksen avulla voidaan vaikuttaa päästötasoon aluetta kehitettäessä tulevaisuudessa.

8. LÄHDELUETTELO

Arkistolähteet

Rakennuspiirustukset. Hämeenlinnan kaupunki. Tilapalvelut.

Rakennuspiirustukset. Hämeenlinnan kaupunki. Kaupungin arkisto.

Kartta-aineistot ja ilmakuvat

Vanhat painetut kartat. Maanmittauslaitos. <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Historialliset ilmakuvat. Paikkatietoikkuna. Maanmittauslaitos. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Yleis- ja asemakaavat. Hämeenlinnan kaupunki. Kaavoitus. [Kaavoitus - Hämeenlinna \(hameenlinna.fi\)](http://kaavoitus.hameenlinna.fi)

Maakuntakaava ja teemakartat. Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040. Hämeen liitto. [Maakuntakaava 2040 - Hämeen liitto \(hameenliitto.fi\)](http://maakuntakaava2040.hameenliitto.fi)

Muinaisjännökset ja luonnonsuojelualueet. ArcGIS Pro -aineisto.

Lintuperspektiivi-ilmakuvat. Bing-karttapalvelu.

Ilmakuvat. Bing- ja Google maps-karttapalvelut.

Kirjallisuus

Oppimisen vuoksi 1946–1996, Hämeenlinnan ammattiopetuksen tekijöitä ja näkijöitä. Haljoki Mikko. 1996.

Muu lähdeaineisto

Yle Uutiset. Artikkel. Ville Tiirikainen. 2.1.2020. [Hämeenlinnassa Kaurialan koululla tulipalo uudenvuodenaattona – poliisi kaipaa havaintoja | Yle Uutiset](https://yle.fi/uutiset/aiheesta_vaihtamalla/2020/01/02/hameenlinnassa_kaurialan_koululla_tulipalo_uudenvuodenaattona_poliisi_kaipaa_havaintoja)

Kulkuri hostellit. Internet-sivu. Luettu 10.11.2023. [Kulkuri hostellit Hämeenlinna - Kulkuri hostellit](http://kulkurihostellit.hameenlinna.fi)